

AMBARGOLUDUR, 17 OCAK 2022 GMT 00:01'E KADAR YAYIMLANAMAZ.

EŞİTSİZLİK ÖLDÜRÜR

Benzeri görülmemiş bir eşitsizlikle mücadele için COVID-19 sonrasında uygulanması gereken eylem planı

RAPOR

OXFAM

OXFAM RAPORU – OCAK 2022

Dünyanın en zengin 10 adamının serveti, pandemi başladığından bu yana ikiye katlandı. İnsanlığın %99'unun geliri COVID-19 nedeniyle daha kötü durumda. Genişleyen ekonomik, toplumsal cinsiyet ve irksal eşitsizliklerin yanı sıra ülkeler arasında var olan eşitsizlikler dünyamızı paramparça ediyor. Bu tesadüf değil, bir seçimdir: En zengin ve en güçlü insanlar için yapısal politika seçimleri yapıldığında "ekonomik şiddet" uygulanır. Bu, hepimize ve en çok da en yoksul insanlara, kadınlara ve kız çocuklarına ve irksallaştırılmış gruplara doğrudan zarar veriyor. Eşitsizlik, her dört saniyede en az bir kişinin ölümüne katkıda bulunuyor. Ancak ekonomilerimizi eşitlik merkezli olacak şekilde kökten yeniden tasarlayabiliriz. Progresif vergilendirme yoluyla aşırı zenginliği geri alabiliriz; eşitsizliği ortadan kaldıran güçlü, kanıtlanmış kamu önlemlerine yatırım yapabilir ve ekonomi ve toplumdaki gücü cesur adımlarla değiştirebiliriz. Cesur olursak ve değişim talep eden hareketlere kulak verirsek, kimsenin yoksulluk içinde ya da hayal bile edilemeyecek milyarlar servetiyle yaşamadığı ve eşitsizliğin artık öldürmediği bir ekonomi yaratabiliriz.

© Oxfam International Ocak 2022

Baş yazar: Nabil Ahmed

Katkıda bulunan yazarlar: Anna Marriott, Nafkote Dabi, Megan Lowthers, Max Lawson, Leah Mugehera

Proje yöneticisi: Dana Abed

Oxfam aşağıdaki kişilere yardımları için teşekkür eder: Tariq Ahmed, Charlotte Becker, Esmé Berkhout, Kira Boe, Helen Bunting, Tracy Carty, Chuck Collins, Hernan Cortes, Lies Craeynest, Nadia Daar, Sara Duvisac, Patricia Espinoza Revollo, Jonas Gielfeldt, Matt Grainger, Irene Guijt, Christian Hallum, Victoria Harnett, Amina Hersi, Didier Jacobs, Anthony Kamande, Jan Kowalzig, Iñigo Macías Aymar, Alex Maitland, Katie Malouf Bous, Leah Mugehera, Jacobo Ocharan, Amber Parkes, Quentin Parrinello, Pablo Andrés Rivero Morales, Susana Ruiz, Rhea Russell Cartwright, Alberto Sanz Martins, Anjela Taneja, Julie Thekkudan, Annie Thériault, Mia Tong, Ankit Vyas, Lyndsay Walsh, David Wilson, Helen Wishart, and Deepak Xavier.

Tasarım: Lucy Peers.

Oxfam, cömertçe katkılarını sunan bir dizi uzmana teşekkür eder: Jenny Ricks, Jayati Ghosh, Chuck Collins, Omar Ocampo, Danny Dorling, Anthony Sharrocks, Lucas Chancel, Nishant Yonzan, Christoph Lakner, and Deborah Haroon.

Bu makale, kalkınma ve insani yardım politikaları konularında kamuoyu tartışmalarına katkı vermek için yazılmıştır.

Bu yazıda dile getirilen konular hakkında daha fazla bilgi için lütfen advocacy@oxfaminternational.org adresine e-posta gönderin.

Bu yayının telif hakkı vardır ancak metin, kaynağın tam olarak belirtilmesi koşuluyla savunuculuk, kampanya, eğitim ve araştırma amacıyla ücretsiz olarak kullanılabilir. Telif hakkı sahibi, bu tür tüm kullanımların etki değerlendirmesi amacıyla kendisi tarafından tescil edilmesini talep eder. Başka herhangi bir durumda kopyalamak veya başka yayınlarda yeniden kullanmak, tercüme etmek veya uyarlamak için izin alınması gerekir ve ücret talep edilebilir. Daha fazla bilgi için policyandpractice@oxfam.org.uk adresine e-posta gönderebilirsiniz.

Bu yayında yer alan bilgiler baskıya girdiği an itibarıyla doğrudur.

Oxfam GB tarafından Oxfam International için Ocak 2022'de ISBN 978-1-78748-847-2 kaydıyla yayınlanmıştır. DOI: 10.21201/2022.8465

Oxfam GB, Oxfam House, John Smith Drive, Cowley, Oxford, OX4 2JY, UK.

Kapak Fotoğrafları (üst soldan başlayarak saat yönünde): 1. Silveria Perez mutfağında. Guatemala'daki topluluğundan bazı kişilerin Amerika Birleşik Devletleri'ne göç ettiğini, bunlardan bazılarının kaçırıldığını duyduğunu söylüyor. Bazılarıysa Meksika'ya gidip mevsimlik işler yaptıktan sonra geri dönüyor. Silveria'nın biri yetersiz beslenmeden mustarip dört çocuğu var. Kocası Meksika'da mevsimlik işçi; annesiye yakınlarda oturuyor. Fotoğraf: Pablo Tosco/Oxfam Intermón. 2. Resimdekiler Mako (25) ve bebek Amaal* (3 aylık). Mako ve kocası Mahamud, Etiyopya'nın Somali bölgesinde hayvancılık yaparak yaşıyor. "Kuraklık gerçek. Artık bundan etkileniyoruz," diyor Mako. "Bu yıl ve geçen yıl şiddetli kuraklıktan etkilendik." Oxfam, Mako ve Mahamud gibi hayvancılığın gelir kaynaklarını çeşitlendirmelerine ve kuraklığa daha dayanıklı ürünler yetiştirmelerine yardımcı olmak için çalışıyor. * İsim, mahremiyeti koruma amacıyla değiştirilmiştir. Fotoğraf: Kieran Doherty/Oxfam. 3. İtalya'daki bir marinada bulunan lüks yatlar. Görsel: Pixabay'den Domenico Farone. 4. Lübnanlı Yehya (72), 40 yıldan uzun süre müteahhitlek yapmış. Ekonomik çöküş ve inşaat sektörünün gerilemesinden sonra taksitli şoförü olarak çalışmaya başlamış. Arabanın ve taksitli kirasını zar zor karşılıyor. Ekonomik krizin hiperenflasyona ve liranın değerinde büyük bir gerilemeye neden olduğu Lübnan'daki koşulları protesto ediyor. Fotoğraf: Pablo Tosco/Oxfam in MENA.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	4
ÖZET	8
Milyarder varyantı	9
Eşitsizliğe karşı aşı yok	11
Ekonomik şiddet	12
Evrensel sorunumuz	13
Önce eşitlik	14
1. MİLYARLARCA İNSAN ZARAR GÖRÜRKEN MİLYARDER SERVETİNDE BENZERİNE RASTLANMAMIŞ BİR ARTIŞ	16
Eşitsizlikten ölüm	18
Pandemi, milyarder servetinde şimdiye kadarki en büyük artışı yarattı	18
Eşitsizliği azaltmak için sekiz milyar neden	21
Eşitsizlik, daha fazla eşitsizlikle karşılaşılıyor	22
Şans değil, seçim	24
Eşitliği seçmek	24
2. EKONOMİK ŞİDDET	25
Sağlık: daha fazla eşitsizlik, daha fazla acı	27
Cinsiyete dayalı şiddet: görmezden gelinen pandemi	30
İklim felaketi: En zenginlerin emisyonları gezegeni yakıyor	33
Yoksulluk ve açlık	36
3. ÇÖZÜMLER	38
Toplumsal hareketler	38
Sır ortaya çıktı: Hükümetler harekete geçebilir	39
Eşitlik: 21. yüzyılın ekonomik misyonu	39
1. Eşitsizliğin üstesinden gelmek için ekonomilere gerekli olan trilyonlarca doların kilidini açmak	40
2. Bu zenginliği hayat kurtarmak ve geleceğimize yatırım yapmak için kullanmak	42
3. Ekonomideki gücü ve geliri değiştirmek için önden dağıtım	45
NOTLAR	49

ÖNSÖZ

Jayati Ghosh, Hindistan, Yeni Delhi'deki Jawaharlal Nehru Üniversitesi'nde Ekonomi dersleri verdi ve şu anda ABD, Amherst'teki Massachusetts Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörü olarak görev almaktadır. Ghosh, Dünya Sağlık Örgütü'nün Herkes için Sağlık Ekonomisi Konseyi üyesidir.

İşte pandeminin evimize getirdiği acı bir gerçek. Gelirlere ve fırsatlara eşit biçimde sağlanmayan erişim, adaletsiz, sağlıksız ve mutsuz toplumlar yaratmaktan daha fazlasını yapar; aslında insanları öldürür. Son iki yılda insanlar zamanında aşı olamadıkları için bulaşıcı bir hastalığa yakalandıklarında öldüler; halbuki sahip olunan teknoloji paylaşılsaydı, bu aşılar daha geniş çapta üretilip dağıtılabildi. Bu insanlar, yetersiz biçimde finanse edilen halk sağlığı sistemlerindeki eksiklikler nedeniyle, ihtiyaç duyduklarında temel hastane bakımını veya oksijeni alamadıkları için öldüler. Halk sağlığı tesisleri aşırı yoğun olduğundan diğer hastalıklar zamanında tedavi edilmediği için ya da özel bakım almaya yetecek gelirleri olmadığı için öldüler. Geçim kaynaklarını kaybetmenin verdiği çaresizlik ve umutsuzluk yüzünden öldüler. Yiyecek alamadıkları için açlıktan öldüler. Hükümetleri krizden sağ çıkmak için gerekli olan sosyal korumayı sağlayamadığı veya sağlamadığı için öldüler. Üstelik bu insanlar ölümler, dünyanın en zengin insanları hiç olmadığı kadar zengin oldular ve en büyük şirketlerden bazıları eşi görülmemiş kârlar elde etti.

Bu pandemi sırasında orantısız şekilde acı çeken yüz milyonlarca insan muhtemelen daha dezavantajlı durumdaydı: Düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşama, kadın veya kız çocuğu olma, sosyal olarak ayrımcılığa uğrayan gruplara üye olma, kayıt dışı çalışanlar olma ihtimalleri daha yüksekti. Bu nedenledir ki, bu kesimlerin politikaya etki edememesi çok daha olasıydı.

Şimdi görülüyor ki, eşitsizlik yalnızca politik sesi daha az duyulanları öldürmekle kalmıyor, aynı zamanda gezegeni de öldürüyor. Bu, kârları insanlar üzerinde ayrıcalıklı kılma stratejisini sadece adaletsiz değil, aynı zamanda muazzam derecede aptalca kılıyor. Ölü bir gezegende, ne kadar güçlü olursa olsun, ekonomiler "büyümecek" ve piyasalar kimseye "refah" sağlamayacak.

Artık rotayı değiştirmek kaçınılmaz. Elbette sistematik çözümlere ihtiyacımız var: Finansın, bilginin, kamu hizmetlerinin ve birimlerinin, doğal müştereklerin korkunç şekilde özelleştirilmelerinin tersine çevrilmesi gerekiyor. Ancak zenginlerin ve çok uluslu şirketlerin vergilendirilmesi gibi erişilebilir mali politikalara da ihtiyacımız var. Ayrıca ekonomik eşitsizlikleri besleyen cinsiyet, ırk, etnik grup ve sosyal sınıf gibi yapısal eşitsizlikleri ortadan kaldırmamız gerekiyor.

Oxfam'ın bu net ve etkili raporu, eşitsizliğin ölümcül olduğunu ve çözümlerin elimizin altında olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Daha büyük bir kolektif hayal gücü ile ve halkları harekete geçirerek bunu hala başarabiliriz.

Abigail E. Disney bir belgesel yapımcısı, aktivist, Fork Films'in kurucu ortağı ve "All Ears" podcast kanalı sunucusudur. Disney, Yurtsever Milyonerler (Patriotic Millionaires) grubu üyesidir.

Neredeyse iki yılımızı, tekrar tekrar insanların ölümünü izleyerek geçirdik. İnsanlar ihmalden, dikkatsizlikten, empati eksikliğinden, bıkkınlıktan öldüler. Evet, elbette bahsettiğim insanları öldüren aslında Covid'di; ama nasıl her kıtlık politik ve insan yapımı ise, her Covid ölümü de öyle.

Covid ilk vurduğunda, ben ve diğer birçok naif kişi, belki, bir ihtimal, işleyiş biçimlerinin bu kadar açık şekilde adaletsiz oluşunun ve sistemin aleni acımasızlığının ortaya çıkmasının bizi uyandıracaklarını ve kaynakların dağıtım biçiminin yeniden değerlendirilmesi konusunda bize yeni bir enerji vereceğini düşündük.

Ancak, bunun tam tersi oldu. Bir yandan eski milyarderler hisselerine giderek daha fazla milyarlar eklerken, diğer yandan yeni milyarderler ortaya çıktı. Amazon gibi işletmeler, utanç duymak yerine fırsatı gördüler ve kötü stratejilerinde daha da ısrarcı oldular: Amerikalı işçilerin %40'ını, kendileri ve aileleri için çok daha acil tehditler oluşturan açlık, evsizlik ve sağlık sorunlarıyla başa çıkmak için ihtiyaç duydukları en küçük tasarruf miktarına bile güvenemez hale getirdiler.

Bu pandemiyi başlattığımızda toplum çatlaklarla doluydu; fay hatlarına değin genişleyen çatlaklar. Bu fay hatları, sosyal uyumu ve demokrasiyi tehdit ediyor ve belki de daha da önemlisi, en katı inkarcılar için bile hızla gerçeğe dönüşen iklim krizine yönelik herhangi bir inandırıcı veya etkili yaklaşımın önünde neredeyse aşılmaz bir engel oluşturuyor.

Bunların hiçbiri "bir anda olmadı". Sıradan insanı, onları sömürecek olanlardan koruyan yasalara, yönetmeliklere ve sistemlere karşı onlarca yıllık koordineli saldırı; bizi aksak bir sivil toplum, yaşam desteğine bağlı bir sendika hareketi ve sırf çalışmaya devam etmek için ihtiyaç duyduğu vergileri bile zar zor toplayabilen, kaynaklara aç bir hükümet ile baş başa bıraktı.

Bu nedenle, çözümler de aynı şekilde kasıtlı olmalı. Ölümcül bir statükoyu sürdüren yapıları bozmalı ve hem zenginliği hem de gücü daha adil bir şekilde yeniden dağıtacak yenilerini inşa etmeliyiz. Sistemsel sorunlar, hastalığın kendisinden ziyade semptomları tedavi etmeye yönelik parça parça girişimler değil, sistemsel çözümler gerektirir.

Bu karmaşık sorunların yanıtı ironik biçimde basittir: vergiler. Uluslararası düzeyde zorunlu, kaçınılmaz, iddialı bir vergi reformu, bozuk olanı düzeltmenin tek yolu. Bu adaletsizlikleri gidermek için kaynakları bol ve aktif olarak kullanan yüksek işlevli hükümetler olmadıkça, varlıklı sınıfın hepimiz için kazdığı tavşan deliğinin derinliklerine inmeye devam edeceğiz.

Dünyanın sorunlarının çoğunu çözmek için fazlasıyla yeterli para var. Sadece paylarını ödemeyen milyonerlerin ve milyarderlerin elinde tutuluyor.

Pandemi boyunca milyarlar servetlerindeki absürt büyümenin bir kısmını geri almakla işe başlayabiliriz. Bu durum karmaşık değil; tartışmalı da olmamalı. Neredeyse gezegendeki herkes son iki yılda bir şekilde fedakarlık yaptı; milyarlarların da aynısını hızlı bir şekilde yapma zamanı. Bu raporun çok net bir şekilde ortaya koyduğu gibi, kaybedecek zaman yok.

Varlıklı yaşlıların çoğu, eşitsizliği soyut bir konu olarak ele alıyor, ancak bunun yıkıcı, gerçek dünyada yansımaları olan sonuçları var. Servetimiz bize dünyadan kopuk bir yerden gelmiyor, aksine doğrudan ülkemizle ve dünyamızın en çok ihtiyacı olanlara imkan sağlama konusundaki başarısızlığıyla bağlantılı.

Sadece milyarlar bile yalnız son iki yılda astronomik miktarda para kazandılar, daha fazlasını ödemeyi kolayca karşılayabilirler.

Dünyamızı daha iyi bir yer haline getirebiliriz. Sadece gerekeni yapacak siyasi iradeyi bulmamız gerekiyor.

Lübnan'da, Beyrut'un şehir merkezinde bir grafiti.
Fotoğraf: Pablo Tosco / Oxfam in MENA.

EŞİTSİZLİK ÖLDÜRÜYOR

COVID-19 nedeniyle insanlığın %99'unun geliri azalırken en zengin 10 adamın serveti ikiye katlandı.

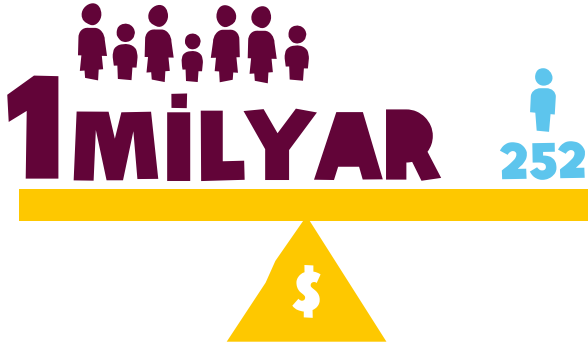
Mart 2020

Kasım 2021

En zengin 10 adam

252 erkeğin serveti, Afrika, Latin Amerika ve Karayipler'deki 1 milyar kadın ve kız çocuğun toplam servetinden fazla.

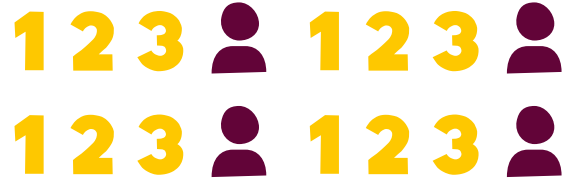
Yaşam süresi beklentileri beyazlarıinkiyle aynı olsaydı, bugün 3,4 milyon siyahi Amerikalı hayatta olacaktı. Endişe verici bu rakam, COVID-19 öncesinde zaten 2,1 milyonu.

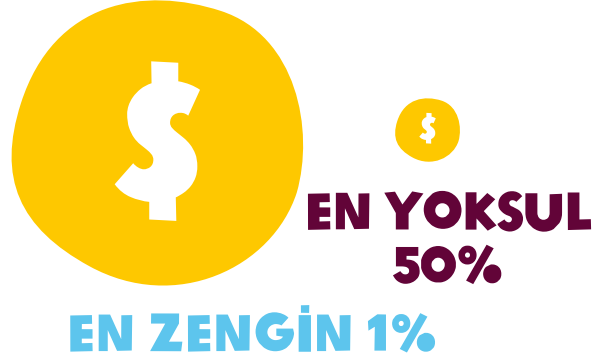
Pandemi

Eşitsizlik, her dört saniyede en az bir kişinin ölümüne neden oluyor.

SANİYELERİ SAY

1995'ten bu yana, en zengin %1, insanlığın en alt %50'sinden yaklaşık 20 kat fazla küresel servete sahip oldu.

En zengin yirmi milyarderin en yoksul bir milyar insandan ortalama 8.000 kat daha fazla karbon emisyonuna sebep olduğu tahmin ediliyor.

8,000 KAT DAHA FAZLA

En zengin 20

En yoksul 1 milyar

ÖZET

Pandemi başladığından beri her 26 saatte bir yeni bir milyar der yaratılıyor.¹ Dünyanın en zengin 10 adamı servetlerini ikiye katlarken, 160 milyondan fazla insanın yoksulluğa itildiği tahmin ediliyor.² Bu arada, COVID-19'dan tahminen 17 milyon insan öldü; bu, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülmemeyen bir kayıp büyüklüğü.³

Bu sorunların hepsi aynı, daha derin bir rahatsızlığın parçası: Eşitsizlik toplumlarımızı parçalıyor; şiddet, ekonomik sistemlerimize hileli bir şekilde yerleştiriliyor; eşitsizlik öldürüyor.

Koronavirüs pandemisinin, eşitsizlik nedeniyle, daha ölümcül, daha uzun süreli ve geçim kaynaklarına daha fazla zarar veren bir hal alması sağlandı. Gelir eşitsizliği, COVID-19'dan ölüp ölmeyeceğiniz konusunda yaştan daha güçlü bir gösterge.⁹ Bir aşısı olsaydı bugün milyonlarca insan hala hayatta olurdu ama öldüler. Büyük ilaç şirketleri bu teknolojilerin tekeli elinde tutmaya devam ederken yaşama şansları reddedildi. Bu aşırı ırkçılığı, can alıyor ve dünya çapında eşitsizlikleri güçlendiriyor.

IMF,¹⁰ Dünya Bankası,¹¹ Credit Suisse,¹² ve Dünya Ekonomik Forumu¹³ da dahil olmak üzere kurumların tümü, pandeminin dünyadaki tüm ülkelerde eşitsizlikte ani bir artışı tetikleyeceğini öngördü.

Dünyanın en yoksul insanları ve ırksallaştırılmış grupları, pandemiden kaynaklı ölümlerin yükünü taşıyor. Bazı ülkelerde, en yoksul insanların COVID-19'dan ölme olasılığı en zenginlere göre yaklaşık dört kat daha fazla.¹⁴

**EŞİTSİZLİK
TOPLUMLARIMIZI
AYRIŞTIRIYOR.
ŞİDDET EKONOMİK
SİSTEMLERİMİZİN
İÇİNE İŞLEMİŞ
DURUMDA.**

Pandeminin ikinci dalgası sırasında İngiltere'deki Beyaz İngiliz nüfusa kıyasla Bangladeş kökenli insanların COVID-19'dan ölme olasılığı beş kat daha fazlaydı.¹⁵

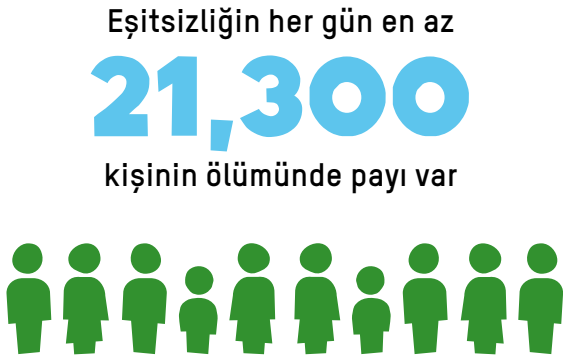
Günümüzün bu bölünmeleri, kölelik ve sömürgecilik de dahil olmak üzere ırkçılığın tarihsel mirasıyla doğrudan bağlantılı.¹⁶ Bu aynı zamanda zengin ve fakir ülkeler arasındaki uçurumun bir nesildir ilk kez artmasının beklendiği gerçeğiyle de ifade ediliyor.¹⁷ Düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşayan insanların COVID-19'dan ölme olasılığı, zengin ülkelerde yaşayan insanlara göre yaklaşık iki kat daha fazla.¹⁸

En az 73 ülkenin IMF destekli kemer sıkma riskleri ile karşı karşıya kalması¹⁹ ülkeler arasındaki eşitsizliği ve ülkeler içindeki her türlü eşitsizliği kötüleştiriyor. Kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik ilerleme bu kemer sıkma önlemlerinden sert bir şekilde etkilenecek, hem de cinsiyet eşitliğine ulaşma hedefini bir nesil geriletken (daha önce 99 yıl iken 135 yıl) mevcut bir krizin ortasında.²⁰ Bu durumu daha da zorlaştıran şey, birçok ülkede kadınların artan toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten²¹ oluşan ikinci bir pandemiyle karşı karşıya kalması ve her krizde yaşandığı gibi onları küresel ekonominin dibinde hapsolmuş halde tutan bir yığın ücretsiz bakım işinin²² şokunu da sindirmek zorunda olmalarıdır.

Karşılaştığımız derin eşitsizliğin bedeli insan yaşamındadır. Bu makalenin gösterdiği gibi, ihtiyatlı tahminlere göre, eşitsizlik her gün en az 21.300 kişinin ölümüne katkıda bulunuyor.

Her dört saniyede bir eşitsizlik en az bir kişinin ölümüne neden oluyor.²³

**EN AZ 73 ÜLKE,
HEM ÜLKELER
ARASINDAKİ HEM DE
ÜLKELERİN KENDİ
İÇLERİNDEKİ HER
TÜRLÜ EŞİTSİZLİĞİ
ARTIRAN IMF
DESTEKLİ
KEMER SIKMA
ÖNLEMLERİYLE
KARŞI KARŞIYA.**

Bu oran her dört
saniyede bir kişi demek

MİLYARDER VARYANTI

Günümüzün eşitsizlik krizinin ölçeğiyle tarihsel karşılaştırmalar yapmak zor; ancak bazı karşılaştırmalar oldukça açık.

Temmuz 2021'de, dünyanın en zengin adamı, kendisini ve arkadaşlarını lüks roketiyle uzaya fırlatırken, milyonlarca insan aşılarla erişemedikleri veya yiyecek alamadıkları için gereksiz yere ölüyordu. Jeff Bezos'un ikonik Marie Antoinette'inkine benzer "bırakınız pasta yesinler" anı sonsuza dek şu şekilde alıntılanacak:

"Her Amazon çalışanına ve müşterisine teşekkür etmek istiyorum çünkü bunun masraflarını siz ödediniz."²⁴ Pandemi sırasında sadece Bezos'un servetindeki artış bile, dünyadaki herkesin güvenli bir şekilde aşılmasını sağlayabilir.²⁵

Dünyanın 2,755 milyardan oluşan küçük seçkinler grubu, servetlerinin COVID-19 sırasında son on dört yılın tamamında olduğundan daha fazla büyüdüğünü gördü.²⁶

Bu, veriler kaydedilmeye başladığından beri milyarlar servetindeki en büyük yıllık artış ve her kıtada gerçekleşiyor. Fırlayan borsa fiyatları²⁷, denetimsiz kuruluşların sayısındaki artış²⁸, tekel gücündeki²⁹ ve özelleştirmedeki³⁰ artışın yanı sıra bireysel kurumlardaki vergi oranları ve düzenlemeleri³¹, işçi hakları ve ücretlerinin³² erozyonu bunlara sebep oluyor. Hepsi, ırkçılığın silahlandırılmasıyla³³ destekleniyor.

KUTU 1

DÜNYANIN EN ZENGİN 10 ADAMI HAKKINDA 5 GERÇEK

- 1 En zengin 10 adamın serveti iki katına çıkarken, insanlığın %99'unun geliri COVID-19 nedeniyle daha kötü durumda.³⁴
- 2 Dünyanın en zengin 10 adamı, en alttaki 3,1 milyar insanın toplamda sahip olduğundan daha fazlasına sahip.³⁵
- 3 En zengin 10 kişi günde bir milyon dolar harcarsa, toplam servetlerini harcamaları 414 yıl sürer.³⁶
- 4 En zengin 10 milyar, ABD doları şeklinde yığılmış toplam servetlerinin üstüne otursaydı, neredeyse aya giden yolun yarısına ulaşırlardı.³⁷
- 5 En zengin 10 adamın COVID-19 sırasında elde ettikleri kazançların üzerinden alınacak %99'luk bir vergi, tüm dünyaya yetecek kadar aşı yapmak için kullanılabilir ve iklim önlemleri, evrensel sağlık ve sosyal koruma ile 80'den fazla ülkedeki toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti ele alma çabalarındaki finansman boşlukları doldurabilir. Ve bu vergiye rağmen halen bu adamlar pandemi öncesine göre 8 milyar dolar kârda olur.³⁸

Bu eğilimler endişe verici. Hükümetler dünyayı aşılamayarak, COVID-19 virüsünün tehlikeli bir şekilde mutasyona uğramasına izin verdiler. Aynı zamanda, milyarlar servetinin tamamen yeni bir varyantının koşullarını da yarattılar. Bu varyant, milyarlar varyantı, dünyamız için son derece tehlikeli.

**BU GİDİŞAT
ENDİŞE VERİCİ.**

Dünya Eşitsizlik Laboratuvarı tarafından Aralık 2021'de yayınlanan yeni rakamlar ve analizler, 1995'ten bu yana en tepedeki %1'in, insanlığın en alttaki %50'sinin tamamından 19 kat daha fazla küresel servet artışı yakaladığını ortaya koyuyor.³⁹ Eşitsizlik şimdi 20. yüzyılın başlarında Batı emperyalizminin zirvesinde olduğu kadar büyük.⁴⁰ 19. yüzyılın sonlarındaki Yaldızlı Çağ ise çoktan aşıldı.⁴¹

EŞİTSİZLİĞE KARŞI AŞI YOK

2022'ye eşi benzeri görülmemiş bir endişeyle giriyoruz.

Pandemi başladığında, hepimizin bu işte birlikte olduğumuza dair bir his vardı. Politikacıların mantrasına; sınıfımız, cinsiyetimiz, ırkımız veya yaşadığımız ülke ne olursa olsun bu korkunç hastalıktan eşit derecede etkileneceğimize inandık ve inanmak istedik. Hükümetler, özellikle daha büyük imkanlara sahip daha zengin ülkeler, devasa kurtarma paketleri açıkladı. COVID-19 aşısı bulmak için inanılmaz bir bilimsel yarış başladı.

Ancak, dünya üzerindeki herkese umut veren bu mucizevi aşılar, liderlerimizin vaat ettiği gibi küresel bir kamu malı olmak yerine, daha ilk günden özel kâr ve tekel duvarının arkasına kilitlendi. Düşük ve orta gelirli ülkelerde milyarlarca insanı aşılama yerine, ilaç şirketleri kimin yaşayıp kimin öleceğine karar verirken, aşı milyarderleri⁴² yarattık.

2021, her şeyden önce, türümüzün tarihine bir leke olarak sürülen bu utanç verici aşı ırkçılığı ile tanımlanıyor. Bu insan yapımı felaket, aşılarda yetersiz olduğu ülkelerde kurtarılabilecek milyonlarca insanın hayatını aldı.

Günümüzün büyük bölünmeleri, hem zengin ulusların aşılama bir normallik düzeyine geri dönebilmeleri nedeniyle ülkeler arasındaki eşitsizlikteki artıştan, hem de tüm uluslardaki en zengin insanların, COVID-19'un yarattığı ekonomik girdaptan daha iyi bir şekilde kurtulmayı başarmasından kaynaklanıyor.

**2021, HER ŞEYİN
ÖTESİNDE, BU
UTANÇ VERİCİ AŞI
AYRIMCILIĞIYLA
TÜRÜMÜZÜN
TARİHİNE BİR LEKE
OLARAK GEÇMİŞTİR.**

Bir flakon COVID-19 aşısı.
Pixabay'den Spencer Davis

Yoksul ülkelerde her yıl tahminen **5.6 MİLYON İNSAN** sağlık hizmetine erişemediği için ölüyor.

Her yıl en az **67,000 KADIN**, kadın sünneti nedeniyle ölüyor ya da önceki veya şimdiki partneri tarafından öldürülüyor.

Her yıl **2.1 MİLYONDAN FAZLA KİŞİ** açlık nedeniyle ölüyor.

İklim krizi 2030'a kadar yoksul ülkelerde her yıl **231,000 KİŞİNİN** ölümüne yol açabilir.

EKONOMİK ŞİDDET

Bu asla tesadüfen değil, seçimle oldu. Aşırı eşitsizlik, en zengin ve en güçlü insanlar lehine çarpıtılmış yapısal ve sistemik politika ve siyasi seçimlerin dünya çapında sıradan insanların büyük çoğunluğuna doğrudan zarar verdiği bir "ekonomik şiddet" biçimidir.

Yoksulluk içindeki insanların, kadınların ve kız çocuklarının ve irksallaştırılmış grupların, zengin ve ayrıcalıklı olanlardan daha sık orantısız bir şekilde öldürülmesi veya zarar görmesi, günümüzün egemen kapitalizm düzeninde tesadüfi bir hata değil, onun temel bir parçasıdır.

Eşitsizliğin artık her gün en az 21.300 kişinin veya her dört saniyede bir kişinin ölümüne katkıda bulunduğunu tahmin ediyoruz.⁴³ Bu, bolluk dolu bir dünyada açlıktan, yoksul ülkelerde kaliteli sağlık hizmetlerine erişimin engellenmesinden ve kadınların karşılaştığı ve kökleri ataerkilliğe dayanan toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten kaynaklanan ölümler için oldukça ihtiyatlı bir tahmin. Ayrıca, yoksul ülkelerde iklim bozulmasından kaynaklanan ölümler için de tahminler sunuyoruz.

- **Yoksul ülkelerde sağlık hizmetlerine erişim eksikliği nedeniyle her yıl tahminen 5,6 milyon insan ölüyor.** Kaliteli sağlık hizmeti bir insan hakkıdır, ancak çoğu zaman zenginler için bir lüks olarak değerlendirilir. Cebinizde daha fazla para olması, yalnızca sağlık hizmetlerine erişiminizi satın almakla kalmaz; aynı zamanda size daha uzun ve sağlıklı bir yaşam satın alır. Örneğin, Brezilya, São Paulo'da, en zengin bölgelerdeki insanlar, en fakir bölgelerde yaşayanlardan 14 yıl daha uzun yaşayacaklarını bekleyebilirler.^{44,45}

- Her yıl en az 67.000 kadın, kadın genital mutilasyonu nedeniyle veya eski/şimdiki partnerinin elinde katledilerek ölmektedir⁴⁶; bu, ataerkillik ve cinsiyetçi ekonomik sistemlerden kaynaklanan toplumsal cinsiyete dayalı şiddettir. Buna ek olarak, aşırı kadın ölüm oranı (excess female mortality) ve cinsiyete bağlı kürtajların (oğul tercihi) birleşimi nedeniyle dünya çapında 143 milyon kadının kayıp olduğu tahmin edilmektedir: 2020'de tahminen 1,7 milyon aşırı kadın ölümü ve 1,5 milyon cinsiyet-seçici kürtaj gerçekleşti.⁴⁷
- Bolluğun olduğu bir dünyada **açlık, her yıl en az 2,1 milyondan fazla insanı öldürüyor.**⁴⁸ Bu, yoksulluğun öldürme yollarından biridir ve her gün dünyanın dört bir yanında milyarlarca sıradan insan açlıkla karşı karşıyadır. Her ülkede, en yoksul insanlar yoksul olmayanlara göre daha kısa yaşarlar ve daha erken ölümlerle karşılaşılırlar.⁴⁹
- **İhtiyatlı bir tahminle, 2030 yılına kadar yoksul ülkelerde iklim krizi nedeniyle her yıl 231.000 kişi ölebilir.**⁵⁰ Bu yüzyılın ikinci yarısında milyonlarca insan ölebilir. Bir çalışmaya göre, 2020'de 273 Amerikalı tarafından yayılan sera gazlarının yalnızca ısı dalgaları yoluyla bu yüzyılın geri kalanında bir kişiyi öldürebileceği tahmin ediliyor.⁵¹ Bu arada, en zengin insanların emisyonları bu krizi yönlendiriyor; en zengin 20 milyarderin CO2 emisyonunun, en yoksul bir milyar insanınkinin ortalama 8.000 katı olduğu tahmin ediliyor.⁵²

EVRENSEL SORUNUMUZ

Bunlar, eşitsizliğin insanları öldürme yollarından sadece birkaçı. Ancak gerçek şu ki, eşitsizlik insan yaşamının neredeyse tüm yönlerini ve insanlığın ilerlemesine yönelik tüm umutları olumsuz etkiliyor.

Eşitsizlik kaçınılmaz olarak herkes için zararlı. Zengin ülkeler, ilaç tekeli milyarlarca doları destekleyebilir ve vatandaşlarını korumak için aşı biriktirebilir, ancak bunu yaparken kendi insanlarını aşı ırkçılığının yarattığı mutasyon riskine doğru iterler.

Daha yüksek eşitsizlik daha fazla suç, daha az mutluluğu, daha az güveni ve daha fazla şiddeti doğurur.^{53,54,55} Yoksulluğu dünyadan silme amacını imkansız kılar.⁵⁶

Uluslar arasındaki ve uluslar içindeki eşitsizlik, dünyamızın geleceği için de ölümcül. Zengin ülkeler, tüm tarihsel emisyonların tahmini %92'sine ilişkin sorumluluklarının etkisine dair harekete geçmediğinde, hepimiz gittikçe ısınan bir gezegenden muzdarip olacağız.⁵⁷ En tepedeki %1'in emisyonları, en alt tabakada bulunan insanlığın %50'sinin toplam emisyonunun iki katı ve günümüzün iklim krizine yol açan en zengin insanların aşırı tüketiminin sonucu olarak hepimiz kaybediyoruz.⁵⁸

**ULUSLAR ARASINDAKİ
VE ULUSLARIN KENDİ
İÇLERİNDEKİ
EŞİTSİZLİK
DÜNYAMIZIN
GELECEĞİ İÇİN DE
ÖLÜMCÜDÜR.**

ÖNCE EŞİTLİK

Ekonomilerimize akan büyük miktarlardaki kamu parası, hisse senedi fiyatlarını çarpıcı biçimde şişirdi ve karşılığında milyarlarca dolar banka hesaplarını her zamankinden daha fazla kabarttı. Aşıllara akıtılan büyük miktarlardaki kamu parası, ilaç firmalarının kârlarını on milyarlarca dolara yükseltti.

Hükümetler bunu tersine çevirmeli ve insanlık tarihinin daha önce hiç görmediği aşırı eşitsizlik seviyelerine tehlikeli, ölümcül ve kendi kendini bitiren bir düşüşün daha da derinlerine inmeyi reddetmelidir.

Para sıkıntısı yok. Bu yalan, hükümetler pandemiye yanıt vermek için 16 trilyon dolar sunduğunda ayyuka çıktı.⁵⁹ Yalnızca eşitsizliğin üstesinden gelmek için cesaret eksikliği, varlıkların ve güçlülerin zenginliği ve kuvveti ve aşırı neoliberalizmin başarısız, dar deli gömleğinden kurtulmak için gereken hayal gücü eksikliği var.

Dünyadaki sosyal hareketlerin ve sıradan insanların gücüne yanıt veren ve hem tarihsel olarak (İkinci Dünya Savaşı'nın ardından olduğu gibi) hem de birçok ülkede sömürgecilikten kurtuluş dalgasında ilerici devletlerin azminden öğrenimler edinen hükümetler, 21. yüzyıla uygun iddialı stratejilere öncülük etmeli. Net, süresi belli, ölçülebilir hedefler koyarak, daha fazla ekonomik eşitliği aktif olarak teşvik etmeli ve toplumsal cinsiyet eşitliğini ve ırksal eşitliği sağlamalı.

Hükümetlerin rotayı kökten değiştirmek için geniş bir alanı var. Ekonomik şiddetle kökünden mücadele etmek ve daha eşit bir dünyanın temellerini atmak için yalnızca sistemsel çözümler işe yarayacaktır. Bu, ekonominin kurallarını odaklı bir şekilde değiştirmeyi, güç ve geliri daha adil bir şekilde önceden dağıtmayı ve her şeyden önce piyasanın, özel sektörün ve küreselleşmenin daha fazla eşitsizlik yaratmamasını sağlamak için zengin insanları vergilendirmeyi ve kanıtlanmış kamu önlemlerine yatırım yapmayı gerektirir.

1. Eşitsizliğin üstesinden gelmek için aşırı zenginliği reel ekonomiye geri verin

Tüm hükümetler, bu kaynakları geri almak ve dünyaya yardım etmek için kullanmak üzere, pandemi döneminde süper zenginlerin elde ettiği kazançları derhal vergilendirmelidir. Örneğin, yalnızca en zengin 10 adamın COVID-19 servet kazançları üzerinden bir defaya mahsus %99'luk beklenmedik bir vergi 812 milyar dolar gelir getirecektir.⁶⁰ Bu, servet eşitsizliğini temelden ve radikal bir şekilde azaltmak için sermaye ve servet üzerinde artan oranlı vergilerin kalıcı olarak uygulanmasına dönüşmelidir. Bu çabalara, zengin ülkelerin 400 milyar dolarlık toplu IMF Özel Çekme Haklarının önemli bir kısmını borçsuz ve koşulsuz bir şekilde savunmasız ekonomilere kanalize etmeleri de dahil olmak üzere, diğer mali önlemler eşlik etmelidir.

**YALNIZCA SİSTEMLİ
ÇÖZÜMLER EKONOMİK
ŞİDDETLE KÖKÜNDEN
SAVAŞABİLİR VE DAHA
EŞİT BİR DÜNYANIN
TEMELLERİNİ
ATABİLİR.**

2. Bu zenginliği hayat kurtarmak ve geleceğimize yatırım yapmak için kullanın

Tüm hükümetler, hayat kurtarmak ve geleceğimize yatırım yapmak için kanıtla dayalı ve güçlü politikalara yatırım yapmalıdır. Pandeminin mirası, kaliteli, kamu tarafından finanse edilen ve kamu tarafından sağlanan evrensel sağlık hizmeti olmalıdır; hiç kimse bir daha ücret ödemek zorunda kalmamalıdır ve herkes için gelir güvencesi sunan evrensel sosyal koruma sistemi sağlanmalıdır. Hükümetler, önleme ve müdahale programları aracılığıyla toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti sona erdirmek, cinsiyetçi yasalara bir son vermek ve kadın hakları kuruluşlarını finansal olarak desteklemek için yatırım yapmalıdır. Zengin hükümetler iklim değişikliği adaptasyonunu tam olarak finanse etmeli ve iklim krizinden kurtulmak ve fosilsiz bir dünya yaratmak için gerekli olan kayıp ve hasar mekanizmalarını desteklemelidir.

3. Ekonomide ve toplumda kuralları değiştirin ve güce yön verin

Hükümetler, ekonomilerinde bu tür devasa bölünmeler yaratan kuralları yeniden yazmalı ve geliri önceden dağıtmak, yasaları değiştirmek ve karar verme mekanizmalarındaki gücü ve ekonomideki gücü yeniden dağıtmak için harekete geçmelidir. Bu, yaklaşık 3 milyar kadının erkeklerle aynı iş seçeneklerine sahip olmasının yasal olarak engellendiği yasalar da dahil olmak üzere, cinsiyetçi yasaların sona erdirilmesini de içermektedir.⁶¹ Ayrıca işçilerin sendikalaşma ve grev haklarını baltalayan yasaların feshedilmesi ve onları korumak için yasal standartların belirlenmesini de kapsamaktadır. Tekellere karşı çalışmalar ve piyasa yoğunlaşmasının sınırlandırılması da bu gereklilikler içindedir. Kadınların, ırksallaştırılmış grupların ve işçi sınıfından insanların temsil edilmesinin önündeki engellerin de üstesinden gelinmelidir. Kadınlar hala dünya genelinde parlamenterlerin sadece %25,5'ini oluşturuyor.⁶²

Tek ve en acil öncelik, pandemiyi sona erdirmektir ve bunu yapmak için hükümetler, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) aracılığıyla aşilar ve teknolojiler üzerindeki tekelleri sona erdirmelidir. Hükümetler, bu aşilar tariflerinin ve yeni varyantlar karşısında geliştirilen tüm yeni aşiların, Dünya Sağlık Örgütü aracılığıyla dünyadaki her nitelikli aşilar üreticisi tarafından üretilebilecek açık kaynaklı bir kamu malı olduğunda ısrar etmelidirler. Bu gerçekleşene kadar pandemi uzayacak, milyonlarca insan gereksiz yere ölecek ve eşitsizlik sarmal bir şekilde devam edecek.

Deliliğin tanımının aynı şeyi tekrar tekrar yapıp farklı sonuçlar beklemek olduğuna söylenmiştir. Bu pandeminin üçüncü yılı başlarken, bugün dünyada bu çılgın koşu bandının üzerimizde ezici bir hissi var. Ancak her şeyden önce zengin ulusların liderlerinin bir seçeneği bulunuyor.

Bu liderler; milyarder servetinin tavan yaptığı, milyonlarca insanın öldürüldüğü ve milyarlarca insanın eşitsizlik nedeniyle yoksullaştığı; zenginlerin aşiriliklerinin uğruna gezegeni ve gelecekteki insan varlığını yaktığı; zengin ve güçlülerin, kendi kendine köstek olan açgözlülükleriyle aşiların özelleştirilmesinde ısrarcı oldukları; pandeminin mutasyona uğramasına ve hepimize musallat olmak için geri gelmesine izin verdiği şiddet dolu bir ekonomi seçebilirler.

Ya da kimsenin yoksulluk içinde yaşamadığı ve kimsenin hayal bile edilemeyecek derecede büyük milyarder servetiyle yaşamadığı; milyarderlerin çocukların tarih kitaplarında okudukları bir şey olduğuna; eşitsizliğin artık öldürmediği; sefaletten azade; herkesin hayatta kalmaktan daha fazlasının yapılabildiği, gelişme şansına sahip olduğuna, eşitlik merkezli bir ekonomi seçebiliriz.

Bu seçim, bu neslin karşı karşıya olduğuna seçimdir ve şimdi yapılmalıdır.

HÜKÜMETLER KENDİ EKONOMİLERİNDE BÖYLESİNE DEVASA AYRIMLAR YARATAN KURALLARI YENİDEN YAZMALI, GELİRİN ÖN DAĞITIMI İÇİN HAREKETE GEÇMELİ, KANUNLARI DEĞİŞTİRMELİ, KARAR VERME SÜREÇLERİNDE VE EKONOMİDE İKTİDARIN YENİDEN DAĞITIMINI SAĞLAMALIDIR.

1. MİLYARLARCA İNSAN ZARAR GÖRÜRKEN MİLYARDER SERVETİNDE BENZERİNE RASTLANMAMIŞ BİR ARTIŞ

Pandemi başladığından beri, her 26 saatte bir yeni bir milyarder yaratılıyor.⁶³ Dünyanın en zengin 10 adamı servetlerini ikiye katlarken, insanlığın %99'unun geliri COVID-19 nedeniyle daha kötü durumda.⁶⁴ Bu arada, COVID-19 nedeniyle tahminen 17 milyon insan öldü; İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülmeyen ölçekte bir kayıp.⁶⁵

Bu sorunlar, bağlantısız olmak şöyle dursun, aynı, daha derin bir rahatsızlığa işaret ediyor. Ekonomik eşitsizlik, pandemiyi daha ölümcül, daha uzun süreli ve geçim kaynaklarına daha zararlı hale getiriyor. Gelir eşitsizliği, COVID-19'dan ölüp ölmeyeceğiniz konusunda yaştan daha güçlü bir göstergedir.⁶⁶

COVID-19 aşılarının⁶⁷ tedarikini ve dağıtımını yapay olarak kısıtlayan ilaç tekellerinin tetiklediği aşırı eşitsizlik, aşı erişiminin⁶⁸ sınırlı olduğu ülkelerde milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine neden oldu. Bugün milyarlarca insan aşı ve tedavilere erişimleri olmadan virüse karşı korumasız durumdayken, zengin ülkelerdekiler de dahil olmak üzere dünyanın dört bir yanında aşı olan insanlar da ölümcül yeni varyantların ortaya çıkmasından kaynaklanan risklerle karşı karşıya.⁶⁹

Bugün, ele alınmazsa daha büyük eşitsizlik yaratacak birden fazla kriz bir araya geliyor.^{70,71} Uluslararası Para Fonu (IMF)⁷², Dünya Bankası⁷³, Credit Suisse⁷⁴, ve Dünya Ekonomik Forumu⁷⁵da dahil olmak üzere kurumlar, pandeminin dünyadaki ülkelerde eşitsizlikte ani bir artışı tetikleyeceğini öngördü. Pandemi şimdiye kadar, cinsiyet eşitliğine ulaşmak için gereken süreyi bir nesilden fazla, 99,5 yıldan 135,6 yıla⁷⁶ gerilettili ve dünyanın her yerindeki ırksallaştırılmış gruplar için eşitlik ve adalet konusunda gerileme yaşanmasına neden oldu.

Birçok yoksul ülkenin⁷⁷ ilaç tekelleri tarafından COVID-19 aşılardan mahrum bırakılması, borçlarının sürdürülebilirliğindeki kötüleşme⁷⁸ ve (100'den fazla ülkede) sosyal harcamalardaki kesintiler⁷⁹ nedeniyle ülkeler arasındaki eşitsizlik de artıyor. Oxfam verileri, IMF tarafından verilen 107 COVID-19 kredisinin %85'inin kriz azaldığında 73 ülkeyi kemer sıkmaya iteceğini gösteriyor.⁸⁰ Düşük ve düşük-orta gelirli ülkelerin üçte ikisi, pandeminin başlangıcından bu yana⁸¹ eğitim bütçelerini zaten azaltmıştı; söz konusu bütçeler pandemi başlamadan önce de zaten büyük ölçüde yetersiz olan bütçelerdi.⁸²

**EKONOMİK
EŞİTSİZLİK
PANDEMİYİ DAHA
ÖLÜMCÜL HALE
GETİRİYOR, DAHA
DA UZAMASINA
NEDEN OLUYOR VE
GEÇİM
KAYNAKLARININ
DAHA ÇOK ZARAR
GÖRMESİNE YOL
AÇIYOR.**

KUTU 2

EŞİTSİZLİK ÖLDÜRÜR: ÖNE ÇIKAN GERÇEKLER

- En zengin 10 adamın serveti iki katına çıkarken, insanlığın % 99'unun geliri COVID-19 nedeniyle daha kötü durumda.⁸³
- Eşitsizlik, her dört saniyede en az bir kişinin ölümüne katkıda bulunuyor.⁸⁴
- 252 erkek, Afrika, Latin Amerika ve Karayipler'deki 1 milyar kadın ve kız çocuğunun toplamından daha fazla servete sahip.
- 1995'ten bu yana, en tepedeki %1, en alt tabakadaki insanlığın %50'sinden yaklaşık 20 kat daha fazla küresel serveti ele geçirdi.⁸⁵
- 3,4 milyon Siyahi Amerikalı, yaşam beklentileri Beyazlarıinkiyle aynı olsaydı, bugün hayatta olurdu. COVID-19'dan önce, bu endişe verici sayı zaten 2,1 milyonu.⁸⁶
- En zengin yirmi milyarderin ortalama olarak en fakir bir milyar insandan 8000 kat daha fazla karbon saldığı tahmin ediliyor.⁸⁷

42 yaşındaki manav Hassan, Amman şehir merkezindeki meyve-sebze pazarında çalışıyor. Hassan, son sekiz yıldır Ürdün'de yaşayan, üç çocuk sahibi Mısırlı bir baba. "Şehirde tam sokağa çıkma yaşağının ilan edildiği günü hatırlıyorum. Tek gelir kaynağımı kaybetmek çok zordu. Geleceğim ve çocuklarımın geleceği için endişelendim ve korktum. Geçen yıl COVID-19 döneminde ailem ve çocuklarımla birlikte olmak için Mısır'a geri döndüm."

Fotoğraf: Pablo Tosco/Oxfam in MENA.

EŞİTSİZLİKTE ÖLÜM

Bu makale, eşitsizliğin soyut bir konu olduğu veya bir şekilde kaçınılmaz olduğu fikrine meydan okuyor.

Eşitsizlik her gün en az 21.300 kişinin veya her dört saniyede bir kişinin ölümüne neden oluyor.⁸⁸ Bu, bolluk dolu bir dünyada açlıktan, yoksul ülkelerde kaliteli sağlık hizmetlerine erişimin engellenmesinden ve kadınların karşılaştığı ve kökleri ataerkilliğe dayanan toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten kaynaklanan ölümler için oldukça ihtiyatlı bir tahmindir. Bu makalede, yoksul ülkelerde iklim bozulmasından kaynaklanan ölümler için de tahminler sunuyoruz.

Bunlar, farklı eşitsizlik biçimlerinin insanları öldürme yollarından sadece birkaçı.

Aşırı eşitsizlik, bu makalenin "ekonomik şiddet" olarak tanımladığı şeyin bir biçimidir; en zengin ve en güçlü insanlar lehine çarpıtılmış yapısal ve sistemsel politika ve siyasi seçimler, dünyadaki insanların büyük çoğunluğuna doğrudan zarar verir.

PANDEMİ, ŞİMDİYE KADAR CİNSİYET ADALETİNE ULAŞMAK İÇİN GEREKEN SÜRENİN BİR NESİLDEN DAHA FAZLA UZAMASINA NEDEN OLDU.

Eşitsizlik her gün en az 21.300 kişinin veya her dört saniyede bir kişinin ölümüne neden oluyor.

PANDEMİ, MİLYARDER SERVETİNDE ŞİMDİYE KADARKİ EN BÜYÜK ARTIŞI YARATTI

COVID-19 sırasında milyarder serveti şimdiye kadarki en büyük artışını gördü ve şu anda en yüksek seviyesine çıktı.⁸⁹ Bu, verilerin toplanmaya başlanmasından beri milyarder servetindeki en büyük artış. Eğilimler endişe verici. Milyarder serveti, pandemi başladığından bu yana son 14 yılda olduğundan daha fazla arttı.⁹⁰

COVID-19 yayıldıkça, merkez bankaları dünya ekonomisini ayakta tutmayı hedefleyerek dünya çapındaki ekonomilere trilyonlar enjekte etti. Bu teşvikin çoğu finansal piyasalara ve oradan da milyarderlerin net varlıklarına gitti. Hükümetler pandeminin başlangıcından bu yana küresel ekonomiye 16 trilyon dolar pompaladı⁹¹ ve sonuç olarak, milyarderler servetlerinin 5 trilyon dolar artarak Mart 2021'den bu yana 8,6 trilyon dolardan 13,8 trilyon dolara yükseldiğini gördüler⁹², çünkü hükümet müdahalesi hisse senedi fiyatlarını yükseltti.⁹³

COVID-19 nedeniyle insanlığın %99'unun geliri azalırken
en zengin 10 adamın serveti ikiye katlandı.

Hem aşırı zengin insanların mevcut serveti hem de servet biriktirme hızı insanlık tarihinde eşi görülmemiş noktada. ABD'de, en tepedeki servet yoğunlaşması, artık çok az azalma işaretiyle, 19. yüzyılın sonlarındaki Yıldızlı Çağ'ın zirvesini aşıyor.⁹⁴ Geçen yıl, Dünya gezegeninde benzeri görülmemiş bir yoksulluk ve ıstırapın arttığı bir zamanda milyarderlerin uzaya seyahat ettiğini gördük.

Dünyanın en zengin adamı Elon Musk,⁹⁵ bir yandan devlet sübvansiyonlarında milyarlarca dolar alırken⁹⁶, diğer yandan iş yasalarını ihlal etmeye ve fabrika işçilerinin örgütlenme çabalarını baltalamaya devam etti.⁹⁷ 2018'de kendisi, hiç federal gelir vergisi ödemedi.⁹⁸ 2014 ve 2018 yılları arasında %3,27'lik bir "gerçek vergi oranı" ödeyen⁹⁹ Bay Musk, 2021'de önerilen milyarder vergisini eleştirerek, "planının parayı insanlığı Mars'a götürmek ve bilinç ışığını korumak için kullanmak" olduğunu savundu.¹⁰⁰

İki gökdelen arka planda yükselirken bir kanalizasyon kanalı iki Beyrut mahallesinden geçiyor ve şehirdeki eşitsizliği gözler önüne seriyor. Fotoğraf: Pablo Tosco/Oxfam in MENA.

Hindistan'da milyarder Gautam Adani'nin serveti pandemi sırasında sekiz kat arttı¹⁰¹ ve ayak izini büyüttüğü bir sektör olan fosil yakıtlardan kendisi önemli ölçüde faydalandı.¹⁰² Financial Times'ta bildirildiği üzere Adani, devlet bağlantılarından yararlandı ve ülkenin en büyük liman işletmecisi ve en büyük termik kömür enerjisi üreticisi haline geldi. Adani, bir zamanlar kamu malı olarak görülen enerji iletimi, gaz dağıtımı ve şimdi özelleştirilmiş havaalanları üzerinde piyasa kontrolünü elinde tutuyor.¹⁰³

Google ve Facebook gibi teknoloji devlerinin servetleri katlanarak arttı,¹⁰⁴ ancak diğer endüstriler de başarılı oldu. Özellikle, pandemi şirketleri zenginleştirdi ve Moderna CEO'su Stéphane Bancel'in yanı sıra BioNTech CEO'su ve Baş Tıbbi Sorumlusu (CMO) Uğur Şahin ve Özlem Türeci gibi yeni ilaç milyarderleri yarattı. BioNTech, Pfizer ile ortaklık kurdu ve COVID-19 aşısında rekor düzeyde kar elde etti.¹⁰⁵ Alman kamu yatırımının desteğiyle BioNTech başarılı bir COVID-19 aşısı geliştirdi, ancak düşük gelirli ülkelerdeki insanların %1'inden daha azı buna erişebiliyor.¹⁰⁶

Ekonomik büyümenin en tepedekiler tarafından ele geçirilmesi, hızla yükselen borsa fiyatları¹⁰⁷ ve gölgede faaliyet gösteren ve şu anda global olarak hedge fonlarının varlıklarından iki kat daha fazla serveti yönettiği tahmin edilen aile şirketleri gibi denetimsiz kuruluşlardaki yükseliş ile mümkün oldu.¹⁰⁸ Tüm bunlar, en zengin insanlar, bireysel ve kurumsal vergi oranlarını ve düzenlemelerini¹⁰⁹, ayrıca işçi haklarını ve ücretlerini¹¹⁰ aşağı çekmek ve kamu mallarını özelleştirme¹¹¹ çabalarını sürdürmek için ellerindeki fırsatları kullanmaya devam ederken gerçekleşiyor.

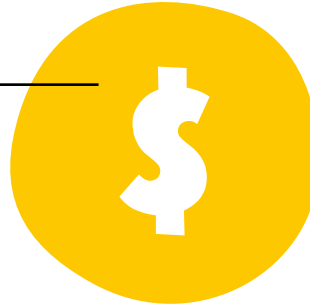
Tekel gücündeki artış, daha az, daha büyük ve her zamankinden daha güçlü şirketlerin bir dizi endüstriye egemen olduğunu gördü.¹¹² Tek başına pandemi dönemi, yüksek gelirli ekonomilerde piyasa yoğunlaşmasını 2000 ile 2015 arasındaki 15 yılda olduğundan daha fazla artırma tehdidinde bulunuyor.¹¹³ Pandora Belgeleri ifşasının gösterdiği gibi, 2021'de yüzlerce milyarderin adil vergi paylarını ödemekten kaçınmak için vergi cennetlerini kullandığı ortaya çıktı.¹¹⁴ Dünyanın dört bir yanındaki hükümetler, kurumlar vergisinden kaçınma nedeniyle vergi cennetlerine¹¹⁵ her yıl 200 milyar dolardan fazla, yani zengin ülkelerin iklim finansmanında düşük ve orta gelirli ülkelere söz verdiği ancak sağlamadığı 100 milyar doların iki katından fazlasını, kaybediyor.

Bugünün servet yoğunlaşması çok büyük. Dünya Eşitsizlik Laboratuvarı tarafından Aralık 2021'de yayınlanan yeni rakamlar ve analizler, 1995'ten bu yana en tepedeki %1'in, en alt tabakadaki insanlığın %50'sinin tamamından 19 kat daha fazla küresel servet artışı yakaladığını ortaya koyuyor.¹¹⁶

**HEM AŞIRI
ZENGİNLERİN
GÜNCEL SERVETİNİN
HEM DE
SERVETLERİNİN
BİRİKME HIZININ
İNSANLIK TARİHİNDE
BİR ÖRNEĞİ DAHA
GÖRÜLMEMİŞTİR.**

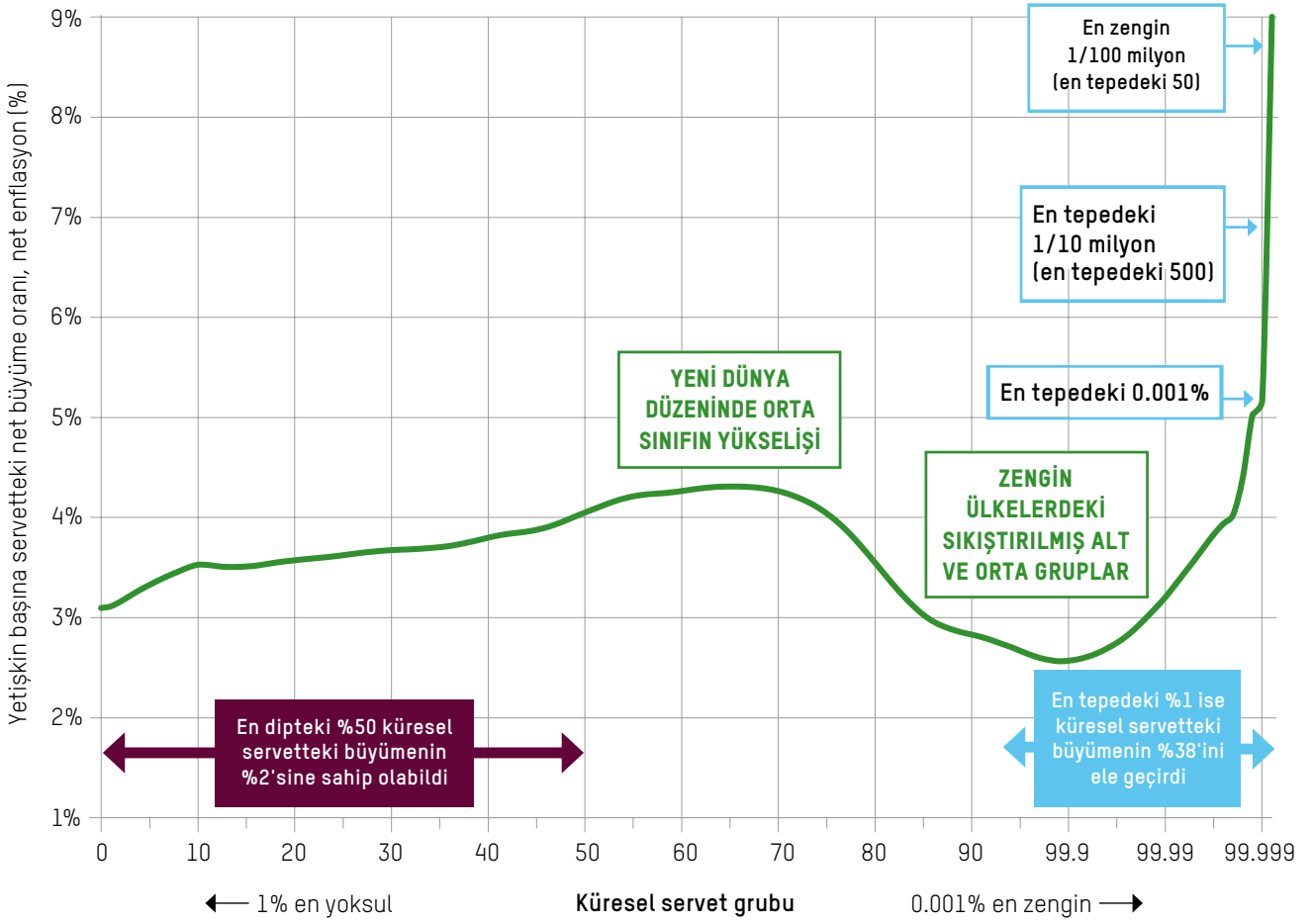
1995'ten bu yana, en zengin %1, insanlığın en alt %50'sinden yaklaşık 20 kat fazla küresel serveti eline geçirdi.

**EN
ZENGİN
1%**

**EN
YOKSUL
50%**

GÖRSEL 1: ORTALAMA YILLIK SERVET ARTIŞ ORANI, 1995-2021¹¹⁷

Kaynak: Dünya Eşitsizliği Laboratuvarı. (2021). Dünya Eşitsizlik Raporu 2022 metodolojisi. <https://wir2022.wid.world/methodology/>

EŞİTSİZLİĞİ AZALTMAK İÇİN SEKİZ MİLYAR NEDEN

Bu makale zengin ve fakir insanlar arasındaki uçurumu değil, en zengin insanlarla insanlığın büyük çoğunluğu arasındaki uçurumu ele alıyor. Paranın, gücün ve etkinin tepedeki birkaç kişide aşırı yoğunlaşması, geri kalanımız üzerinde öldürücü etkilere sahip.

Dünyanın en zengin %1'i, en alt tabakadaki %50'nin karbon emisyonunun iki katını kullandığında, bundan herkes etkilenir; 2021'de sel ve orman yangınları dünyanın dört bir yanındaki orta sınıf toplulukları ve yoksulları vurduğunda bunun acı bir örneğini gördük.

Küresel bir pandemide birkaç güçlü şirket, üretimi hayat kurtaran aşilar ve tedaviler üzerinde tekelleştirilebildiğinde, ortaya çıkan aşırılık için ölümüdür; aşırılık olmayanlar için olduğu kadar, önceden var olan aşırılık etkisiz hale getirebilecek yeni varyantların riskinin artması nedeniyle aşılardan kaçınanlar için de bu risk mevcuttur.¹¹⁹ Bugün, ticaret kurallarındaki aynı ayrılık, zengin ülkelerin düşük ve orta gelirli ülkelerle iklim değişikliğinin azaltılması ve uyum için kritik bilgi ve teknolojileri paylaşma çabalarını

"İRKÇILIK, CİNSİYETÇİLİK VE DİĞER AKIMLAR SADECE AKILDIŞI ÖNYARGILAR DEĞİL AKSİNE BAZI İNSANLARA DİĞERLERİ PAHASINA FAYDA SAĞLAYAN UZUN KALDIRAÇLI STRATEJİK SÖMÜRÜ VE PARA KOPARMA MEKANİZMALARIDIR."¹¹⁸

PROFESÖR DARRICK HAMILTON

baltalamasıyla kendini tekrar ediyor^{120,121}; iklim değişikliğiyle mücadele çabalarını engelleyen bu yaklaşım nihayetinde herkes için yıkıcı, zengin ülkeler de buna dahil.

Bu basiretsiz ve topluca intihara meyilli eylemler, çoğunluğun pahasına zengin bir azınlık tarafından ve onlar için yönetilen hükümetlerin doğrudan bir sonucudur. Güçlü seçkinler ve şirketler, kamu politikalarını kendi lehlerine ele geçirmek için milyarlarca dolar harcadıklarında ve on binlerce lobiciyi usulsüz şekilde etkide bulunmaları için işe aldıklarında¹²², bu, demokrasideki her bir oyun temelini baltalar. Gerçekten de, ülkelerdeki gelir eşitsizliği, bu toplumlarda güven erozyonu ve artan endişe ile ilişkilidir.^{123,124}

En zengin yirmi milyarderin en yoksul bir milyar insandan ortalama 8000 kat daha fazla karbon emisyonuna sebep olduğu tahmin ediliyor.

En yoksul 1 milyar kişi

**8,000 KAT
DAHA
FAZLA**

En zengin 20 kişi

EŞİTSİZLİK, DAHA FAZLA EŞİTSİZLİKLE KARŞILAŞIYOR

Ekonomik şiddet, tesadüfen değil, kasıtlı olarak insanlığın büyük çoğunluğuna karşı hareket ediyor. Dünya genelinde, ekonomik şiddet, örtüşen eşitsizliklerin bir sonucu olarak, yoksulluk içinde yaşayan insanların büyük çoğunluğunu, kadınları ve kız çocuklarını, ırksallaştırılmış ve marjinalize edilmiş grupları ve işçi sınıfından gelenleri orantısız bir şekilde etkiliyor. İnsanlar aynı anda farklı eşitsizlikler yaşayabilirler. Bu belge aynı zamanda, örneğin engelli kişiler veya LGBTQIA+ kişiler gibi bir dizi marjinalleştirilmiş grubun veya din, yaş, sosyal sınıf ve diğer faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan eşitsizliklerle yüzleşen kişilerin, bu orantısız etkilerle karşı karşıya olduğunu kabul etmektedir.

Pandeminin en yoksul insanlar üzerindeki etkisi, kaybedilen hayatlarda hissediliyor. Bazı ülkelerde, en yoksul insanların, en zengin insanlara göre COVID-19'dan ölme olasılığı neredeyse dört kat daha fazla.^{125,126} Yeni veriler, düşük ve orta gelirli ülkelerde COVID-19 kaynaklı enfeksiyon ölüm oranının aslında zengin ülkelerdekine neredeyse iki katı olduğunu gösteriyor.¹²⁷

Eşitsizliğin bir etkisi de yok edilen geçim kaynaklarıdır. COVID-19 öncesi durumla karşılaştırıldığında, şu anda günde 5,50 doların altında bir gelire yoksulluk içinde yaşayacağı öngörülen 163 milyon daha fazla insan var.¹²⁸ Dünya Bankası, eşitsizliği gidermeye yönelik çabalar olmadan, yoksulluk seviyelerinin 2030 yılına kadar bile kriz öncesi seviyelerine dönmeyeceğini tahmin ediyor.¹²⁹ 2021'de, en zengin % 20'nin 2020'deki kayıplarının yarısına yakınına geri alması beklenirken, Dünya Bankası en yoksul %20'nin ortalama olarak gelirlerinin %5'ini daha kaybetmiş olacağını tahmin ediyor.¹³⁰

Pandeminin en sert ekonomik etkilerinden muzdarip olan kadınlar, 2020'de toplu olarak 800 milyar dolar kazanç kaybetti.¹³¹ Erkekler için istihdam daha hızlı toparlanırken, 2021'de 2019'a kıyasla 13 milyon daha az kadının istihdamda olması bekleniyor; örneğin Latin Amerika, kadın istihdamında %9,4'lük bir düşüş yaşadı.¹³² 20 milyondan fazla kız çocuğu asla okula dönmeme riski altındayken¹³³, kadınlar ve kız çocukları, pandemi öncesinde bile her gün 12,5 milyar saat olduğu tahmin edilen ücretsiz bakım işlerinde önemli bir artışla karşı karşıya kaldı.¹³⁴ Kayıt dışı kadın işçiler, ekonomik olarak en çok etkilenenler arasında yer aldı; COVID-19'un "üçlü krizi", artan ücretsiz bakım işleri, güvencesiz ve istikrarsız ücretli işler ile karşı karşıya kaldılar ve bu durum birçoğunu daha da yoksulluğa itti.¹³⁵

252 erkeğin serveti, Afrika, Latin Amerika ve Karayipler'deki 1 milyar kadın ve kız çocuğunun toplam servetinden daha fazla.

Yaşam süresi beklentileri beyazlarıinkiyle aynı olsaydı bugün 3,4 milyon siyahi Amerikalı hayatta olacaktı. Endişe verici bu rakam COVID-19 öncesinde zaten 2,1 milyondur.

Pandemi, dünya genelinde en çok ırksallaştırılmış grupları vurdu. Bu durum, beyaz üstünlüğü ve kölelik ve sömürgecilik de dahil olmak üzere ırkçılığın tarihsel mirasıyla doğrudan bağlantılıdır.¹³⁶ Örneğin, İngiltere'deki pandeminin ikinci dalgası sırasında, Bangladeş kökenli insanların COVID-19'dan ölme olasılığı Beyaz İngiliz nüfusuna kıyasla beş kat daha fazlaydı.¹³⁷

Brezilya'da Afro-soyu ve Yerli halk^{138,139}, Hindistan'da Dalitler¹⁴⁰ ve ABD'de Kızılderili, Latin ve Siyahi insanlar pandeminin orantısız kalıcı etkileriyle karşı karşıya.

DÜNYA GENELİNDE PANDEMİ, İRKSALLAŞTIRILMIŞ GRUPLARI EN AĞIR ŞEKİLDE VURDU.

Burada, ırksal adalet araştırmacılarının öne sürdüğü gibi, ırkçılığın stratejik amaçlar için de kaldıraç olarak kullanıldığını kabul etmek hayati önem taşımaktadır. İrkçilik; serbest piyasa tutuculuğunu geliştirmek, “gücü halktan alıp özel ellere aktaran bir ekonomik sisteme destek sağlamak” ve ülkelerdeki tüm topluluklardan insanları bölmek adına “kültür savaşlarını” körüklemek için bir araç olarak kullanıldığında ve silahlaştırıldığında, bu durum “stratejik ırkçılık” olarak tanımlanır.¹⁴²

İlaçlara erişim savunucuları, bu ülkelerde kalifiye üretici bolluğu olmasına rağmen, güvenlik endişeleri yaratacağı gerekçesiyle COVID-19 aşularının bilim ve teknolojisinin düşük ve orta gelirli ülkelerdeki üreticilerle paylaşımını engellemek için kullanılan “bilimsel ırkçılığı” da eleştirdiler.¹⁴³ Küresel olarak Güney’deki kalifiye üreticiler, pandemiden önce dünyadaki aşuların çoğunu zaten üretiyordu¹⁴⁴ ve bu pandemide de aslında COVID-19 aşularını üretmek için gerekenden de fazla kalifiyeler.^{145,146} Uzmanlar, Afrika, Asya ve Latin Amerika’da COVID-19 mRNA aşularını üretme kapasitesine sahip 100’den fazla şirket belirledi.¹⁴⁷

ŞANS DEĞİL, SEÇİM

Pandemi eşitsizlikten besleniyor, çoğu zaman fakir insanları ve tarihsel olarak dezavantajlı olanları, zengin ve ayrıcalıklılardan daha yüksek oranlarda öldürüyor. Bu bir tesadüf değil, küçük bir azınlığın çıkarları doğrultusunda yapılan siyasi ve ekonomik seçimlerin sonucudur.

Pandemi vurduğunda ekonomik yapılarımız, en savunmasız ve marjinalleştirilmiş insanların haklarını yerine getirmek için dünyamızı hazırlıksız bırakmakla kalmadı; aynı zamanda zaten son derece zengin ve güçlü olanların bu krizi kendi çıkarları için kullanmasının da önünü açtı. Örneğin, Pfizer, BioNTech ve Moderna’nın elindeki tekeller, pandemi sırasında beş yeni milyarlar yaratıp şirketlerinin saniyede 1.000 doların üzerinde kar elde etmesine olanak sağlarken, aşularının %1’den azı düşük gelirli ülkelerdeki insanlara ulaştı.¹⁴⁸ Küresel ekonomimiz, bu acımasız hastalığa karşı korunmaya ihtiyacı olan milyarlarca insanı aşulamaktansa yeni aşı milyarlarca yaratmada daha iyi olduğunu kanıtladı.

EŞİTLİĞİ SEÇMEK

Zengin insanların elindeki ezici servet ve gelir birikimini ele alan hem ulusal hem de uluslararası düzeyde sistemsel ve kayda değer eylemler olmadan, eşitsizliğin daha da kötüleşmesi oldukça muhtemel. Milyarder servetindeki aşırı yükselme, sağlıklı bir ekonominin işareti değil, son derece zararlı ve vahşî bir ekonomik sistemin bir olgusu veya yan üründür. Yine de, dünyanın en büyük iki ekonomisinin (ABD ve Çin) liderlerinin, zengin insanlar üzerinde daha yüksek vergiler^{149,150} ve tekellere karşı yapılan eylemler de dahil olmak üzere eşitsizliği azaltacak bazı önemli politikalar izlemesi önemlidir.^{151,152} Sierra Leone’den¹⁵³ Arjantin’e¹⁵⁴ kadar dünyanın dört bir yanındaki diğer ülkeler ilerlemeye yönelik önlemler aldı. Bu sadece bir başlangıç, ancak yeni bir ekonomik uzlaşmanın ortaya çıkması için fırsatlar sunuyor.

**EŞİTSİZLİK
PANDEMİYİ
BESLİYOR;
YOKSULLARIN VE
TARİHSEL OLARAK
DEZAVANTAJLI
OLANLARIN ZENGİN
VE AYRICALIKLI
OLANLARDAN DAHA
YÜKSEK ORANDA
ÖLMESİNE YOL
AÇIYOR.**

2. EKONOMİK ŞİDDET

Farah* Irak'ın Musul kentindeki kuaför dükkanında. Şehir IŞİD'den geri alındıktan sonra dükkanı yeniden açtı. Farah'ın kuaför salonu artık kendisinin ve ailesinin ana gelir kaynağı.
Fotoğraf: Zaid Al-Bayati/Oxfam.
* İsim, mahremiyeti koruma amacıyla değiştirilmiştir.

Bu bölüm, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde, ekonomik politikaların, siyasi ve sosyal kültürün, ayrıcalıklı bir azınlığın insanlığın çoğunluğuna ve gezegene doğrudan zarar vererek zenginliğini ve gücünü nasıl sürdürdüğünü gösteriyor; hem de yoksulluk içinde yaşayan insanlar, kadınlar ve kız çocukları, ırksallaştırılmış ve ezilen gruplara en sert darbeyi vurarak. İşte biz bunu “ekonomik şiddet” olarak tanımlıyoruz.

Ekonomik şiddet, yoksulluk içinde yaşayan insanları¹⁵⁵ ve ırksallaştırılmış toplulukların üyelerini¹⁵⁶ orantısız bir şekilde öldürüyor. Onları orantısız bir şekilde yoksullaştırıyor ve fırsatlardan mahrum bırakıyor; özellikle de ücretsiz bakım işleri genellikle kamu hizmetlerindeki boşlukları kapatan ve ekonomik krizlerin ilk şokunu yiyen kadınları.^{157,158} Bu ekonomik şiddet, kız çocuklarını, azınlıkları ve en yoksul insanları okulu bırakmaya itiyor.¹⁵⁹ Gezegenimizi yok ediyor.¹⁶⁰ Yalnızca bir solunum yolu hastalığı değil, insan yapımı eşitsizlik virüsü de birçok canı ve geçim kaynağını beraberinde alıp götürüyor.

Bu tür bir şiddet bir hata değildir, sistem bu şekilde düzenlenmiştir. Ekonomik şiddet rastgele değil, yapısaldir ve ekonomilerimizin ve toplumlarımızın şu anda çalışma şeklinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu, ekonomik politika seçimlerinin zengin, güçlü ve yozlaşmış seçkinler tarafından satın alındığı ve çoğunluk için önlenebilir ekonomik güvensizliğin yaratıldığı son 40 yıllık neoliberalizm döneminde özellikle belirgin olarak karşımıza çıkmıştır.

**EKONOMİK ŞİDDET
RASTLANTISAL
DEĞİL, AKSİNE
YAPISALDIR;
EKONOMİLERİMİZİN
VE TOPLUMLARIMIZIN
HALİHAZIRDAKI
İŞLEYİŞİNİN
AYRILMAZ BİR
PARÇASIDIR.**

KUTU 3

TARİHSEL İRKSAL ADALETSİZLİKLERLE MÜCADELE: TAZMİNATLAR ÜZERİNE BAŞLAMASI GEREKEN BİR KONUŞMA

Zengin ülkeler ile ulusların çoğunluğu arasındaki ve zengin ülkelerdeki ve küresel nüfus içindeki ırksallaştırılmış gruplar ile Beyaz insanlar arasındaki bugünün tarihi eşitsizliği, büyük ölçüde köle ticaretinin, ırkçı politikaların ve sömürgeciliğin acımasız çağının bir uzantısıdır. Tamamen ekonomik terimlerle, Büyük Britanya'nın 1765 ile 1938 arasında Hindistan'dan yaklaşık 45 trilyon dolar elde ettiği tahmin ediliyor.¹⁶¹ Bu arada, Birleşik Krallık hükümetinin ve dolayısıyla Birleşik Krallık vergi mükelleflerinin, köleliğin kaldırılması için köle sahiplerinin zararını karşılamak adına ülkenin 1835'te üstlendiği borcu "ödemeyi" ancak 2015'te tamamladı.¹⁶²

BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Michelle Bachelet'in 2020'de Afrika Devletleri Grubu tarafından düzenlenen bir tartışmada belirttiği gibi, "resmi özürler, gerçeği söyleme süreçleri ve çeşitli biçimlerdeki tazminatlar da dahil olmak üzere yüzyıllardır süren şiddet ve ayrımcılığı tazmin etmeye" ihtiyaç vardır.¹⁶³ ABD'de Başkan Biden, yönetiminin Siyahi Amerikalılar için tazminat çalışmalarına desteğini sağlarken¹⁶⁴, Harvard akademisyenleri ABD'nin köleleştirilmiş Siyahi Amerikalıların torunlarına tazminat ödemiş olsaydı, COVID-19 ölüm riskinin herkes için çok daha düşük olacağını savundu.¹⁶⁵ Karayip ülkelerinin liderleri, pandemi ışığında tazminat çağrılarını yinelediler.¹⁶⁶ Zengin hükümetler, sömürgecilikten kurtulanlara tazminat sağlama görevlerini araştırmak için BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi kurumlarla birlikte çalışmalıdır.

Tazminatlar; onarma, zararını ödeme, zararın kabulü ve söz konusu zararın durdurulması eylemlerini içerir. Yardım ve borç iptali başlı başına onarıcı değildir, ancak onarıcı adaletin bir parçası olabilir. Bu, yardım sisteminde sıklıkla var olan sömürgeci güç dinamiklerini radikal bir şekilde geri almak için yardım sisteminin önemli ölçüde reforme edilmesini gerektirecektir. Yardım, hayırseverlik yerine kalkınma adaleti adına yapılsaydı, düşük ve orta gelirli ülkelerin liderlerini, vatandaşlarını ve hükümetlerini siyasi ve ekonomik güçte tarihsel olarak yerleşik eşitsizlikleri dönüştürmek için desteklemek adına daha iyi bir araç olurdu.

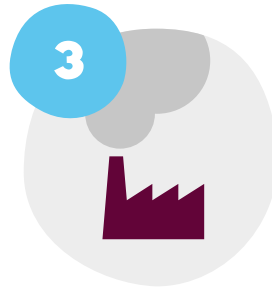
Kapsamlı olmamakla birlikte, bu bölüm iş yerinde ekonomik şiddete ilişkin dört örnek sunmaktadır.

SAĞLIK

**TOPLUMSAL
CİNSİYETE
DAYALI
ŞİDDET**

**İKLİM
FELAKETİ**

**YOKSULLUK
VE
AÇLIK**

Nur Jahan* kızı İsmat* ile Bangladeş'in Cox's Bazar kentindeki bir Rohingya mülteci kampında çadırının yanındaki dar yolda yürüyor. * İsimler, mahremiyeti koruma amacıyla değiştirilmiştir. Fotoğraf: Fabeha Monir/Oxfam

1

SAĞLIK: DAHA FAZLA EŞİTSİZLİK, DAHA FAZLA ACI

İspanya gibi zengin ülkelerde hastane koridorlarının hastalarla dolup taşması¹⁶⁸, Hindistan'da derme çatma cenaze ateşlerinin yakılması¹⁶⁹ ve Ekvador'da sokaklarda yatan cesetler¹⁷⁰ gibi sahneler, hala devam etmekte olan COVID-19 pandemisinin sağlık üzerindeki yıkıcı etkilerine dair kalıcı izlenimler bırakacak.

Bununla birlikte, pandemi öncesi dünyada da, halk sağlığı ile ilgili politika seçimlerinin yıkıcı etkileri zaten mevcuttu. Hükümetlerin, kendilerinin veya diğer ülkelerin kamu sağlığı sistemlerini finansman yönünden aç bırakmaya ve sağlık hizmeti sunmak için özel sektöre başvurmaya yönelik politika tercihleri, fiili olarak ekonomik şiddettir.

Düşük ve orta gelirli ülkelerde her yıl tahmini 5,6 milyon insan sağlık hizmetlerine erişim eksikliği veya düşük kaliteli sağlık hizmetleri nedeniyle ölmektedir. Bu, yoksul ülkelerde sağlık hizmetlerine erişim eksikliği nedeniyle her gün 15.000'den fazla insanın ölmesi demek.¹⁷¹ Pandemi öncesi bir rakam olan bu tahmin, pandeminin resmi olarak bildirilen günlük küresel ölüm sayısından daha yüksektir.

Ayrıca 2017'de insanlığın yarısının sağlık hizmetlerine erişemediğini ve cepten yaptıkları sağlık harcamaları nedeniyle her gün 270.000'den fazla insanın yoksulluğa itildiğini biliyoruz.¹⁷²

Yine de kadınların doğum sırasında ölmesini durdurmak için en çok çabayı gösteren düşük ve orta gelirli ülkelerde, sağlanan bakımın %90'ı kamu sektöründen geliyor.¹⁷³ En azını yapan bazı ülkelerde, anneler karşılanamayan ücretlerin ödenmemesi nedeniyle kilit altında tutuluyor ve hatta zincire vuruluyor.¹⁷⁴ Bir kişinin geliri, cinsiyeti ve ten rengi çoğu zaman sağlık hizmetlerine erişimlerini belirliyor.

"AŞILARIN KÜRESEL TEDARİKİNİ KONTROL EDEN ŞİRKETLER VE ÜLKELER DÜNYANIN YOKSUL KESİMİNİN ARTIKLARLA İDARE ETMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜRKEN BEN SESSİZ KALMAYACAĞIM."¹⁶⁷

DR.TEDROS ADHANOM
GHEBREYESUS, DÜNYA
SAĞLIK ÖRGÜTÜ GENEL
DİREKTÖRÜ

Borç krizlerinin, kemer sıkma önlemlerinin ve yapısal düzenlemenin kalıcı etkileriyle uğraşan çoğu düşük gelirli ülke, COVID-19'dan önceki yirmi yılda sağlık harcamalarını azaltmak zorunda kaldı.¹⁷⁵ Cebinizde daha fazla para olması, yalnızca sağlık hizmetlerine erişiminizi satın almakla kalmaz; aynı zamanda size daha uzun ve sağlıklı bir yaşam satın alır. İnsana yakışır yaşam ve çalışma koşulları ve kamu hizmetlerine erişim pahasına servet birikimini bilinçli olarak kolaylaştıran hükümet politikaları, yaşam beklentisini kısaltır. Hindistan'da sözde üst sınıftan bir kadın, sözde alt sınıftan Dalit bir kadından 15 yıl daha uzun yaşamayı bekleyebilir.¹⁷⁶ Birleşik Krallık'ta, daha yoksul bölgelerdeki insanlar, varlıklı bölgelerdekilerden neredeyse on yıl önce ölüyor.¹⁷⁷ Brezilya, São Paulo'da, en zengin bölgelerdeki insanlar, en fakir bölgelerde yaşayanlardan 14 yıl daha uzun yaşamayı bekleyebilirler.¹⁷⁸

**CEBİNİZDE DAHA ÇOK
PARA OLMASI
YALNIZCA SAĞLIK
HİZMETLERİNE ERİŞİM
HAKKINI DEĞİL, AYNI
ZAMANDA DAHA UZUN
VE DAHA SAĞLIKLI BİR
HAYATI DA SATIN
ALİYOR.**

Sonra bugünün pandemisi başladı

COVID-19 ölümlerinin itici güçlerini araştırmak için yayınlanmış düzinelerce çalışmayı araştıran The Economist, araştırmaları sonucunda "eşitsizliğin devamlı olarak yüksek derecede bir açıklama gücüne sahip olduğunu" ortaya çıkardı.¹⁷⁹ Ülkeler arası çeşitli araştırmalar, gelir eşitsizliği ile COVID-19 ölüm oranı arasında sağlam bir gözleme dayalı ilişki olduğunu öne sürüyor.^{180,181}

Eşitsizlikler pandemi döneminde riskleri birleştirmeye devam ediyor: Brezilya'da Siyahilerin COVID-19'dan ölme olasılığı Beyazlara göre 1,5 kat daha fazla;¹⁸² derin eğitim eşitsizlikleri, düşük eğitim seviyeleri ve okuryazarlığı olmama durumlarıyla yüz yüze olan Afro soyundan gelen bir kişinin ölme olasılığı, yüksek eğitilmiş Afro soyundan gelen bir kişiye göre neredeyse dört kat daha fazla.¹⁸³ Bu tür eğilimlere Latin Amerika'nın pek çok bölgesinde rastlamak mümkün. ABD'de Kızılderili, Latin ve Siyahi insanların COVID-19'dan ölme olasılığı Beyaz insanlardan iki ila üç kat daha fazla.¹⁸⁴ Ayrıca, yaşam beklentisindeki düşüş Beyaz insanlarda 1,2 yıl olurken, ABD'deki Siyah ve Latin kökenli insanlar için bu rakamlar sırasıyla 2,9 ve üç yıllık düşüş olarak gerçekleşti.¹⁸⁵ Avustralya ve Birleşik Krallık'ta, yoksul insanlar ve daha yoksul bölgelerdeki insanların hastalıktan ölme olasılığı en zengin insanlara göre yaklaşık 2,6 ila dört kat daha fazla.^{186,187} Bu arada, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde, pandemiden kaynaklanan ruh sağlığı etkilerinin yükünü orantısız bir şekilde kadınlar çekiyor; akıl hastalığıyla ilgili gelişen zorlukları bildiren kadınların sayısı erkeklerin neredeyse üç katı.¹⁸⁸ Ayrıca, sağlık hizmetindeki aksaklıklar nedeniyle doğum sırasında ölen veya ölü doğum yapan kadınların sayısı artmıştır.¹⁸⁹

Özel sağlık harcamalarındaki %10'luk artış, COVID-19'a bağlı ölüm oranındaki %4,9'luk bir artışla ilişkilendirilmekte.¹⁹⁰ Kemer sıkma politikaları izleyen ülkelerde COVID-19 ölüm oranları daha yüksektir.¹⁹¹ Bazı üyelerinin evrensel sağlık sistemlerine sahip olduğu Avrupa Birliği'nde bile özelleştirme, ülkelerin pandemiye yanıt verme yeteneğini zayıflattı.^{192,193} Yani, kemer sıkma öldürür. IMF tarafından verilen 107 COVID-19 kredisinin %85'inin 73 ülkeyi kemer sıkma politikalarına itme olasılığı, yalnızca eşitsizlikleri kötüleştirme riski taşıyor.

Eşitsizlik şimdi pandeminin seyrini uzatıyor. Güvenli ve etkili aşılardan yararlanma olmasına rağmen, bu aşılardan %80'den fazlası G20 ülkelerine, %1'den azı düşük gelirli ülkelere gidiyor.¹⁹⁴

**Yoksul ülkelerde
her yıl tahminen
5.6 MİLYON İNSAN
sağlık hizmetine
erişemediği için
ölüyor.**

Bu, Pfizer/BioNTech ve Moderna gibi şirketlerin bir doz aşı için tahmini üretim maliyetinin 24 katı kadar ücret talep etmesiyle, tedariki suni bir biçimde kısıtlayan ve fiyatları artıran ilaç tekellerinin bir sonucudur.¹⁹⁵ Bir dizi zengin ülke hükümeti, Dünya Ticaret Örgütü'nde (WTO) düşük ve orta gelirli ülkelerin COVID-19 aşılı ve tedavilerine ilişkin fikri mülkiyet kurallarından feragat etme çabalarını engelleyerek bu aşırı aşı eşitsizliğine aktif olarak ön ayak oluyor.¹⁹⁶ Bu eylem, düşük ve orta gelirli ülkelerin nitelikli üreticiler aracılığıyla milyarlarca aşı ve tedavi üretimini önlemede merkezi bir rol oynayan yasal engelleri geçici olarak kaldırarak ilaç şirketlerinin tekel kontrolünü askıya alacaktır.

Bu politika kararından kaynaklanan ekonomik şiddet, düşük gelirli ülkelerde -bunun yerine güvenli ve etkili bir aşıya erişim yoluyla hayatlar

kurtarılabilirken¹⁹⁷ - milyonlarca insanın daha ölebileceği anlamına geliyor; bu durum zengin ülkelerde için de geçerli, çünkü gelişen yeni varyantlar sonucunda virüs durmaksızın yayılmaya devam ediyor.¹⁹⁸ Bu, eşitsizliklerin nasıl birbiriyle kesiştiğine dair net bir hatırlatma: aşıya erişimin olmaması, zengin ve fakir ülkeler arasındaki uçurumu genişletiyor ve küresel iyileşmeyi geciktiriyor¹⁹⁹, bu da pandeminin neden olduğu ekonomik, cinsiyet ve ırk eşitsizliklerini genişletiyor.

Bir avuç ilaç milyardlerinin serveti hızla artarken, aşırı aşı eşitsizliği günümüzün pandemisini uzatıyor ve milyonlarca kız çocuğu daha yoksul ülkelerde okuldan uzak kalıyor ve bir daha da asla geri dönmeyebilirler.²⁰⁰ Aynı zamanda, sağlık ve bakım hizmetlerinin artan özelleştirilmesi karşısında, dünyanın dört bir yanındaki kadınlar, topluluklarını ve toplumlarını bir arada tutmaya yardımcı olmak için daha fazla ücretsiz bakım işi üstleniyor.²⁰¹ Bu sorunlar eşitsizlik ve ekonomik şiddet sebebiyle birbiriyle bağlantılıdır.

Ancak, tüm bunlar kaçınılmaz olmaktan da uzaktır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) aracılığıyla aşı teknolojilerinin transferi ve 10 milyar dolardan daha az maliyetli olabilecek bir finansal enjeksiyon ile birlikte Dünya Sağlık Örgütü'nde fikri mülkiyet kurallarından feragat edilmesi, aşı tedariki üzerindeki mevcut tekelleri kırabilir ve düşük ve orta gelirli ülkelerin herkesin korunabilmesi için yeterli aşıyı yapmasını sağlayabilir.²⁰² En fakir ülkelerdeki sağlık harcamalarını ikiye katlamak için zengin ülkelerde pandemi döneminde uygulanan ekonomik teşvikin sadece küçük bir parçasına ihtiyaç duyulabilir ve bu da başarılı bir aşı planı için gereken sağlık sistemlerini ve sağlık çalışanlarını güçlendirmelerini sağlayabilir.²⁰³

Bir daha asla herhangi bir ülkedeki insanlar doktora gitme hakkından yoksun bir şekilde bir pandemi ile karşı karşıya kalmamalı. Evrensel sağlık hizmeti mümkündür ve bu hizmet yalnızca zengin ülkeler için değildir: kaliteli kamu sağlık hizmeti tesis etmiş orta gelirli bir ülke olan Kosta Rika²⁰⁴, ABD'nin sağlık sistemine harcadığının on ikide birini kişi başına harcıyor²⁰⁵, ancak ABD'nin aksine herkes için sağlığı garanti ediyor ve yaşam beklentisi gibi göstergelerde ABD'den daha iyi performans gösteriyor.²⁰⁶

Kaliteli sağlık hizmetlerine erişim bir insan hakkı ve siyasi bir tercihtir. Ekonomilerimiz bazı insanların zenginleşmesine, bazılarının yok olmasına izin verecek şekilde yapılandırıldığında, bu bir insan hakları ihlali ve ekonomik şiddet eylemi olur.

**KALİTELİ SAĞLIK
HİZMETİNE ERİŞİM
BİR İNSAN HAKKIDIR
VE POLİTİK BİR
TERCİHTİR.**

Orta Afrika Cumhuriyeti'nin Bria kentindeki bir kadın sığınma evinde okuma yazma dersleri. Dersler, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalmış kadınlara destek olmaya ve onları güçlendirmeye yönelik bir projenin parçası. Fotoğraf: Aurélie Godet/Oxfam.

2

CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET: GÖRMEZDEN GELİLEN PANDEMİ

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, dünyanın her bir köşesindeki kadın ve kız çocukları, transeksüeller ve non-binary kişilerin tümünü olmasa da ezici bir çoğunluğunu etkiler. Bileşik şiddet biçimleri, onları artan zarar ve ölüm riskine sokar. Günlük ve genellikle ölümcül şiddetin temelinde; toplumlarda, karar alma süreçlerinde ve küresel ekonomilerimizde, kesişen eşitsizliklerle sıklıkla artan keskin cinsiyet eşitsizlikleri yatmaktadır. Ekonomik şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir yönü olarak yalnızca kişiler arası düzeyde değil, aynı zamanda kadınların ve kız çocuklarının toplumun en az değer verilen üyeleri olmasına yol açan yapısal düzeyde de mevcuttur. Aşağıdaki bölüm, bu bileşik şiddet biçimlerini toplu olarak "toplumsal cinsiyete dayalı şiddet" terimi altında incelemektedir. Daha yakın zamanlarda pandemi yoluyla, karantinalar, ekonomik gerilimler ve işsizlik gibi pandemi ile ilgili stresler, hizmet kesintileri, artan bakım işleri ve sınırlı kaynaklar, "göz ardı edilen pandemi" olarak bilinen duruma katkıda bulundu.²⁰⁸ Yani, eşitsizliğin körüklediği toplumsal cinsiyete dayalı bir şiddet pandemisinden bahsediyoruz ve bu pandemi ekonomik şiddetle birleşiyor.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, karantina dönemlerinde ortalama %20 oranında artacağı tahmin ediliyordu, bu da karantinanın her üç ayında ek olarak 15 milyon yakın partner şiddeti vakası olacağı anlamına geliyordu.²⁰⁹ Bu, 2030 yılına kadar toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önlemek için yapılabilecek ilerlemenin yaklaşık üçte birine eş değerdir ve pandemiye kurban verilmiştir.²¹⁰ Ayrıca COVID-19 sırasında kadınlar rekor oranlarda öldürüldü. Birleşik Krallık'ta, aynı ay içinde, son on yılda o ayın ortalamasından neredeyse üç kat daha fazla kadın öldürüldü.²¹¹

"PANDEMİ İÇİNDE BİR PANDEMİ' AÇIĞA ÇIKTI VE HER ÜLKEDE KADINLARLA ÇOCUKLARIN YALNIZCA COVID-19'A KARŞI DEĞİL, EVLERİNDE HAPİS KALARAK İSTİSMARCILARININ ZULMÜNE KARŞI DA YAŞAM MÜCADELESİ VERDİKLERİ KORKUNÇ GERÇEĞİYLE YÜZ YÜZE GELDİK."²⁰⁷

GRAÇA MACHEL

İsrail kadın cinayetlerinin üçte bir oranında arttığını gördü.²¹² Transseksüel ve bir cinsel kimliğe sahip olmayı reddeden insanların cinayetleri de %6'lık bir artış gördü ve bunların %98'i trans kadındı.²¹³

Bu korkunç göstergelere rağmen toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, koronavirüs müdahale finansmanının yalnızca %0,0002'sini oluşturuyor.²¹⁴ Beş ülkeyi kapsayan bir araştırmaya göre, Dünya Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası da dahil olmak üzere uluslararası finans kuruluşları (IFI'ler) koronavirüs müdahale finansmanı için toplam 11,74 milyar dolar ayırırken, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete yönelik eylemler için oldukça yetersiz bir pay tahsis edildi.²¹⁵ Bu, eşitsiz ve şiddet içeren politikalara ve ekonomik stratejilere dayanan bir başarısızlıktır.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet can alıyor. Tahminlerimiz, her yıl 67.000 kadının (30.000'i mevcut veya eski birlikte oldukları partnerleri tarafından) öldürüldüğünü ve 37.000'inin kadın genital mutilasyonu nedeniyle öldüğünü gösteriyor.²¹⁶ Ayrıca her yıl 6.500 erkek de mevcut veya eski birlikte oldukları kişiler tarafından öldürülüyor.²¹⁷ Ancak bu rakamlar, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete bağlı toplam ölüm sayısının sadece küçük bir kısmı. Aşırı kadın ölüm oranı (excess female mortality) ve cinsiyete bağlı kürtaj (oğul tercihi) nedeniyle dünya çapında 143 milyon kadının kayıp olduğu tahmin ediliyor: 2020'de tahminen 1,7 milyon aşırı kadın ölümü ve 1,5 milyon cinsiyete bağlı kürtaj gerçekleşti.²¹⁸

Her üç aylık sokağa çıkma yasağı, yakın partner şiddeti nedeniyle
15 MİLYON VAKANIN
daha yaşanması anlamına geliyor.

Bu korkunç göstergelere rağmen toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, koronavirüse müdahale finansmanının yalnızca %0,0002'sini oluşturuyor.

KUTU 4

CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET: VERİLERDEKİ KRONİK BOŞLUKLAR

Bu ihtiyatlı rakamlar, ek ölümlere yol açan toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin eşit derecede yıkıcı biçimlerini içermiyor; namus cinayetleri, cinsel şiddet sonucu yaşanan ölümler, ya da seks işçiliği, güvencesiz ve kayıt dışı çalışma gibi yüksek riskli istihdamla ilgili veya sömürücü uygulamalarıyla ünlü hazır giyim endüstrisi gibi emek sektörlerindeki ölümler bunlara örnek gösterilebilir. Gerçek şu ki, kadınlar, kız çocukları, transseksüeller ve non-binary kişiler toplumumuzun her düzeyinde küçümsendiği için, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin gerçek kapsamı ve etkisi hakkında çok az küresel veri var. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti ve bunun ekonomik şiddet ve eşitsizlikle ilişkisini kökünden kazıyacaksak, işe verilerin toplanmasına, şeffaf bir şekilde paylaşılmasına ve siyasetten arındırılmasına öncelik verdiğimizden emin olmakla başlamalıyız.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kökleri, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve eşitsizliğin en büyük belirleyicileri olan ataerkilliğe, sosyal normlara ve cinsiyetçi ekonomik politikalara dayanmaktadır. 1 milyardan fazla kadın, yakın bir partneri veya aile üyesi tarafından cinsel şiddete karşı yasal korumadan yoksundur ve 1,4 milyara yakın kadın aile içi ekonomik şiddete karşı yasal korumadan yoksundur²¹⁹ ve zaman içinde her ikisinde de çok az ilerleme kaydedilmiştir. Üstelik, en az 155 ülkede aile içi şiddetle ilgili ve 140'ında işyerinde cinsel tacizle ilgili yasalar çıkarılmış olsa da, bu yasaların varlığı, uluslararası standartlara ve tavsiyelere uydukları veya yasaların uygulandığı ve yürürlükte olduğu anlamına gelmez.²²⁰

Daha büyük gelir eşitsizliği ile şiddet içeren suç seviyeleri arasındaki bağlantı iyi kurulmuş olsa da²²¹, daha büyük gelir eşitsizliği ile toplumsal cinsiyete dayalı şiddet arasındaki bağlantı büyük ölçüde yeterince araştırılmamıştır. Hindistan'daki eşitsizlik düzeylerinin yakın partner şiddeti düzeyleriyle karşılaştırılması üzerine yapılan bir araştırma, gelir eşitsizliğindeki artışın cinsel şiddet olasılığını artırdığını ortaya koydu.²²²

Koruyucu, önleyici ve kapsayıcı sosyal ve ekonomik yasaların olmaması, korkunç sayılarda toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağduru olmasına yol açmakta ve kadınların eğitim, istihdam ve mali kaynaklar dahil olmak üzere ekonomik fırsatlara ve kaynaklara erişimlerini sınırlandırmaktadır. Bu erişim eksikliği, genellikle onları daha fazla içinde buldukları ev içi alanla sınırlandırır veya güvencesiz ve düşük ücretli, genellikle kayıt dışı işleri üstlenmeye zorlar ve sonuç olarak daha fazla toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalarak onları ekonominin dibinde tuzağa düşürür. Bu ekonomik şiddettir.

Örneğin, ücretli ve ücretsiz iş arasındaki iş bölümünde, cinsiyet eşitsizlikleri de devam ettiğinden, kadınlar hala dünya çapında daha çok düşük ücretli ve korumasız işçiler arasında temsil edilmektedir; ayrıca erkeklerin çalışma zamanlarının çoğunu ücretli işlerde geçirirken ücretsiz işlerin çoğunu kadınlar yapmaktadır.²²³ Sosyal normlar, ücretsiz bakım işini kadınların ve kız çocuklarının sorumluluğu olarak belirginleştirdi ve bu da bakım işinin kadınlar ve erkekler arasında eşitsiz dağılımına sebep oluyor. Pandemi bu durumu daha da kötüleştirdi. COVID-19 ve karantinalar ile birlikte ailelerin daha az kaynağa sahip olduğu ve hizmetlere erişiminin kısıtlandığı dar dönemde, ücretsiz bakım ve ev işlerinin yoğunluğu arttı.²²⁴ Kadınların ücretsiz bakım çalışmalarının ekonomiye olan katkısı çok büyük. Oxfam, bu çalışmanın ekonomiye en az 10,8 trilyon dolar değer kattığını hesapladı.²²⁵ Yine de bu işler; toplum, ekonomi ve politik karar verme süreçlerinde büyük ölçüde görünmez, tanınmaz ve değersiz kalıyor.²²⁶

Dünya çapında 740 milyon kadın kayıt dışı olarak ekonomide yer alıyor ve pandeminin ilk ayında bu kadınların gelirleri %60 oranında düştü²²⁷, bu rakam da 396 milyar doların üzerinde kazanç kaybına tekabül ediyor.²²⁸ Özellikle karantinalar ve sosyal mesafeler turizm gibi hizmet sektörlerinde yüksek oranda kadınlaşmış iş gücünü etkilediğinden, pandemi aynı zamanda kadınları orantısız bir şekilde istihdamın dışına itiyor.²²⁹ Bu, ileriye dönük her COVID-19 müdahale ve iyileşme planına dahil edilmeli ve dikkate alınmalıdır.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet sadece bireylere ve insan gruplarına zarar vermekle kalmaz; aynı zamanda topluluklar için de büyük bir maliyeti vardır: BM Kadın Birimi'ne göre, kadına yönelik şiddetin maliyeti küresel gayri safi yurt içi hasılanın (GSYİH) yaklaşık %2'sine denk gelebilir. Bu da 1,5 trilyon dolara tekabül ediyor.²³⁰

**En az
67,000 KADIN
her yıl kadın
sünneti nedeniyle
ölüyor ya da
önceki veya
şimdiki partneri
tarafından
öldürülüyor.**

**TOPLUMSAL
CİNSİYETE DAYALI
ŞİDDETİ SONA
ERDİRMEK MÜMKÜN.
BU, ŞİDDETİN
KÖKÜNDEKİ
NEDENLERLE
MÜCADELE ETMEYİ
GEREKTİRİYOR VE
TOPLUMLARDA,
EKONOMİLERDE VE
KARAR ALMA
SÜREÇLERİNDE
TOPLUMSAL
CİNSİYET ADALETİ VE
EŞİTLİĞİ İLE
BAŞLIYOR.**

Ancak yatırımlar bir fark yaratabilir. Önleme ve müdahale programlarının uygulanması²³¹ ve kadın hakları örgütleri (WRO'lar) de dahil olmak üzere kadın ve feminist hareketlerin ve aktivistlerin desteklenmesi yoluyla 2030 yılına kadar 132 öncelikli ülkede toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti sona erdirmenin 42 milyar dolara mal olacağı tahmin ediliyor. Bu gruplar, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve müdahalesinde ön saflarda yer almakta, ancak yetersiz biçimde finanse edilmekte ve karar alma alanlarından dışlanmaktadır.²³²

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti sona erdirmek mümkün. Bunun için öncelikle temel nedenlerle mücadele etmek ve toplumlar, ekonomiler ve karar alma süreçlerinde toplumsal cinsiyet adaleti ve eşitliğini sağlamak gerekiyor.

Mozambik'in Pemba kentindeki Wimbi mahallesinin sokaklarında iki kadın ve bir çocuk bellerine kadar gelen sularda yüzüyor. Sel, 2019'da ülkenin kuzeyini vuran Kenneth kasırgasından kaynaklandı. Fotoğraf: Tommy Trenchard.

3

İKLİM FELAKETİ: EN ZENGİNLERİN EMİSYONLARI GEZEGENİ YAKIYOR

2021 COP26 iklim müzakerelerine ve iklim değişikliğinden en çok etkilenen ülkelerin isteklerine ve özellikle yerli toplulukların ve gençlerin seslerine aldırılmadan, her şeyden önce zengin ülkelerin liderleri, gezegende daha fazla yıkımı önlemekte veya sıcaklıklar yükselmeye devam ettikçe daha da kötüleşecek olan insan acılarına karşı yeterli korumayı sağlamakta hâlâ başarısız oluyorlar.

Bu eylemsizlik, hem tarihsel hem de bugünün şiddet eylemidir; eşitsiz ve karbon yakıtlı ekonomik modelimizin doğrudan bir sonucudur.

İklim krizini ele almak için hayati önem taşıyan, onu sürdüren eşitsizlikleri kabul etmektir.

Bu eşitsizliklerin birincisi, ülkeler arasındaki eşitsizlik. Zengin ülkeler, CO2 emisyonlarındaki kendilerine düşmesi gereken payın çok üzerinde, tüm aşırı tarihsel emisyonların tahmini olarak %92'sinden sorumludur.²³⁴ Ayrıca, hem iklim değişikliğine uyum sağlamak hem de sera gazı emisyonlarını azaltmak ve önlemek için hayati önem taşıyan bilgi ve teknolojilere erişimde ülkeler arasında önemli bir eşitsizlik var. Örneğin, düşük ve orta gelirli ülkeler yenilenebilir enerji endüstrilerinin büyümesini teşvik ettiğinden, zengin ülkeler yerli şirketleri adına DTÖ'ye şikayette bulundular.^{235,236}

Yeterince dikkat çekmeyen ikinci eşitsizlik ise dünyanın en zenginleri ile dünyanın geri kalanı arasındaki emisyon eşitsizliği. Emisyonların gelir grubuna göre analizi, dünyanın en zengin insanların aşırı tüketiminin günümüz iklim krizinin başlıca nedeni olduğunu gösteriyor.²³⁷

Eşitsizlik krizinin merkezinde, zaten zengin olanların ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşılayan, ancak en büyük riskleri yoksulluk içinde yaşayanlara yükleyen, aşırı derecede karbon yoğun büyümeye dayalı, oldukça sömürücü bir ekonomik model var.²³⁸

Oxfam'ın son verileri, insanlığın en zengin %1'inin, en yoksul %50'nin iki katı emisyonla sorumlu olduğunu²³⁹ ve 2030 yılına kadar, karbon ayak izlerinin aslında Paris Anlaşmasının 1,5°C hedefi ile uyumlu seviyeden 30 kat daha fazla olacağını gösteriyor.²⁴⁰

Bir insanın iklime verdiği zarar, zenginlik düzeyiyle birlikte artar. Tüketim verileri tahminlerine dayanarak, varlıkları bir süper yat ve özel tasarım bir Boeing 767'yi içeren Chelsea Futbol Kulübü'nün sahibi Rus-İsrail milyarderi Roman Abramovich, yılda en az 33.859 ton CO2 emisyonu tüketiminden sorumlu.²⁴¹ Ortalama bir insanın aynı miktarı kullanması 7000 yıldan fazla sürer.²⁴²

En zengin insanlar iklim krizinin en kötü etkilerine karşı daha fazla koruma sağlayabilirken -evet, bazı milyarderlerin en kötü senaryolara hazırlanmak için sığınak bile satın aldığı bildiriliyor²⁴³- bu krize en az katkıda bulunanlar, krizden en çok etkilenen yoksullar oluyor.

Birçoğu, ekstrem hava koşullarına karşı daha savunmasız bölgelerde yaşadıkları için evlerini ve geçim kaynaklarını kaybetmekle karşı karşıya; felaketlerin ardından, varlıkları en az olan ve yardıma en az erişime sahip olan da onlar. Yoksulluk içinde yaşayan kadınlar ise orantısız bir şekilde bundan etkileniyor: Örneğin, kadınlar su bulmak için daha fazla yürümek zorunda kaldıklarından toplumsal cinsiyete dayalı şiddet riskine daha fazla maruz kalıyorlar.²⁴⁴ Kadınlar, özellikle de en yoksul kadınlar, iklim kriziyle bağlantılı artan kirlilik ve ısı dalgaları nedeniyle sağlıkları tehlikeye giren ailelerinin ve topluluklarının üyelerini desteklemek için daha fazla ücretsiz bakım işi üstlenmek zorunda kalıyor. Yerli halk ve ırksallaştırılmış gruplar orantısız bir şekilde etkileniyor.²⁴⁵

Son derece eşitsiz iklim krizinin maliyeti ise bir felaket.

İklim değişikliği çeşitli şekillerde öldürür; yetersiz beslenme, hastalıklar, aşırı sıcaklık, daha yoğun ve sık tekrarlayan hava koşullarıyla ilgili doğal afetler.

**"İKLİM KRİZİ
ELBETTE DAHA
BÜYÜK BİR KRİZİN
YALNIZCA
SEMPTOMUDUR. BAZI
KİŞİLERİN
DİĞERLERİNDEN DAHA
DEĞERLİ OLDUĞU VE
BU NEDENLE
DİĞERLERİNİN
TOPRAĞINI VE
KAYNAKLARINI
SÖMÜRME VE ÇALMA
HAKKINA SAHİP
OLDUĞU FİKRİNE
DAYANAN BİR KRİZ.
BU KRİZİ,
KÖKLERİYLE
YÜZLEŞMEDEN
ÇÖZEBİLECEĞİMİZE
İNANMAK ÇOK
SAFÇA."**²³³

GRETA THUNBERG

Bu ölümlerin büyük çoğunluğu, sera gazı emisyonlarına nispeten az katkıda bulunan düşük ve orta gelirli ülkelerde meydana gelmektedir. Bu nedenle düşük ve orta gelirli ülkelerde meydana gelen ölümleri eşitsizlikle bağlantılı olarak sayıyoruz..

DSÖ, 2014 yılında²⁴⁶ iklim değişikliğinin 2030 yılına kadar düşük ve orta gelirli ülkelerde yılda yaklaşık 231.000 kişiyi öldüreceğini tahmin ediyor ve bu tahminin çok ihtiyatlı olduğuna dair kanıtlar var. Emisyonlar ve ölümler arasında dikkate değer bir zaman aralığı vardır. Bu yüzyılın ikinci yarısında milyonlarca insan ölebilir. Bir çalışma, 2020'de 273 Amerikalı tarafından yayılan sera gazlarının bu yüzyılın geri kalanında yalnızca ısı dalgaları yoluyla bir kişiyi öldürebileceğini tahmin ediyor.²⁴⁷

Son 50 yılda ortalama olarak her gün hava, iklim veya su tehlikeleriyle ilgili bir afet meydana geldi ve ölümlerin %91'inden fazlası düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşandı.²⁴⁸ İklim değişikliği konusunda eylemsizliğin yaşam beklentisini de azaltması bekleniyor.²⁴⁹

Bu nedenle, en zengin insanların aşırı tüketimini engelleme çabaları, iklim kriziyle mücadele için hayati önem taşıyor. Varlık vergileri; karbon vergileri ve lüks karbon yoğun mallara ilişkin yasaklarla birlikte, aşırı zenginlik, güç ve tüketimi ele almak için bütüncül bir çabanın parçası olarak gereklidir.

Zengin hükümetler ve şirketler, net sıfır hedeflerini, 2030 yılına kadar emisyonları önemli ölçüde ve adil bir şekilde azaltan gerçek sıfır hedefleri olarak yeniden düzenlemeliler. Düşük ve orta gelirli ülkeler için iklim adaptasyonuna yatırım yapmalı ve fosil yakıtları aşamalı olarak kullanımdan kaldırırken, toplulukların hayatta kalma çabalarına yönelik iklim adaptasyonu finansmanının kredilere değil hibelere dayanmasını sağlamalıdır. Ayrıca, iklim krizinin bir sonucu olarak halihazırda ekonomik ve ekonomik olmayan zararlar ve kayıplar yaşayan düşük ve orta gelirli ülkelere ve yoksul topluluklara mali ve teknik yardım sağlamalıdır. Temiz enerjiye yapılan yatırımlarda büyük ölçekli artışlar ve bakım ekonomisi, sürdürülebilir tarım ve yenilenebilir enerjiler gibi marjinal grupların erişebildiği düşük karbonlu işlere de adil bir geçiş görmeliyiz.

**İklim krizi
2030'a kadar
yoksul ülkelerde
her yıl
231,000
kişinin
ölümüne
yol açabilir.**

**İKLİM ÇÖKÜŞÜ ÇEŞİTLİ
YOLLARLA
ÖLDÜRÜYOR: KÖTÜ
BESLENME,
HASTALIKLAR, AŞIRI
SICAKLIK VE HAVA İLE
İLİŞKİLİ DOĞAL
AFETLERİN DAHA
YOĞUN VE SIK
MEYDANA GELMESİ.**

4

YOKSULLUK VE AÇLIK

Koronavirüs krizi başladığında, insanlığın neredeyse yarısı -3,2 milyar insan- Dünya Bankası'nın günlük 5,50 dolarlık yoksulluk sınırının altında yaşıyordu.²⁵⁰ Dünyanın deneyimlediği uzun yoksulluk azaltma dönemi zaten çarpıcı biçimde yavaşlamıştı ve en yoksul ülkelerde yoksulluk artıyordu.

Pandemi, dünya çapında yoksullukta keskin bir artışa neden oldu. Şu anda pandeminin başladığı zamana göre günde 5,50 dolardan daha az bir gelire yaşamaları öngörülen 163 milyon daha fazla insan var.²⁵¹ Kriz, insanlığın çoğu için yoksulluk ve güvensizlikten kalıcı bir çıkış olmadığını göstermiştir. Bunun yerine, en iyi ihtimalle, geçici ama derinden savunmasız bir ertelemeye karşılaştık.

Çoğu insan 2020'de gelirinde bir düşüş yaşarken, 2021'de ülkeler arasında eşitsizlik arttıkça farklı bir eğilim oldu.²⁵² Dünya Bankası, insanlığın en tepedeki %20'sinin gelirlerinin geri döneceğini (2020'de kaybettiklerinin neredeyse yarısını geri kazanacağını), en yoksul iki ondalık dilimin ise 2021'de gelirlerinin %5'ini daha kaybetmesinin beklendiğini tahmin ediyor.²⁵³ Bu büyük ölçüde, ekonomik büyümenin en tepedeki %20'nin çoğunluğunun yaşadığı zengin ülkelerde toparlanıyor olmasından ve en alttaki %20'nin çoğunun yaşadığı düşük ve orta gelirli ülkelerde aynı şeyin olmamasından kaynaklanmaktadır. Aradaki bu uçurum, kalıcı aşı ırkçılığının bir sonucudur.

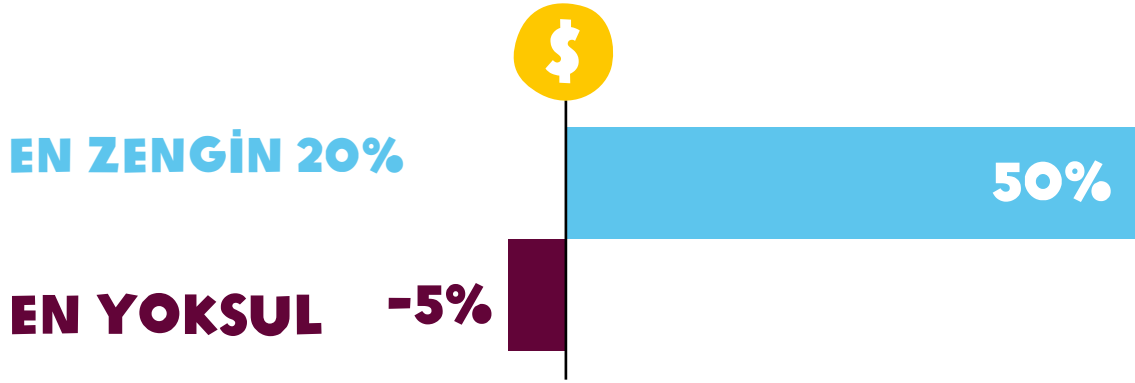
Dünya Bankası, IMF ve OECD'nin çoğu ülkede gerçekleşeceğini hemfikir olduğu, ülkeler içindeki artan eşitsizliği hesaba katmadığı için bu tahminin de muhafazakar bir tahmin olması muhtemeldir.

38 yaşındaki Wellington de Santos Brito, Brezilya'nın Recife kentinin eteklerinde fakir bir bölge olan Jardim Piedade'de bir topluluk lideri. Uyuşturucu kaçakçılığı şiddetinden uzak durmaları ve aşırı yoksulluktan korunmaları için gençlerin ve ailelerinin iş, eğitimler ve başka fırsatlar bulmalarına yardımcı oluyor. Fotoğraf: Brenda Alcântara/Oxfam Brezilya

PANDEMİ DÜNYA GENELİNDE YOKSULLUĞUN KESKİN BİR ŞEKİLDE ARTMASINA YOL AÇTI.

Dünya Bankası tahminleri, bu eşitsizliği azaltmak için önlem alınmadığı takdirde, yoksulluk seviyelerinin 2030 yılına kadar bile kriz öncesi seviyelerine geri dönmeyeceğine işaret ediyor.²⁵⁴ Yoksulluk sadece büyük acılar yaratmaz. Yoksulluk öldürür. Bu, her gün dünyanın her yerinde milyarlarca sıradan insana karşı uygulanan bir ekonomik şiddet biçimidir. Her ülkede, en yoksul insanlar yoksul olmayanlara göre daha kısa yaşarlar ve daha erken bir ölümlerle karşı karşıya kalırlar.²⁵⁵

Dünya Bankası, insanlığın en tepedeki %20'sinin gelirinde iyileşme olacağını (2020'de kaybettiğinin neredeyse yarısını geri kazanacağını), en yoksul %20'lik dilimin ise 2021'de gelirinin %5'ini daha kaybedeceğini tahmin ediyor.

Yoksulluk, sağlık hizmetlerine erişim eksikliğinden kaynaklanan ölümlerin yanı sıra insanları açlık ve kıtlık yoluyla da öldürüyor. Açlığa bağlı ölümler, on yıllardır yoksulluğun önemli bir sonucu olmuştur.

Oxfam, akut ve kronik gıda güvensizliği ve yetersiz beslenmenin ciddiyetini ve büyüklüğünü değerlendiren Entegre Gıda Güvenliği Aşamaları Sınıflandırması verilerine dayanarak açlığın her yıl en az 2.080.500 kişiyi öldürdüğünü tahmin ediyor.²⁵⁶ Bu yine ihtiyatlı bir tahmindir; üst tahminimiz günde 14.916 ölüm. Bunları eşitsizliğe bağlı ölümler olarak kabul ediyoruz. Bolluğun olduğu bir dünyada kimse yiyecek yokluğundan ölmemelidir.

Yoksulluk yoluyla ekonomik şiddet çocuklar tarafından da hissedilmektedir. Okulların kapanmasının zirve yaptığı dönemde, 369 milyon çocuk okuldaki öğle yemeklerinden mahrum kaldı.²⁵⁷ Birçoğu için okuldaki öğle yemeği, günün ana öğünüydü. Okullar olmadan birçok aile mücadele etmek durumunda; daha fazla çocuk aç kalacak ve çocuklar okul yemeklerinin sağladığı besinleri edinemeyecek. Bu sadece düşük ve orta gelirli ülkelerde değil, aynı zamanda son derece eşitsiz zengin ülkelerde de geçerli. Daha yoksul aileler için okuldaki bir yemeğin değeri, aylık gelirin %10'una denk geliyor.²⁵⁸ Okul yemeklerinin olmaması bu nedente aileler için büyük bir ek maliyet anlamına geliyor.

Açlık her yıl en az 2.1 MİLYONDAN FAZLA İNSANIN ölümlüne yol açıyor.

3. ÇÖZÜMLER

Tarih boyunca, toplumsal hareketler değişim talep etti; kadınların oy hakkı, daha kısa çalışma haftası, köleliğin kaldırılması veya hükümetlerden daha güçlü hale gelen şirket tekellerine karşı antitröst eylemleri. Bugün toplumsal hareketler yeniden ivme kazandı.

TOPLUMSAL HAREKETLER

İddialı sistemselsel değişimler talep eden genç iklim grevcilerinden, ABD’de başlayıp tüm dünyaya yayılan Black Lives Matter hareketine, Latin Amerika’da tabandan gelen feminist #NiUnaMenos hareketinin devam eden çabalarına kadar, tüm dünyada iddialı bir değişim talep ediliyor. People’s Vaccine Alliance (Halkın Aşı İttifakı) hareketi bugün bunun bir örneği: Hareketin amacı, COVID-19 aşılı ve tedavileri üzerindeki aşı tekellerini sona erdirmek için dünyanın dört bir yanından kuruluşları bir araya getirmek ve bu hayat kurtaran teknolojilere herkesin, her yerde erişmesini sağlamak. Geçen yıl, Kolombiya’da koronavirüsün yol açtığı yoksulluk ve eşitsizliğe karşı ilk kez ülkenin sendikaları tarafından organize edilen kitlesel halk mitingleri düzenlendi.²⁵⁹

Hindistan'da yüz binlerce çiftçi, kendilerini piyasa güçlerinin insafına bırakacağını savundukları tarım yasalarına²⁶⁰ meydan okudu. Kasım 2021'de yasalar yürürlükten kaldırıldı.²⁶¹

Yeni araştırmalar, son 15 yılda küresel olarak protesto hareketlerinin üç katına çıktığını ve tüm bölgelerde artışlar görüldüğünü ve bazılarının (Hintli çiftçilerin protestosu gibi) şimdiye kadar kaydedilen en büyük protesto hareketleri arasında olduğunu gösteriyor.²⁶² Başka bir çalışma, son on yılda, gelir eşitsizliği ile yüksek bir korelasyona sahip olan hükümet karşıtı protestolarda bir artış olduğunu gösteriyor.²⁶³ Yakın zamanda pek çok ülkenin katıldığı bir ankette, ankete katılanların yarısı, pandemi sonrasında eşitsizliğin daha da kötüleşeceğinden endişeli olduklarını ve özellikle şirketlerin ve varlıklı bireylerin adil vergi paylarını ödemediğinden kaygılandıklarını belirtti.²⁶⁴ Zenginlerin kamu güvenliğini sağlamak, uygun fiyatlı konutlar oluşturmak ve düşük gelirli ailelere finansman desteğinde bulunmak için daha fazla vergi ödemeleri gerekliliği hayli desteklendi.²⁶⁵

SIR ORTAYA ÇIKTI: HÜKÜMETLER HAREKETE GEÇEBİLİR

Dünya liderlerinin eşitsizlik hakkında konuşmaları moda haline gelse de, muazzam eşitsizlik krizine yanıt verme eylemleri ne yazık ki yetersiz kaldı. Hükümetlerin çoğunluğunun eşitsizlikle mücadelede eylemsizliği, onları COVID-19'a karşı tehlikeli derecede savunmasız bıraktı.²⁶⁷ Bununla birlikte, hükümetler pandeminin etkileriyle başa çıkmak için bir dizi araç kullandığından, pandemi bu işte bir dönüm noktası olabilir. Hükümetler, özellikle de yüksek gelirli ekonomilere sahip olanlar, pandemiyle mücadelede 16 trilyon doları aşan bir tutarı mobilize ederek²⁶⁸ ve İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en büyük destek programlarından bazılarını hayata geçirerek²⁶⁹, gerektiğinde mali güçlerini ortaya koyabileceklerini gösterdiler.

Bu hareketlerin bazılarında ilham alınabilir. Hükümet programlarının genişletilmesi sayesinde, 2021'de ABD'de yoksulluğun pandemi öncesi seviyelere kıyasla neredeyse yarı yarıya azalması bekleniyor, ancak bunun yalnızca geçici olması bekleniyor.²⁷⁰ Togo, pandemi nedeniyle işsiz kalan tüm kayıt dışı çalışanlara aylık ödemeler sağladı ve sağlık harcamalarını GSYİH'nin %2,2'si kadar artırdı.^{271,272}

EŞİTLİK: 21. YÜZYILIN EKONOMİK MİSYONU

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından pek çok ülke, refah devletleri inşa etmek, en zengin insanlar ve şirketlere önemli vergiler getirmek veya işçi haklarını desteklemek için, ekonomilerini radikal bir şekilde yeniden tasarlamak adına cesur adımlar attı. Pandemiye verilen yanıtta da, bu yüzyılın zorluklarını karşılamak için farklı bir ekonomik modelle de olsa benzer bir azim gösterilmeli.

**"AÇGÖZLÜLÜK ÇAĞINA
PAYDOS. İÇİNDE
BULUNDUĞUMUZ
EŞİTSİZLİK KRİZİNİ
TERSİNE
ÇEVİREBİLMEK
İSTİYORSAK
HÜKÜMETLERİN
ZENGİNLERİ
VERGİLENDİRMESİ
GEREKİYOR."²⁶⁶**

NJOKI NJEHU,
EŞİTSİZLİKLE MÜCADELE
İTTİFAKI PAN AFRIKA
KOORDİNATÖRÜ

21. yüzyıla uygun bir yaklaşım olarak, hükümetler ekonomik stratejilerini daha fazla eşitlik etrafında odaklamalı. Bu, cinsiyet ve ırk eşitliğini sürdürme hedeflerinin yanı sıra çok daha fazla ekonomik eşitlik anlamına gelir ve bunun açık, zamana bağlı ve ölçülebilir kilometre taşlarıyla desteklenmesi gerekir. Bunun mümkün olduğunu biliyoruz. Güney Kore ve Sierra Leone gibi ülkeler eşitsizliği ulusal bir öncelik olarak azaltmayı taahhüt ederken, Yeni Zelanda, Bhutan ve İzlanda gibi ülkeler refah göstergelerini GSYİH büyümesinden önde tutan öncelikler doğrultusunda ulusal bütçeler oluşturdu.²⁷³

Pandemi küresel bir kriz olarak kalmaya devam ediyor; yapılan müdahalelerde de bu durum göz önünde bulundurularak hareket edilmeli. Eşitsizlik, her dört saniyede bir en az bir kişinin ölümüne sebep olurken²⁷⁴, bu eşitsizlik ölümlerinin çoğu, doğru politikalar ve yatırımlarla önlenabilir..

Eşitsizliği azaltmak için hayati önem taşıyan ve hükümetlerin atabileceği pek çok anlamlı adım var.

Hükümetler, zengin insanların gücünü ve servetini yeniden dağıtmak ve bunu büyük çoğunluğun faydalanabileceği şekilde kullanmak için artan harcama ve vergilendirme mekanizmaları kullanabilir, yeniden tahsis etme mekanizmalarını uygulayabilir ve uygulamalıdır da. Ancak en önemlisi, bir önden dağıtma sistemi kurmalıdır: Ekonomiyi, piyasanın, özel sektörün ve küreselleşmenin her şeyden önce daha fazla eşitsizlik üretmemesini sağlayacak şekilde tasarlamaları şart.

Küçük bir azınlığın, insanlığın büyük çoğunluğu pahasına servet, gelir ve güç elde etmesine izin veren sistemleri ele almak için sistemsel ve yapısal çözümler gereklidir. Bu sistemler arasında şunları sayabiliriz: artan kurumsal güç ve tekeller, geniş kapsamlı deregülasyon, gevşetilmiş sermaye kontrolleri, kurumlar ve bireysel vergilerde dibe doğru bir yarış, iş gücü piyasalarının serbestleştirilmesi, kamu yararının özelleştirilmesi ve büyümenin ne kadar karbon yoğun ve son derece eşitsiz olduğuna bakılmaksızın saplantılı bir GSYİH büyümesi arayışı.

Oxfam, hükümetlerin pandemi müdahalesi ve iyileşme sürecinin bir parçası olan çabalar için bir sıçrama tahtası olabilecek, aşık ve somut üç eylem alanı önermektedir. Bu eylem alanları; hükümetlerin ve uluslararası finans kuruluşlarının ekonomik şiddeti ele almaya başlamasını, hayatları kurtarmasını ve herkes için daha sağlıklı ve daha mutlu olan daha eşit bir dünyaya geçişi desteklemesini sağlayacak. Bu eylem planları hiçbir şekilde geniş kapsamlı ve çok ayrıntılı değil. Ancak birlikte ele alındığında, eşitliğin peşinden gitmek için güçlü bir temel sağlayacaklar.

1. EŞİTSİZLİĞİN ÜSTESİNDEN GELMEK İÇİN EKONOMİLERE GEREKLİ OLAN TRİLYONLARCA DOLARIN KİLİDİNİ AÇMAK

Çok uzun süredir hükümetlerin hayal gücü, iş, insanlarına yatırım yapmaya geldiğinde kısıtlandı, ancak pandemide, 16 trilyon dolarlık bir müdahale bütçesi toplandığında bu tür kısıtlamaların üstesinden gelebildikleri görüldü.²⁷⁶

Artık pandemiyle hem mücadele etmek hem de pandemiye atlatmak için bir dizi yenilikçi mali araç kullanılmalıdır. Bunlar, hayat kurtarmaya ve daha adil gelecekleri teşvik etmeye yatırım yapmak için gerekli olan trilyonları serbest bırakacak.

"...İNSANLAR ÖZEL İKTİDARIN DEMOKRATİK DEVLETEN DAHA GÜÇLÜ OLDUĞU BİR NOKTAYA GELMESİNE GÖZ YUMARSA, O DEMOKRASİNİN ÖZGÜRLÜĞÜ GÜVENDE DEĞİLDİR."²⁷⁵

ABD BAŞKANI FRANKLIN D. ROOSEVELT (1938)

Ancak yenilikçi araçların tasarımları da yenilikçi olmalıdır; sıradan insanlara yük olmamalı veya düşük ve orta gelirli ülkelerden daha fazla borç ödemesi almak için agresif önlemler alınmasına yol açmamalı.

Anında sunulabilecek bir finansmanın mevcut olduğunu biliyoruz. En acil olarak, zengin ülkeler, IMF'nin Ağustos 2021'de çıkardığı 650 milyar dolarlık Özel Çekme Hakları bütçesinin 400 milyar dolarlık kısmının önemli bir bölümünü gecikmeden, savunmasız ekonomilere borçsuz ve koşulsuz destek sağlamak için kanalize etmelidir.

Uluslararası toplum, özel alacaklılara yapılan ödemeler de dahil olmak üzere geniş çaplı borç ödemelerinin iptalini ve geçici duraklamaları denetlemek ve borç yeniden yapılandırmasını ele almak için uluslararası ve özerk bir çerçeve oluşturmayı kabul etmelidir. Ayrıca zengin ülkeler, gayri safi milli gelirin %0,7'sini düşük ve orta gelirli ülkelere yardım için harcama taahhütlerini yerine getirmelidir. 2020'de, bu sözü vermelerinin üstünden 50 yıl geçmiş oldu. O zamandan beri söz verdikleri tutarın toplam 5,7 trilyon dolar altında yardım yapıldı.²⁷⁷

Ancak pandemiye müdahalenin ve toparlanmanın kesinlikle çok önemli ve ulaşılabilir olan yolu, toplumdaki en zengin insanlar tarafından kazanılan trilyonları geri almaktan geçiyor.

Hükümetler, eşitsizlikle mücadele etmek için milyarları serbest bırakmak adına tek seferlik dayanışma vergileri uygulayarak COVID-19 sırasında milyarder servetindeki katbekat artışı durdurmak için şimdi harekete geçmeli

Bu makalenin gösterdiği gibi, milyarder serveti pandemi sırasında rekor oranlarda katlanarak arttı. Bu zenginliği geri almak için bir defaya mahsus bir dizi dayanışma vergisi, bu parayı reel ekonominin hizmetine geri döndürebilir ve milyonlarca hayat kurtarabilir. Örneğin Arjantin, pandemiyle mücadele kapsamında en zengin insanlar üzerindeki bir defaya mahsus bir servet vergisi ile milyarlarca dolar gelir elde edebileceğini göstermiştir.

Milyarderlerin kriz sırasında elde ettiği devasa kazanımları geri almanın önemli bir yolu, pandeminin başlangıcından bu yana milyarderlerin kazandığı yeni serveti vergilendirmektir.

Örnek olarak, yalnızca en zengin 10 kişinin yeni, pandemi dönemi milyarder serveti üzerinden bir defaya mahsus %99 acil durum vergisi 812 milyar dolar yaratacaktır. Bu kaynaklar, tüm dünya için yeterli aşı yapmak ve iklim önlemleri, evrensel sağlık ve sosyal koruma ile 80'den fazla ülkede toplumsal cinsiyete dayalı şiddete yönelik çabalardaki finansman boşluklarını doldurmak için kullanılabilir. Diğer yandan bu zengin grup, pandeminin başlangıcından 8 milyar dolar daha zengin olmaya devam edebilir ve her biri hala bir milyarder olarak kalabilir.²⁷⁸

Bu orijinal bir fikir değil. Örneğin Fransız hükümeti, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra aşırı savaş zamanı servetini %100 oranında vergilendirdi.²⁷⁹ Bir defaya mahsus servet vergileri de Avrupa'nın başka yerlerinde ve Japonya'da alınıyordu. ABD'de, Başkan Franklin D. Roosevelt, savaş sırasındaki fazla gelirler için %100 vergi önerdi; en üst marjinal gelir oranı %94 olarak belirtildi, yani 1944-1981 yılları arasında ortalama %81 oldu.²⁸⁰

**HEM PANDEMİYE
YANIT VERMEK HEM
DE PANDEMİNİN
VERDİĞİ HASARI
ATLATMAK İÇİN
ARTIK BİRTAKIM
YENİLİKÇİ MALİ
ENSTRÜMANLAR
KULLANILMALIDIR.
BU SAYEDE, HAYAT
KURTARMAK VE DAHA
ADİL BİR GELECEĞİ
GÜÇLENDİRMEK İÇİN
GEREKLİ OLAN
TRİLYONLAR AÇIĞA
ÇIKACAKTIR.**

Hükümetler sermaye ile servet üzerinde kademeli vergileri sürdürmeli ve kalıcı hale getirmeli; ve vergi cennetleri ile kurumlar vergisinden kaçınmaya son vermelidir.

Bu tek seferlik dayanışma vergilerinin ötesinde, hükümetler ayrıca servet eşitsizliğini temelden ve radikal bir şekilde azaltmak için kalıcı servet ve sermaye vergilerini de devreye sokmalı veya ilgili yerlerde artırmalıdır. IMF, sermaye ve servet vergilerinin kullanılması çağrısında bulundu ve "ekonomik büyümeden ödün vermeden marjinal vergi oranlarının yükseltilebileceğini" kaydetti.²⁸¹ Bu son derece progresif vergiler hem iyileşme dönemini finanse edebilir hem de eşitsizliği azaltabilir.

Gelir artırma amacının ötesinde, servet vergisini toplam milyarlar ve multi-milyoner sayısını temelden azaltmak için kullanmak da meşrudur. Bunu akılda tutarak, Gabriel Zucman'ın çalışmasına paralel olarak, dünyadaki toplam milyarlar sayısını istikrarlı bir şekilde azaltmaya çalışacak olan, dünya milyarlarlarının yıllık %10'luk servet vergisinden elde edilen geliri de modelledik.

Bu, onlarca yıldır vergi yükünün büyük bir kısmını, azınlığın sermayesinden ziyade çoğunluğun emeğine ve tüketimine (en yoksul insanlara, özellikle de kadınlara düşen azalan vergiler biçiminde²⁸²) yükleyen ekonomik yaklaşımın zıttı bir strateji olacaktır. 2017 yılında, küresel olarak toplanan her bir dolar vergi gelirinin yalnızca dört senti, miras veya mülk gibi servet vergilerinden geldi.²⁸³

Buna ek olarak, hükümetler kendilerini hayati gelirlerden mahrum bırakan vergi cennetlerine nihayet bir son vermelidir. Pandora Belgeleri, zengin insanların ve politikacıların vergi cennetlerini herkesin zararına nasıl kullandığını ortaya koyan skandalların en sonuncusu olarak ortaya çıktı. Hükümetlerin ayrıca kurumlar vergisinde dibe doğru inen zararlı yarışa bir son vermesi gerekiyor ve bu Ekim 2021'de OECD kapsamında kararlaştırılan haksız ve iddiasız asgari verginin ötesine geçmek anlamına geliyor.²⁸⁴

**HÜKÜMETLER
KENDİLERİNİ
ÖNEMLİ BİR
GELİRDEN
MAHRUM BIRAKAN
VERGİ
CENNETLERİNE
ARTIK BİR SON
VERMELİDİR.**

2.BU ZENGİNLİĞİ HAYAT KURTARMAK VE GELECEĞİMİZE YATIRIM YAPMAK İÇİN KULLANMAK

Hükümetler, ekonomik, toplumsal cinsiyet ve ırk eşitsizliğini azalttığı, toplumları bir araya getirdiği ve iklim kriziyle mücadele ettiği kanıtlanmış, görünür ve dönüştürücü politikalara yatırım yaparak hayat kurtarmaya yardımcı olabilir. Aşağıda, Oxfam, yeniden dağıtım mekanizmaları aracılığıyla doğrudan ekonomik şiddeti ele alan dört alan önermektedir.

Bir daha asla kullanıcı ücreti olmamalı: Kaliteli, kamu tarafından finanse edilen ve kamu tarafından sağlanan evrensel sağlık hizmeti

Evrensel sağlık hizmetlerine yönelik ilerleme, 2030 yılına kadar milyonlarca hayatın kurtarılmasına yardımcı olacak²⁸⁵ ve her yıl milyonlarca insanın aşırı yoksulluğa düşmesini önleyecektir. Evrensel sağlık hizmeti, daha sağlıklı, daha özgür ve daha adil bir toplum için bir temel sağlar:

Zenginlerle yoksullar ve kadınlarla erkekler arasındaki uçurumları kapatmaya yardımcı olur, ırksal ve etnik eşitliği destekler. Piyasa, insanların yaşam hakkının önüne geçmemelidir. Hiç kimse sağlık hizmetlerine erişmek için bir kullanıcı ücreti ödemek zorunda kalmamalıdır. Hükümetler kamu hizmetlerini özelleştirmeyi bırakmalı ve devletler sağlık hizmetini satın almamalı, halka sunmalıdır. Kosta Rika'dan²⁸⁶ Tayland'a²⁸⁷ hükümetler bunun yapılabileceğini gösterdi. Düşük gelirli ve orta gelirli ülkelerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde belirlenen sağlıkla ilgili hedeflere ulaşması (2026-2030 yılları için 371 milyar dolara yükselmesi) için yılda 284 milyar dolarlık ek yatırım gerekiyor. Devlet, özel sektör sağlayıcılarından önce gelmelidir.²⁸⁸ En önemlisi, evrensel sağlık hizmetleri, evrensel eğitimle birlikte kemer sıkma önlemlerinden, kesintilerden ve özelleştirmeden korunmalıdır. Ücretsiz, kaliteli kamu hizmetlerine evrensel erişim, eşitsizliğe karşı mücadelenin özü ve önemli bir yeniden dağıtım yöntemidir; herhangi bir kesinti, bu kamu hizmetlerine en çok ihtiyacı olanları ve özel hizmet alternatifleri için ödeme yapma seçeneği olmayanları orantısız bir şekilde etkileyecektir.

Tshiela Therese, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki St. Joseph Hastanesi'nde görevli bir personel. Fotoğraf: Anastasie Langu/Oxfam.

Sefaletten kurtulma: Herkes için gelir güvencesi sunan evrensel sosyal koruma

İşsiz ve kayıt dışı çalışanlar için gelir güvencesi. Çocuk destekleri. Emeklilik maaşı. Bakım sağlanması. Bunların hepsi sosyal korumanın unsurları, bir insan hakkı ve sefaletten ve açlıktan kurtuluş sağlayabilecek bir yaşam çizgisidir.

Sosyal koruma, bir hükümetin eşitsizliği azaltmak için yapabileceği en güçlü yatırımlardan biridir. Dönüştürücüdür; örneğin, 2030 yılına kadar Kenya ve Endonezya, GSYİH'nin %1,7'sini şimdi evrensel sosyal koruma planlarına yatırarak, yoksulluk oranlarını sırasıyla %25 ve %31 oranında azaltabilir.²⁸⁹ Düşük ve orta gelirli ülkeler, mevcut finansman açıklarını kapatmak ve sağlık hizmetlerine erişimi içeren bir sosyal koruma tabanını ve yaşlılar, anneler, çocuklar ve engelliler için bir asgari gelir paketini garanti etmek için sosyal korumaya yönelik yıllık bütçelerini GSYİH'nin ortalama %3,8'i oranında artırmalı.²⁹⁰ Bununla birlikte, düşük gelirli ülkeler için, sosyal koruma tabanlarını oluşturmak için yıllık toplamda yaklaşık 78 milyar dolara ya da GSYİH'lerinin %15,9'una ihtiyaç duyulacaktır.²⁹¹ Zengin ülkeler, yatırım kapasitesi olmayan düşük gelirli ülkelerde evrensel sosyal koruma programlarının arkasındaki ivmeyi artırmak için, zengin ülkelere gelen yardım ve borçlarla desteklenen bir Küresel Sosyal Koruma Fonunu desteklemelidir.²⁹²

İklim krizinden sağ çıkmak: Uyum, kayıp ve hasar ve fosil yakıtsız bir dünya için acil finansman

İklim uyum, iklim krizinin en sert etkileriyle karşı karşıya kalan topluluklar için bir ölüm kalım meselesidir. Düşük ve orta gelirli ülkelerdeki topluluklar için, 2030 yılına kadar ihtiyaçların 140-300 milyar dolara yükselmesiyle, zengin ülkeler tarafından iklim adaptasyonu için şimdi ve 2025 arasında yılda en az 50 milyar dolar olacak şekilde bir fon artışına acilen ihtiyaç var.²⁹³ Bu tür bir finansman, yerel olarak yönetildiğinde ve tarım, balıkçılık ve toplumlarını kalkındırma için vazgeçilmez olan kadınları desteklediğinde dönüştürücü olabilir. Yoksul topluluklar ve iklim duyarlı ülkeler zaten iklim krizinin en kötü etkilerini yaşıyorken, uyum artık mümkün olmadığında kayıp ve hasara yönelik acil ihtiyacı karşılamak için zengin ülkeler tarafından fon sağlanması gerekiyor. Düşük ve orta gelirli ülkelerdeki kayıp ve hasar için finansman gereksinimleri 2030 yılına kadar yılda 200-580 milyar dolara ulaşabilir.^{294,295} Ve acil krizin etkileriyle mücadele etmek tek başına yeterli değil; temiz enerji ile desteklenen fosil yakıtsız bir ekonomiye geçiş için yatırıma ihtiyaç vardır. Zengin ülkelerin ayrıca, temiz enerjiye geçiş desteklemek de dahil olmak üzere düşük ve orta gelirli ülkeler adına iklim finansmanı için 2020'den itibaren yılda 100 milyar dolar sağlama sözünü tutmaları gerekiyor. Bu geçiş sürecinde işçileri ve toplulukları desteklemek için yatırım gereklidir; İspanya'nın, ekonomik olarak kömür çıkarımına bağımlı bölgelerde ekonomiyi çeşitlendirmek için 2018'de onaylanan 250 milyon Euro'luk Transición Justa (Adil Geçiş) stratejisi, bunun nasıl yapılabileceğini gösteriyor.²⁹⁶

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti sona erdirmek: Kadın haklarını güçlendirmeye yardımcı olacak yatırımlar

Ataerkilliğin ve cinsiyetçiliğin tehlikeli bir tezahürü olan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, tek başına parayla çözülemez, ancak yatırım, hayat kurtarmaya ve şiddeti sona erdirmeye yardımcı olmak için uzun bir yol kat edebilir. Tahmini olarak 42 milyar dolar, 2030 yılına kadar 132 öncelikli ülkede toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti sona erdirmek için önleme ve tedavi programlarını; bu belayı önleyen ve girişimlerde bulunan programları finanse edebilir.²⁹⁷ Ayrıca, insan hakları için çalışan, kadınların özerkliğini geliştirmek ve topluluklarını dönüştürmek

**SOSYAL KORUMA,
BİR HÜKÜMETİN
EŞİTSİZLİĞİ
AZALTMAK İÇİN
YAPABİLECEĞİ EN
GÜÇLÜ
YATIRIMLARDAN
BİRİDİR.**

**AYRICA ZENGİN
ÜLKELERİN TEMİZ
ENERJİYE GEÇİŞİ
DESTEKLEMELERİ
DAHİL OLMAK ÜZERE
DÜŞÜK VE ORTA
GELİRLİ ÜLKELER
İÇİN İKLİM
FİNANSMANI
KAPSAMINDA
2020'DEN İTİBAREN
YILDA 100 MİLYAR
DOLAR SAĞLAMA
SÖZÜNÜ TUTMALARI
GEREKMEKTEDİR.**

için milyonlarca kadını bir araya getiren; ancak fon kesintileri ve çalıştıkları alanlarda zorluklarla karşı karşıya kalan dünya çapındaki Kadın Hakları Organizasyonlarına daha fazla yatırım yapılmalıdır.²⁹⁸ Bu durum tersine çevrilmelidir.²⁹⁹ Kadınların ne tür işleri yapıp yapamayacağını belirleyen, bakım işlerinin çoğunu kadınlara ve kız çocuklarına bırakan, kadınları varlık sahibi olmaktan dışlayan ve onlara yönelik istismarı ve şiddeti haklı çıkaran kültürel ve sosyal normlara meydan okumak için yatırım özellikle gereklidir.

İşçiler, Hindistan'ın Doğu Delhi kentindeki bir depolama tesisinden hastanelere nakledilmek üzere kişisel koruyucu ekipman torbaları taşıyor. Fotoğraf: Vaibhav Raghunandan/Oxfam Hindistan

3. EKONOMİDEKİ GÜCÜ VE GELİRİ DEĞİŞTİRMEK İÇİN ÖNDEN DAĞITIM

Zenginlik ve gelirin toplumdaki en zenginler tarafından aşırı derecede ele geçirilmesiyle aktif olarak mücadele eden politikalar, sistemler ve yasalar hayati öneme sahiptir. Oxfam, pazarın, özel sektörün ve küreselleşmenin kazanımlarından daha kesin bir şekilde işçilerin ve sıradan insanların faydalanmasını sağlamaya yardımcı olacak eylemler öneriyor. Ayrıca, en zengin ülkeler, şirketler ve bireyler lehine aşırı derecede çarpık olan ve karşılığında eşitsizliği sürdürmeye yardımcı olan yasalar ve temsilde değişiklikler öneriyoruz. Bu eylemler, servetin yeniden dağıtılması kadar önemlidir.

Zengin ve yoksul ülkeler arasındaki eşitsizliklerle mücadele: Fikri mülkiyet kurallarından feragat

En zengin ülkeler ve şirketler lehine hileli ticaret kuralları, düşük ve orta gelirli ülkelerin COVID-19 aşılarını ve diğer teknolojileri kendilerinin üretebilmeleri için gerekli haklara sahip olmalarını ve formüllere erişmelerini engellerken, bir avuç ilaç devinin tekel gücünü koruyor.

Tüm zengin ülke hükümetleri, düşük ve orta gelirli ülkelerin taleplerini karşılamalı ve DTÖ Fikri Mülkiyet Haklarının Ticaretle Bağlantılı Yönleri (TRIPS) Anlaşmasından feragat etmeyi kabul etmelidir. Bu feragat, pandemi gibi istisnai durumlar için TRIPS anlaşmasına yazılmıştır.

Muafiyetler ayrıca gelecekteki acil durumlarda kolayca etkinleştirilmeli ve milyarlarca insanın uygun fiyatlı ilaçlara erişimini bunları fiyatlandırarak engelleyen tekelleştirilmiş ilaç sisteminde daha geniş bir reform için temel sağlamalıdır. Sadece ilaçlara erişim için değil, tüm fikri mülkiyetin yalnızca şirketlerin finansal çıkarları için değil, toplumun çıkarları için de yönetilmesini sağlamak adına daha geniş bir değerlendirme yapılmalıdır. Örneğin, iklim krizinin üstesinden gelebileceksek, iklimin krizi etkilerinin azaltılması ve iklime uyum için kritik olan teknolojilerin ve bilgilerin paylaşılmasına izin vermek çok önemlidir.

Zengin insanlar ve çoğunluk arasındaki eşitsizliklerle mücadele: İşçilerin ve insanların insan haklarını savunmak

Sendikaların ve toplum genelinde ücret ve korumaları artırmaya etkisi olan grev veya toplu pazarlıklar gibi işçi haklarının sürekli baltalanması, eşitsizliğin artmasının merkezinde yer alıyor. Bu devamlı dibe doğru dönen sarmal sona ermelidir.

Hükümetler, işçilerin sendikalaşma ve grev haklarını korumak için yasal standartlar belirlemeli ve bu hakları baltalayan yasaları yürürlükten kaldırmalıdır. Ayrıca, vatandaşlar için sivil alanı kapatan ve haklarını ihlal eden yasaları ve eylemleri tersine çevirmeli ve bunun yerine herkes için konuşma ve örgütlenme özgürlüğü ile yurttaşlık ve siyasi hakları korumalıdır.

En önemlisi, hükümetler tekelleri hedefleyen ve piyasa yoğunlaşmasını sınırlayan politikalar izlemeli ve tüm çok uluslu şirketlerin tedarik zincirlerinde zorunlu denetimler yapmalarını şart koşmalıdır. Avrupa, şirketlerin kaynak sağladıkları her yerde insan haklarına saygı göstermelerini talep ederek ilk adımlarını atıyor. Şirketlerin eşitsizlik ve iklim krizi üzerindeki olumsuz etkilerini ele almak için daha fazlasına ihtiyaç duyulurken, bu, diğer ülkelerin de aynı şeyi yapması ve daha ileri gitmesi için bir örnek teşkil ediyor.

Ayrıca hükümetler, bir şirket tüm işçilerine geçinilebilecek ücreti ödeyene ve düşük karbonlu geçişe yeterince yatırım yapana kadar kâr paylarının ödenmemesini sağlayarak daha da ileri gidebilir. Örneğin, işçilerin, çiftçilerin ve toplulukların gerçek güce sahip olduğu kooperatifler ve sosyal girişimler gibi daha adil iş modellerini

**HÜKÜMETLER
İŞÇİLERİN
SENDİKALAŞMA VE
GREV HAKLARINI
KORUYACAK YASAL
STANDARTLAR
BELİRLEMELİ VE BU
HAKLARA ZARAR
VEREN KANUNLARI
YÜRÜRLÜKTEN
KALDIRMALIDIR.**

teşvik ederek, hissedar kapitalizminin dar deli gömleğini reddedecek bir iş dünyası için daha demokratik bir geleceğe yatırım yapmalıdırlar.

Kadınlara karşı ayrımcılık yapan cinsiyetçi yasalarla mücadele etmek ve yeni cinsiyet eşitliği yasaları oluşturmak

Dünyanın her yerinde, kadınların fırsatlarını ve insan haklarını baltalayan cinsiyetçi yasalar var olmaya devam ediyor.

Dünya çapında yaklaşık 3 milyar kadının erkeklerle aynı iş seçeneklerine sahip olmaları yasal olarak kısıtlanmıştır. 2018'de Dünya Bankası tarafından değerlendirilen 189 ekonomiden 104'ünde kadınların belirli işlerde çalışmasını engelleyen yasalar bulunurken, 18 ekonomide kocalar karılarının çalışmasını yasal olarak engelleyebiliyor.³⁰¹

Bu ayrımcı yasalar, doğanın bir işi değildir; hükümetler ve parlamentolar tarafından yenilikçi yasaların çıkarılmasıyla değiştirilebilirler.

Hali hazırda var olan yasaların uygulanması gerekiyor; ancak en önemlisi, en az 14 haftalık ücretli doğum izni ve bir yıllık ücretli ebeveyn izni, ayrıca birine bakmakla yükümlü olan herkesin haklarını karşılamak ve onlara geçinebilecekleri bir ücret sağlamak dahil olmak üzere yeni yasalara ihtiyaç var.

Hükümetler ve kurumlar önemli gördükleri şeylerin verisini topluyorlar ve toplumsal cinsiyet verilerinin toplanması geçmişten günümüze yetersiz biçimde finanse ediliyor.³⁰² Cinsiyet, ırk, yaş ve diğer ilgili özelliklere göre ayrıştırılan kaliteli veri eksikliği, artan krizlerden en çok etkilenenlerin ihtiyaçlarına çare bulma girişimlerini engelledi. Bu durum değişmeli.

**DÜNYA GENELİNDE
KADINLAR İÇİN
FIRSATLARA VE
İNSAN HAKLARINA
ZARAR VEREN
CİNSİYETÇİ
KANUNLAR
VARLIKLARINI
SÜRDÜRMEKTEDİR.**

Lübnan'ın Trablusşam kentinde toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele çabalarının bir parçası olarak iki kadın tartışmalara katılıyor. Fotoğraf: Natheer Halawani/Oxfam in Lebanon.

Siyasette ve özel sektörde gücü yeniden dağıtmak ve sistemin çoğunluk için işler hale gelmesini sağlamak: İşçileri kurumsal karar alma süreçlerinde odağa almak ve kadınların, ırksallaştırılmış grupların ve işçi sınıfından insanların siyasi temsilini artırmak

Ulusal ve çok uluslu şirketlerde işçilerin stratejik karar alma süreçlerinde daha güçlü bir role sahip olmasını sağlamak, politikaların ve eylemlerin yalnızca yöneticilerin ve varlıklı hissedarların değil, işçilerin de ihtiyaç ve haklarına yanıt vermesini sağlayarak eşitsizliğin azaltılmasında önemli bir rol oynayabilir. Hükümetler ulusal ve çok uluslu şirketlerde, işçi temsilcilerinin katılımını güçlendirmek ve artırmak için hareket etmeli ve kadın ve erkeklerin eşit temsilini sağlamalıdır. Şirketlerin düzenli raporlanan ve gerçekleştirilen hedefleri içeren, yayınladıkları bir çeşitlilik stratejisi aracılığıyla ırk, eğitim geçmişi ve uzmanlık açısından çeşitliliğe ulaşmasını sağlamak adına hükümetler harekete geçmelidir..

Zengin seçkinler dünya genelinde siyasette orantısız bir temsiliyete sahip. Haziran 2021'de yayınlanan analize göre, Biden yönetimindeki 15 kabine yetkilisinden 13'ü dolar milyoneri³⁰³ ve Amerikalıların en zengin %8'lik diliminde yer alıyor. Lübnan'ın milyarder başbakanı Najib Mikati, kardeşiyle birlikte ülkenin en zengini.³⁰⁴ Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un kabinesinin üçte biri euro milyoneri³⁰⁵ ve Hindistan Başbakanı Modi'nin kabinesinin %90'ı 1 crore milyoneri (130.000 dolara eşdeğer).³⁰⁶ Birleşik Krallık'ta, Başbakan Boris Johnson'ın kabinesinin üçte ikisi, nüfusun %7'si gibi özel eğitim almış kişilerden oluşuyor.³⁰⁷

Bu sayılar artarken, kadınlar hala dünya genelinde parlamenterlerin sadece %25,5'ini oluşturuyor.³⁰⁸ Zengin ülkelerde, ırksallaştırılmış gruplar genellikle kazanç sağlarken yetersiz biçimde temsil edilmektedir. Avrupa'da en az 50 milyon Beyaz ırk dışındaki ırkların yaşadığı tahmin edilse de³⁰⁹, Avrupa Parlamentosu üyelerinin %96'sı Beyazdır³¹⁰; Avrupa Parlamentosu Üyeleri arasında yer alan az sayıdaki Siyahi kişi, 27 Avrupa Komiserinin her birinin neden Beyaz olduğunu sorgulamıştır.³¹¹ Dünyanın hiçbir yerinde, ırksallaştırılmış gruplar siyasette yeterince temsil edilmemektedir.³¹² Siyasi alanın daha geniş nüfusu temsil etmesini sağlamaya yardımcı olmak için işçi sınıfından insanların, kadınların ve ırksallaştırılmış grupların temsil edilmesinin önündeki engellerin üstesinden gelmek adına çaba sarf edilmelidir.

**İŞÇİ SINIFININ,
KADINLARIN VE
IRKSALLAŞTIRILMIŞ
GRUPLARIN
TEMSİLİNİN ÖNÜNDEKİ
ENGELLERİN
ORTADAN
KALDIRILMASI İÇİN VE
SİYASİ ALANIN
NÜFUSUN GENELİNİ
DAHA İYİ
YANSITMASINI
SAĞLAMAK İÇİN ÇABA
GÖSTERİLMELİDİR.**

NOTLAR

- 1 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu. Oxfam. Bu yayın için web sayfasındaki indirme seçeneğine bakın.
- 2 Ibid.
- 3 *The Economist*. (2021, günlük olarak güncellenir). *The pandemic's true death toll*. Bu yazım için kontrol edilen tarih 1 Aralık 2021. <https://www.economist.com/graphic-detail/coronavirus-excess-deaths-estimates> [paywall]
- 4 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 5 Ibid.
- 6 World Inequality Lab. (2021). *World Inequality Report 2022*. <https://wid.world/news-article/world-inequality-report-2022/> <https://wid.world/news-article/world-inequality-report-2022/>
- 7 McKinsey & Company. (2021). *The economic state of Black America: What is and what could be*. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/diversity-and-inclusion/the-economic-state-of-black-america-what-is-and-what-could-be#>
- 8 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 9 *The Economist*. (31 Temmuz 2021). *Why have some places suffered more covid-19 deaths than others?* <https://www.economist.com/finance-and-economics/2021/07/31/why-have-some-places-suffered-more-covid-19-deaths-than-others> [paywall]
- 10 International Monetary Fund. (2021). *Fiscal Monitor 2021*. <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2021/10/13/fiscal-monitor-october-2021>.
- 11 Sánchez Páramo, C., et al. (7 Ekim 2021). *Covid-19 leaves a legacy of rising poverty and widening inequality*. World Bank Blogs. Retrieved from <https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/covid-19-leaves-legacy-rising-poverty-and-widening-inequality>.
- 12 Credit Suisse. (2021). *The Global Wealth Report 2021*. <https://www.credit-suisse.com/media/assets/corporate/docs/about-us/research/publications/global-wealth-report-2021-en.pdf>
- 13 World Economic Forum. (2021). *The Global Risks Report 2021*. 16th Edition. <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2021>
- 14 The Health Foundation. (2021). *Unequal pandemic, fairer recovery: the COVID-19 impact inquiry report*. <https://www.health.org.uk/publications/reports/unequal-pandemic-fairer-recovery>
- 15 Office for National Statistics (2021). *Updating ethnic contrasts in deaths involving the coronavirus (COVID-19), England: 24 January 2020 to 31 March 2021*. <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/deaths/articles/updatingethniccontrastsindeathsinvolvingthecoronaviruscovid19englandandwales/24january-2020to31march2021>
- 16 E.T. Richardson et al. (2021). *Reparations for Black American descendants of persons enslaved in the U.S. and their potential impact on SARS-CoV-2 transmission*. *Social Science & Medicine*, Vol. 276, May 2021. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0277953621000733>
- 17 N. Yonzan, C. Lakner, and D.G. Mahler. (2021). *Is COVID-19 increasing global inequality? World Bank Blogs*. <https://blogs.worldbank.org/opendata/covid-19-increasing-global-inequality>
- 18 Levin, A. et al. (2021). *Assessing the burden of COVID-19 in developing countries: Systematic review, meta-analysis, and public policy implications*. *medRxiv*. <https://doi.org/10.1101/2021.09.29.21264325>
- 19 Tamale, N. (2021). *Adding Fuel to Fire: How IMF demands for austerity will drive up inequality worldwide*. Oxfam. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/adding-fuel-to-fire-how-imf-demands-for-austerity-will-drive-up-inequality-worl-621210/>. DOI: 10.21201/2021.7864
- 20 World Economic Forum. (2021). *Global Gender Gap Report 2021*. <https://www.weforum.org/reports/ab6795a1-960c-42b2-b3d5-587eccda6023>
- 21 Harvey, R. (2021). *The Ignored Pandemic: The Dual Crises of Gender-Based Violence and COVID-19*. Oxfam. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/the-ignored-pandemic-the-dual-crises-of-gender-based-violence-and-covid-19-621309/>. DOI: 10.21201/2021.8366
- 22 UN Women. (2021). *Global gender response tracker: Monitoring how women's needs are being met by pandemic responses*. Women Count blog. 11 Mayıs 2021. <https://data.unwomen.org/resources/women-have-been-hit-hard-pandemic-how-government-response-measuring>
- 23 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 24 Gilbert, B. (2021). *Jeff Bezos thanks Amazon employees customers for paying for his jaunt to space: 'You guys paid for all of this'*. *Business Insider Africa*. <https://africa.businessinsider.com/tech-insider/jeff-bezos-thanks-amazon-employees-customers-for-paying-for-his-jaunt-to-space-you/ldzyjxr>

- 25 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 26 Ibid.
- 27 Forbes. (2021). *World's Billionaires List: The Richest in 2021*. <https://www.forbes.com/billionaires/>
- 28 C. Collins and K. Thomhave. (2021). *Family Offices: A Vestige of the Shadow Financial System*. Institute for Policy Studies. <https://inequality.org/wp-content/uploads/2021/05/Primer-FamilyOffices-May24-2021.pdf>
- 29 Örneğin, 56 yüksek gelirlili ve düşük ve orta gelirlili ülkedeki borsada işlem gören finansal olmayan şirketlerin konsolide mali tablolarından oluşan bir BM veri tabanına göre; 1995 ile 2015 arasında dünyanın en büyük 100 firmasının ortalama piyasa değeri, en alttaki 2.000 firmanın 31 katından 7.000 katına çıktı. (UNCTAD. (2017). *Trade and Development Report 2017. Beyond Austerity: Towards A Global New Deal*. https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2017_en.pdf
- 30 M. Lawson, et al. (2019). *Public Good or Private Wealth?* Oxfam. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/private-wealth-or-public-good-620599/>. DOI: 10.21201/2019.3651
- 31 Ibid.
- 32 D.A. Vázquez Pimentel, I. Macías Aymar, and M. Lawson. (2018). *Reward Work, Not Wealth*. Oxfam. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/reward-work-not-wealth-to-end-the-inequality-crisis-we-must-build-an-economy-fo-620396/>. DOI: 10.21201/2017.1350
- 33 N. Abernathy, D. Hamilton, and J. Margetta Morgan. (2019). *New Rules for the 21st Century: Corporate Power, Public Power, and the Future of the American Economy*. Roosevelt Institute. https://iri.hks.harvard.edu/files/iri/files/roosevelt-institute_2021-report_digital.pdf?m=1559233329
- 34 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 35 Ibid.
- 36 Ibid.
- 37 Ibid.
- 38 Ibid.
- 39 World Inequality Lab. (2021). *World Inequality Report 2022*, op. cit.
- 40 Ibid.
- 41 E. Wolff-Mann. (July 7, 2021). *Super rich's wealth concentration surpasses Gilded Age levels*. Yahoo Finance. <https://finance.yahoo.com/news/super-richs-wealth-concentration-surpasses-gilded-age-levels-210802327.html>
- 42 Oxfam. (May 20, 2021). *COVID vaccines create 9 new billionaires with combined wealth greater than cost of vaccinating world's poorest countries*. Press release. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/covid-vaccines-create-9-new-billionaires-combined-wealth-greater-cost-vaccinating>
- 43 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 44 Ibid.
- 45 G1 São Paulo. (11 Şubat 2020). *Diferença de expectativa de vida entre distritos de São Paulo chega a 14 anos, diz prefeitura*. <https://g1.globo.com/sp/sao-paulo/noticia/2020/02/11/diferenca-de-expectativa-de-vida-entre-distritos-de-sao-paulo-chega-a-14-anos-diz-prefeitura.ghtml> [Portuguese]
- 46 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 47 Bongaarts, J., and Guilmo, C.Z. (2015). *How many more missing women? Excess female mortality and prenatal sex selection, 1970–2050*. *Population and Development Review*, 41(2), 241–269. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2015.00046.x>
- 48 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 49 M. Lawson, et al. (2019). *Public Good or Private Wealth?* Op. cit.
- 50 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 51 Bressler, R.D. (29 Temmuz 2021). *The Mortality Cost of Carbon*. *Nature Communication*. <https://www.nature.com/articles/s41467-021-24487-w>
- 52 Ibid.
- 53 K. Pickett and R. Wilkinson. (2010). *The Spirit Level: Why Equality is Better for Everyone*. Penguin Books Ltd.
- 54 E.D. Gould and A. Hijzen. (2016). *Growing Apart, Losing Trust? The Impact of Inequality on Social Capital*. IMF Working Paper WP/16/176. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2016/wp16176.pdf>
- 55 Melita, D., Willis, G.B., and Rodríguez-Bailón, R. (2021). *Economic Inequality Increases Status Anxiety Through Perceived Contextual Competitiveness*. *Frontiers in psychology*, 12: 6373655. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.637365>
- 56 M. Lawson and M. Martin. (2018). *Commitment to Reducing Inequality Index 2018: A global ranking of governments based on what they are doing to tackle the gap between rich and poor*. Oxfam and Development Finance International. www.inequalityindex.org

- 57 J. Hickel (2020). *Quantifying national responsibility for climate breakdown: an equality-based attribution approach for carbon dioxide emissions in excess of the planetary boundary*. *The Lancet Planetary Health*, Vol. 4, Issue 9, e399–404, Eylül 2020. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2542519620301960>
- 58 T. Gore. (2020). *Confronting Carbon Inequality: Putting climate justice at the heart of the COVID-19 recovery*. Oxfam. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/confronting-carbon-inequality-putting-climate-justice-at-the-heart-of-the-covid-621052/>
- 59 International Monetary Fund. (2021). *Fiscal Monitor April 2021: A Fair Shot*. <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2021/03/29/fiscal-monitor-april-2021#Full%20Report>
- 60 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 61 World Bank Group. (2018). *Women, Business and the Law*. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/29498>
- 62 Inter-Parliamentary Union (IPU). (2021). *Proportion of women MPs inches up but gender parity still far off*. <https://www.ipu.org/news/women-in-parliament-2020>
- 63 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 64 Ibid
- 65 *The Economist*. (2021, günlük olarak güncellenir). *The pandemic's true death toll*, op. cit. 1 Aralık 2021
- 66 *The Economist*. (31 Temmuz 2021). *Why have some places suffered more covid-19 deaths than others?* Op. cit.
- 67 Oxfam. (October 21, 2021). *Pharmaceutical companies and rich nations delivering just one in seven of the doses promised for developing countries*. Press release. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/pharmaceutical-companies-and-rich-nations-delivering-just-one-seven-doses-promised>
- 68 *The Economist*. (2021, günlük olarak güncellenir). *The pandemic's true death toll*, op. cit. 1 Aralık 2021.
- 69 Oxfam. (30 Mar 2021). *Two-thirds of epidemiologists warn mutations could render current COVID vaccines ineffective in a year or less*. Press release. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/two-thirds-epidemiologists-warn-mutations-could-render-current-covid-vaccines>
- 70 IMF. (2021). *Fiscal Monitor, April 2021: A Fair Shot*, op. cit.
- 71 Sánchez Páramo, C., et al. (October 7, 2021). *Covid-19 leaves a legacy of rising poverty and widening inequality*, op. cit.
- 72 IMF. (2021). *Fiscal Monitor, October 2021: Strengthening the credibility of public finances*. <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2021/10/13/fiscal-monitor-october-2021>
- 73 Sanchez Paramo, C., et al. (October 7, 2021). *Covid-19 leaves a legacy of rising poverty and widening inequality*, op. cit.
- 74 Credit Suisse. (2021). *The Global Wealth Report 2021*, op. cit.
- 75 World Economic Forum. (2021). *World Economic Forum's Global Risks Report 2021*, op. cit.
- 76 World Economic Forum. (2021). *Global Gender Gap Report 2021*, op. cit.
- 77 IMF. (2021). *Fault Lines Widen in the Global Economy*. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/07/27/world-economic-outlook-update-july-2021>
- 78 United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2021). *From recovery to resilience: Hanging together or swinging separately?* <https://unctad.org/news/recovery-resilience-hanging-together-or-swinging-separately>
- 79 Center on International Cooperation. (2021). *From Rhetoric to Action: Delivering Equality and Inclusion*. NYU/CIC Pathfinders for Peaceful, Just and Inclusive Societies. <https://cic.nyu.edu/publications/rhetoric-action-delivering-equality-inclusion>
- 80 Tamale, N. (2021). *Adding Fuel to Fire: How IMF demands for austerity will drive up inequality worldwide*, op. cit.
- 81 World Bank. (22 Şubat 2021). *Two-Thirds of Poorer Countries Are Cutting Education Budgets Due to COVID-19*. Press release. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/02/22/two-thirds-of-poorer-countries-are-cutting-education-budgets-due-to-covid-19>
- 82 UNESCO. (4 Eylül 2020). *UNESCO warns that the funding gap to reach SDG4 in poorer countries risks increasing to US\$ 200 billion annually due to COVID-19 if we do not take urgent action*. Press release. <https://en.unesco.org/news/unesco-warns-funding-gap-reach-sdg4-poorer-countries-risks-increasing-us-200-billion-annually>
- 83 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 84 Ibid.
- 85 World Inequality Lab. (2021). *World Inequality Report 2022*, op. cit.
- 86 McKinsey & Company. (2021). *The economic state of Black America*, op. cit.
- 87 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.

- 88 Ibid.
- 89 UBS Global Family Office. (2020). *Riding the Storm: Market turbulence accelerates diverging fortunes*. Billionaires Report 2020. <https://www.ubs.com/global/en/global-family-office/reports/billionaires-insights-2020.html>
- 90 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 91 International Monetary Fund (IMF). (2021). *Fiscal Monitor April 2021*, op. cit.
- 92 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 93 R. Sharma. (17 Mayıs 2021). *The billionaire boom: how the super-rich soaked up Covid cash*. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/747a76dd-f018-4d0d-a9f3-4069bf2f5a93> [paywall]
- 94 E. Wolff-Mann. (7 Temmuz 2021). *Super rich's wealth concentration surpasses Gilded Age levels*, op. cit.
- 95 Forbes Real-time Billionaires List. <https://www.forbes.com/real-time-billionaires/>. Accessed December 1, 2021.
- 96 J. Hirsch. (30 Mayıs 2015). *Elon Musk's growing empire is fueled by \$4.9 billion in government subsidies*. *Los Angeles Times*. <https://www.latimes.com/business/la-fi-hy-musk-subsidies-20150531-story.html>
- 97 A.F. Campbell. (30 Eylül 2019). *Elon Musk broke US labor laws on Twitter*. Vox. <https://www.vox.com/identities/2019/9/30/20891314/elon-musk-tesla-labor-violation-nlrb>
- 98 J. Eisinger, J. Ernsthausen, and P. Kiel. (8 Haziran 2021). *The Secret IRS Files: Trove of Never-Before-Seen Records Reveal How the Wealthiest Avoid Income Tax*. ProPublica. <https://www.propublica.org/article/the-secret-irs-files-trove-of-never-before-seen-records-reveal-how-the-wealthiest-avoid-income-tax>
- 99 Ibid.
- 100 S. Mellor. (28 Ekim 2021). *Elon Musk to Congress: Drop the billionaire tax. It will only mess with 'my plan to get humanity to Mars'*. Forbes. <https://fortune.com/2021/10/28/elon-musk-biden-rich-list-billionaire-tax-tesla-mars/>
- 101 Forbes. (2021). *#24: Gautam Adani & family*. <https://www.forbes.com/profile/gautam-adani-1/?listuri=rt-b&sh=4fe17add5b0e>
- 102 A. Marsh. (11 Temmuz 2021). *Adani Boosting Coal Assets Despite Vow to Be Carbon Neutral*. Bloomberg Green. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-07-12/adani-boosting-coal-assets-despite-pledge-to-turn-carbon-neutral>
- 103 S. Findlay and H. Lockett. (13 Kasım 2020). *'Modi's Rockefeller': Gautam Adani and the concentration of power in India*. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/474706d6-1243-4f1e-b365-891d4c5d528b>
- 104 *Wall Street Journal*. (6 Şubat 2021). *How Big Tech Got Even Bigger*. <https://www.wsj.com/articles/how-big-tech-got-even-bigger-11612587632> [paywall]
- 105 Oxfam. (16 Kasım 2021). *Pfizer, BioNTech and Moderna making \$1,000 profit every second while world's poorest countries remain largely unvaccinated*. Press release. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/pfizer-biotech-and-moderna-making-1000-profit-every-second-while-worlds-poorest>
- 106 Ibid.
- 107 Forbes. (2021). *World's Billionaires List: The Richest in 2021*. <https://www.forbes.com/billionaires/>
- 108 C. Collins and K. Thomhave. (2021). *Family Offices: A Vestige of the Shadow Financial System*. Institute for Policy Studies. <https://inequality.org/wp-content/uploads/2021/05/Primer-FamilyOffices-May24-2021.pdf>
- 109 M. Lawson, et al. (2019). *Public Good or Private Wealth?* Op. cit.
- 110 D.A. Vázquez Pimentel, I. Macías Aymar, and M. Lawson. (2018). *Reward Work, Not Wealth*, op. cit.
- 111 M. Lawson, et al. (2019). *Public Good or Private Wealth?* Op. cit.
- 112 Örneğin, 56 yüksek gelirlili ve düşük ve orta gelirlili ülkedeki borsada işlem gören finansal olmayan şirketlerin konsolide mali tablolarından oluşan bir BM veri tabanına göre; 1995 ile 2015 arasında dünyanın en büyük 100 firmasının ortalama piyasa değeri, en alttaki 2.000 firmanın 31 katından 7.000 katına çıktı. (UNCTAD. (2017). *Trade and Development Report 2017. Beyond Austerity: Towards A Global New Deal*. https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2017_en.pdf
- 113 U. Akcigit, et al. (2021). *Rising Corporate Market Power: Emerging Policy Issues*. IMF Staff Discussion Notes. <https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2021/03/10/Rising-Corporate-Market-Power-Emerging-Policy-Issues-48619>
- 114 International Consortium of Investigative Journalists. (2021). *Pandora Papers: An ICIJ Investigation*. <https://www.icij.org/investigations/pandora-papers/>
- 115 T. Tørsløv, L. Wier, and G. Zucman. *Close to 40% of multinational profits are shifted to tax havens each year*. <https://missingprofits.world/>
- 116 World Inequality Lab. (2021). *World Inequality Report 2022*, op. cit.
- 117 Ibid.

- 118 E. Berkhout, et al. (2021). *The Inequality Virus: Bringing together a world torn apart by coronavirus through a fair, just and sustainable economy*. Oxfam. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/the-inequality-virus-bringing-together-a-world-torn-apart-by-coronavirus-throug-621149/>. DOI: 10.21201/2021.6409
- 119 Oxfam. (30 Mart 2021). *Two-thirds of epidemiologists warn mutations could render current COVID vaccines ineffective in a year or less*, op. cit.
- 120 M. Rimmer. (2019). *Beyond the Paris Agreement: Intellectual Property, Innovation Policy, and Climate Justice*. *Laws*, no.1: 7. <https://doi.org/10.3390/laws8010007>
- 121 M. Khor, et al. (2017). *Promoting sustainable development by addressing the impacts of climate change response measures on developing countries*. Research Paper no. 81. South Centre. https://www.southcentre.int/wp-content/uploads/2017/11/RP81_Promoting-Sustainable-Development-by-Addressing-the-Impacts-of-Climate-Change-Response-Measures-on-Developing-Countries_EN.pdf
- 122 *The Economist*. (15 Mayıs 2021). *The power of lobbyists is growing in Brussels and Berlin*. <https://www.economist.com/business/2021/05/13/the-power-of-lobbyists-is-growing-in-brussels-and-berlin> [paywall]
- 123 E.D. Gould and A. Hijzen. (2016). *Growing Apart, Losing Trust? The Impact of Inequality on Social Capital*. IMF Working Paper WP/16/176. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2016/wp16176.pdf>
- 124 D. Melita, G.B. Willis, and R. Rodríguez-Bailón. (2021). *Economic Inequality Increases Status Anxiety Through Perceived Contextual Competitiveness*, op. cit.
- 125 The Health Foundation. (2021). *Unequal pandemic, fairer recovery: The COVID-19 impact inquiry report*. <https://www.health.org.uk/publications/reports/unequal-pandemic-fairer-recovery>
- 126 Australian Government: Australian Institute of Health and Welfare (AIHW). (2021). *The first year of COVID-19 in Australia: direct and indirect health effects*. <https://www.aihw.gov.au/reports/burden-of-disease/the-first-year-of-covid-19-in-australia/summary>
- 127 A. Levin, et al. (2021). *Assessing the Burden of COVID-19 in Developing Countries: Systematic Review, Meta-Analysis, and Public Policy Implications*. medRxiv. <https://doi.org/10.1101/2021.09.29.21264325>
- 128 Sánchez Páramo, C., et al. (7 Ekim 2021). *Covid-19 leaves a legacy of rising poverty and widening inequality*, op. cit.
- 129 Dünya Bankası tahminleri, kişisel iletişim. Eşitsizlik artarsa, Dünya Bankası, 2019'daki 3.190 milyona kıyasla, 2030'da 3.318 milyon insanın günde 5.50 doların altında bir gelirle yaşayacağını tahmin ediyor.
- 130 N. Yonzan, C. Lakner, and D.G. Mahler. (7 Ekim 2021). *Is COVID-19 increasing global inequality?* Op. cit.
- 131 Oxfam. (April 29, 2021). *COVID-19 cost women globally over \$800 billion in lost income in one year*. Press release. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/Covid-19-cost-women-globally-over-800-billion-lost-income-one-year>
- 132 International Labour Organization (ILO). (2021). *Fewer women than men will regain employment during the COVID-19 recovery says ILO*. https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_813449/lang--en/index.htm
- 133 C. Mann. (30 Haziran 2021). *Malala Fund makes commitments on girls' education at the Generation Equality Forum*. *Malala Fund*. <https://malala.org/newsroom/archive/malala-fund-makes-commitments-on-girls-education-at-the-generation-equality-forum>
- 134 UN Women. (11 Mayıs 2021). *Global gender response tracker: Monitoring how women's needs are being met by pandemic responses*. Women Count blog. <https://data.unwomen.org/resources/women-have-been-hit-hard-pandemic-how-government-response-measuring>
- 135 A.C. Ogando, M. Rogan and R. Moussié (2021). *The Triple Crisis: Impact of COVID-19 on Informal Workers' Care Responsibilities, Paid Work and Earnings*. Women in Informal Employment. <https://www.wiego.org/sites/default/files/resources/file/PolicyInsights3.pdf>
- 136 E.T. Richardson et al. (2021). *Reparations for Black American descendants of persons enslaved in the U.S. and their potential impact on SARS-CoV-2 transmission*, op. cit.
- 137 Office for National Statistics. (2021). *Updating ethnic contrasts in deaths involving the coronavirus (COVID-19), England: 24 January 2020 to 31 March 2021*, op. cit.
- 138 M. Andreoni. (19 Ekim 2021). *Coronavirus in Brazil: What You Need to Know*. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/article/brazil-coronavirus-cases.html> [paywall]
- 139 ECLAC/CEPAL. (2021). *People of African descent and COVID-19: unveiling structural inequalities in Latin America*. https://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/46621/1/S2000728_en.pdf
- 140 Oxfam India. (20 Temmuz 2021). *Inequality Report 2021: India's Unequal Healthcare Story*. Press release. <https://www.oxfamindia.org/press-release/india-in-equality-report-2021-indias-unequal-healthcare-story>
- 141 C.K. Johnson, O.R Rodriguez, and A. Kastanis. (14 Haziran 2021). *As US COVID-19 death toll nears 600,00, racial gaps persist*. AP News. <https://apnews.com/article/baltimore-california-coronavirus-pandemic-race-and-ethnicity-health-341950a902affc651dc268dba6d83264>
- 142 N. Abernathy, D. Hamilton, and J. Margetta Morgan. (2019). *New Rules for the 21st Century: Corporate Power, Public Power, and the Future of the American Economy*, op. cit.

- 143 A. Merelli. (28 Mayıs 2021). *Big pharma wants you to think sharing vaccine patents overseas is very dangerous*. Quartz. <https://qz.com/2013661/big-pharma-argues-poor-nations-cant-be-trusted-to-make-vaccines/>
- 144 J. Sharma and S.K. Varshney. (17 Şubat 2021). *India's vaccine diplomacy aids global access to COVID-19 jabs*. Nature India. <https://www.nature.com/articles/nindia.2021.31>
- 145 Oxfam. (16 Kasım 2021). *Pfizer, BioNTech and Moderna making \$1,000 profit every second while world's poorest countries remain largely unvaccinated*, op. cit.
- 146 S. Nolen. (22 Ekim 2021). *Here's Why Developing Countries Can Make mRNA Covid Vaccines*. New York Times. <https://www.nytimes.com/interactive/2021/10/22/science/developing-country-covid-vaccines.html>
- 147 Human Rights Watch. (15 Aralık 2021). *Experts Identify 100 Plus Firms to Make Covid-19 mRNA Vaccines*. Press release. <https://www.hrw.org/news/2021/12/15/experts-identify-100-plus-firms-make-covid-19-mrna-vaccines>
- 148 Oxfam. (16 Kasım 2021). *Pfizer, BioNTech and Moderna making \$1,000 profit every second while world's poorest countries remain largely unvaccinated*, op. cit.
- 149 The White House Briefing Room. (16 Eylül 2021). *Remarks by President Biden on the Economy*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/09/16/remarks-by-president-biden-on-the-economy-4/>
- 150 P. Inman. (18 Ağustos 2021). *Chinese president vows to 'adjust excessive incomes' of super rich*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2021/aug/18/chinese-president-xi-jinping-vows-to-adjust-excessive-incomes-of-super-rich>
- 151 Bloomberg News. (30 Ağustos 2021). *Xi Approves Action on Everything from Monopolies to Pollution*. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-08-31/xi-approves-action-on-everything-from-monopolies-to-pollution>
- 152 L. Nylen. (8 Temmuz 2021). *Biden launches assault on monopolies*. Politico. <https://www.politico.com/news/2021/07/08/biden-assault-monopolies-498876>
- 153 Sierra Leone State House. (2020). *Keynote Address Delivered by His Excellency, Julius Maada Bio, President of the Republic of Sierra Leona at the High-Level Panel Discussion on Reducing Inequality on the Sidelines of the 33rd African Union Head of States and Government Summit*. <https://statehouse.gov.sl/wp-content/uploads/2020/02/Keynote-Address-by-His-Excellency-Julius-Maada-Bio-President-of-The-Republic-of-Sierra-Leone-at-the-High-Level-Panel-Discussion-on-Reducing-Inequality-33rd-AU-Heads-of-State-and-Government-Summit.pdf>
- 154 I.O Doll. (3 Mayıs 2021). *Argentina Wealth Tax Fought by the Rich Raises \$2.4 Billion*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-05-03/argentina-wealth-tax-fought-by-millionaires-raises-2-4-billion>
- 155 The Health Foundation. (6 Temmuz 2021). *Inquiry finds working age adults in poorest areas almost four times more likely to die from COVID-19*. Press release. <https://www.health.org.uk/news-and-comment/news/inquiry-finds-working-age-adults-in-poorest-areas-almost-four>
- 156 Office for National Statistics. (2021). *Updating ethnic contrasts in deaths involving the coronavirus (COVID-19), England: 24 January 2020 to 31 March 2021*, op. cit.
- 157 C. Coffey, et al. (2020). *Time to Care: Unpaid and underpaid care work and the global inequality crisis*. Oxfam. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/time-to-care-unpaid-and-underpaid-care-work-and-the-global-inequality-crisis-620928/>. DOI: 10.21201/2020.5419
- 158 Oxfam. (29 Nisan 2021). *COVID-19 cost women globally over \$800 billion in lost income in one year*, op. cit.
- 159 Malala Fund. (6 Nisan 2020). *Malala Fund releases report on girls' education and COVID-19*. <https://malala.org/newsroom/archive/malala-fund-releases-report-girls-education-covid-19>
- 160 Gore, T., Ghosh, E., Nazareth, A., Kartha, S., and Dabi, N. (2021). *Carbon inequality in 2030: Per capita consumption emissions and the 1.5 °C goal*. Oxfam and the Institute for European Environmental Policy. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/carbon-inequality-in-2030-per-capita-consumption-emissions-and-the-15c-goal-621305/>. DOI: 10.21201/2021.8274.
- 161 A. Sreevatsan. (2018). *British Raj siphoned out \$45 trillion from India: Utsa Patnaik*. Mint. <https://www.livemint.com/Companies/HNZA71LNVNXXQ1ealKu6M/British-Raj-siphoned-out-45-trillion-from-India-Utsa-Patna.html>
- 162 N. Fowler. (9 Haziran 2020). *Britain's Slave Owner Compensation Loan, reparations and tax havenry*. Tax Justice Network. <https://taxjustice.net/2020/06/09/slavery-compensation-uk-questions/>
- 163 UN Human Rights Council. (2020). *43rd session of the Human Rights Council Urgent Debate on current racially inspired human rights violations, systemic racism, police brutality against people of African descent and violence against peaceful protests: Statement by Michelle Bachelet, Un High Commissioner for Human Rights 17 June 2020*. <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/NewsDetail.aspx?News-ID=25968&LangID=E>
- 164 K. Freking. (17 Şubat 2021). *Biden backs studying reparations as Congress considers bill*. AP News. <https://apnews.com/article/biden-study-reparations-congress-e3c045ece4d0e0e-ae393a18a09a4a37e>

- 165 E.T. Richardson et al. (2021). *Reparations for Black American descendants of persons enslaved in the U.S. and their potential impact on SARS-CoV-2 transmission*, op. cit.
- 166 CARICOM. (14 Temmuz 2020). *Barbados Prime Minister Calls for a Reparations 'Caribbean Marshall Plan'*. Press release. <https://caricom.org/barbados-prime-minister-calls-for-a-reparations-caribbean-marshall-plan/>
- 167 J. Keaten. (8 Eylül 2021). *WHO chief urges halt to booster shots for rest of the year*. AP News. <https://apnews.com/article/business-health-coronavirus-pandemic-united-nations-world-health-organization-6384ff-91c399679824311ac26e3c768a>
- 168 Euronews. (27 Mart 2020'de güncellendi). *Coronavirus: Footage shows Madrid hospital overflowing amid COVID-19 crisis*. <https://www.euronews.com/2020/03/27/coronavirus-footage-shows-madrid-hospital-overflowing-amid-Covid-19-crisis>
- 169 BBC News. (27 Nisan 2021). *India Covid: Delhi builds makeshift funeral pyres as deaths climb*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-56897970>
- 170 A. Faiola and A.V. Herrero. (3 Nisan 2020). *Bodies lie in the streets in Guayaquil, Ecuador, emerging epicenter of coronavirus in Latin America*. *The Washington Post*. https://www.washingtonpost.com/world/the-americas/coronavirus-guayaquil-ecuador-bodies-corpse-streets/2020/04/03/79c786c8-7522-11ea-ad9b-254ec99993bc_story.html
- 171 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 172 WHO. (13 Aralık 2017). *World Bank and WHO: Half the world lacks access to essential health services, 100 million still pushed into extreme poverty because of health expenses*. Press release. <https://www.who.int/news/item/13-12-2017-world-bank-and-who-half-the-world-lacks-access-to-essential-health-services-100-million-still-pushed-into-extreme-poverty-because-of-health-expenses>
- 173 M. Lawson, et al. (2019). *Public Good or Private Wealth?* Op. cit.
- 174 R. Yates. (2017). *Hospitals That Act as Modern-day Debtor Prisons Deny Rights and Dignity*. Chatham House. <https://www.chathamhouse.org/expert/comment/hospitalsact-modern-day-debtor-prisons-deny-rights-and-dignity>
- 175 WHO. (2020). *Global Spending on Health: Weathering the Storm*. <https://apps.who.int/nha/database/DocumentationCentre/GetFile/58717341/en>
- 176 Oxfam India. (20 Temmuz 2021). *Inequality Report 2021: India's Unequal Healthcare Story*, op. cit.
- 177 Office for National Statistics. (2021). *Health state life expectancies by national deprivation deciles, England: 2017 to 2019*. <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/healthinequalities/bulletins/healthstatelifeexpectanciesbyindexofmultipledeprivationimd/2017to2019>
- 178 G1 São Paulo. (11 Şubat 2020). *Diferença de expectativa de vida entre distritos de São Paulo chega a 14 anos, diz prefeitura*, op. cit.
- 179 The Economist. (31 Temmuz 2021). *Why have some places suffered more covid-19 deaths than others?* Op. cit.
- 180 McGill University. (2020). *Trust and income inequality fueling spread of COVID-19*. <https://www.mcgill.ca/newsroom/channels/news/trust-and-income-inequality-fueling-spread-Covid-19-325184>
- 181 J. Davies. (2021). *Economic Inequality and COVID-19 Death Rates in the First Wave, a Cross-Country Analysis*. CESifo Working Paper No. 8957. <https://www.cesifo.org/en/publikationen/2021/working-paper/economic-inequality-and-covid-19-death-rates-first-wave-cross>
- 182 OECD. (2021). *Health at a Glance 2021*. <https://doi.org/10.1787/ae3016b9-en>
- 183 ECLAC/CEPAL. (2021). *People of African descent and COVID-19: unveiling structural inequalities in Latin America*. https://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/46621/1/S2000728_en.pdf
- 184 Centers for Disease Control and Prevention. (CDC). (2021). *Risk for COVID-19 Infection, Hospitalization, and Death by Race/Ethnicity*. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/covid-data/investigations-discovery/hospitalization-death-by-race-ethnicity.html>
- 185 A. Perry, et al. (October 11, 2021). *Amid the pandemic, Black and Latino men have experienced the largest drop in life expectancy. We need to examine the social determinants of health to determine why*. <https://www.brookings.edu/research/amid-the-pandemic-black-and-latino-men-have-experienced-the-largest-drop-in-life-expectancy/>
- 186 Australian Government: Australian Institute of Health and Welfare (AIHW). (2021). *The first year of COVID-19 in Australia: direct and indirect health effects*, op. cit.
- 187 The Health Foundation. (2021). *Unequal pandemic, fairer recovery: the COVID-19 impact inquiry report*. <https://www.health.org.uk/publications/reports/unequal-pandemic-fairer-recovery>
- 188 CARE International. (22 Eylül 2020). *Financial Insecurity, Hunger, Mental Health are Top Concerns for Women Worldwide*. Press release. <https://www.care.org/news-and-stories/press-releases/financial-insecurity-hunger-mental-health-are-top-concerns-for-women-worldwide/>
- 189 C. De Paz Nieves, I. Gaddis, and M. Muller. (2020). *Gender and COVID-19: what have we learnt, one year later*. World Bank. <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/446791624368460544/gender-and-Covid-19-what-have-we-learnt-one-year-later>

- 190 J. Assa and M.C. Calderon. (2020). *Privatization and Pandemic: A Cross-Country Analysis of COVID-19 Rates and Health-Care Financing Structures*. https://www.researchgate.net/publication/341766609_Privatization_and_Pandemic_A_Cross-Country_Analysis_of_COVID-19_Rates_and_Health-Care_Financing_Structures
- 191 D. Sherpa. (2020). *Estimating impact of austerity policies in COVID-19 fatality rates: Examining the dynamics of economic policy and case fatality rates (CFR) of COVID-19 in OECD countries*. medRxiv. <https://doi.org/10.1101/2020.04.03.20047530>
- 192 R. Tansey. (2021). *When the market becomes deadly: How pressure towards privatisation of health and long-term care put Europe on a poor footing for a pandemic*. Corporate Europe Observatory. <https://corporateeurope.org/sites/default/files/2021-01/healthcare-privatisation-final.pdf>
- 193 GI-ESCR. (2 Haziran 2021). *Italy's experience during COVID-19 and the limits of privatisation in healthcare / GI-ESCR's brief is out!* Press release. <https://www.gi-escr.org/latest-news/5pg0xo95rwwju38y85xg-6musfdw2o>
- 194 WHO. (2021). WHO Director-General's opening remarks at the Special Session of the World Health Assembly - 29 Kasım 2021. <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-special-session-of-the-world-health-assembly---29-november-2021>
- 195 A. Maitland and A. Marriott. (2021). *The Great Vaccine Robbery*. People's Vaccine Alliance. (2021). https://webassets.oxfamamerica.org/media/documents/The_Great_Vaccine_Robbery_Policy_Brief.pdf
- 196 Oxfam. (21 Ekim 2021). *Pharmaceutical companies and rich nations delivering just one in seven of the doses promised for developing countries*, op. cit.
- 197 *The Economist*. (4 Eylül 2021). *As a rich-world covid-vaccine glut looms, poor countries miss out*. <https://www.economist.com/international/2021/09/04/as-a-rich-world-covid-vaccine-glut-looms-poor-countries-miss-out> [paywall]
- 198 Oxfam. (30 Mart 2021). *Two-thirds of epidemiologists warn mutations could render current COVID vaccines ineffective in a year or less*, op. cit.
- 199 G. Gopinath (2021). *Drawing Further Apart: Widening Gaps in the Global Recovery*. IMF Blog. <https://blogs.imf.org/2021/07/27/drawing-further-apart-widening-gaps-in-the-global-recovery/>
- 200 C. Mann. (30 Haziran 2021). *Malala Fund makes commitments on girls' education at the Generation Equality Forum*, op. cit.
- 201 UN Women. (2020). *Whose Time to Care? Unpaid care and domestic work during COVID-19*. https://data.unwomen.org/sites/default/files/inline-files/Whose-time-to-care-brief_0.pdf
- 202 A. Maitland and A. Marriott. (2021). *The Great Vaccine Robbery*, op. cit.
- 203 Marriott, A. and M. Lawson. (2020). *How to confront the Coronavirus Catastrophe: The Global Public Health Plan and Emergency Response needed now*. Oxfam. <https://www.oxfam.org/en/research/how-confront-coronavirus-catastrophe>
- 204 *The Economist*. (26 Nisan 2018). *The importance of primary care*. <https://www.economist.com/special-report/2018/04/26/the-importance-of-primary-care> [paywall]
- 205 World Bank Data. *Current health expenditure per capita (current US\$) – United States, Costa Rica*. <https://data.worldbank.org/indicator/SH.XPD.CHEX.PC.CD?locations=CR-US>
- 206 World Bank Data. *Life expectancy at birth, total (years) – Costa Rica, United States*. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN?locations=US-CR>
- 207 G. Machel. (30 Mayıs 2020). *Covid-19 has gifted us a chance to end gender-based violence. We must take it*. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/global-development/2020/may/30/covid-19-has-gifted-us-a-chance-to-end-gender-based-violence-we-must-take-it>
- 208 Vaeza, M.N. (27 Kasım 2020). *Addressing the Impact of the COVID-19 Pandemic on Violence Against Women and Girls*. *UN Chronicle*. <https://www.un.org/en/addressing-impact-covid-19-pandemic-violence-against-women-and-girls>
- 209 UNFPA. (2020). *Impact of the COVID-19 pandemic on family planning and ending gender-based violence, female genital mutilation and child marriage*. Interim Technical Note 7. <https://www.unfpa.org/resources/impact-covid-19-pandemic-family-planning-and-ending-gender-based-violence-female-genital>
- 210 Ibid.
- 211 Standish, K., and Weil, S. (2021). *Gendered pandemics: suicide, femicide and COVID-19*. *Journal of Gender Studies*, Vol 30, 2021, Issue 7, pp 807–818. <https://doi.org/10.1080/09589236.2021.1880883>
- 212 Ibid.
- 213 Clifton, D. (12 Kasım 2020). *At least 350 transgender people have been killed globally in 2020*. them. Retrieved from <https://www.them.us/story/at-least-350-transgender-people-killed-globally-in-2020>.
- 214 Oxfam. (2021) *The Ignored Pandemic: Methodology Note*. <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/621309/mn-ignored-pandemic-methodology-251121-en.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- 215 Columbia University Mailman School of Public Health. (2020). *Missing in Action: COVID-19 Response Funding for Gender-Based Violence (GBV) and Sexual and Reproductive Health (SRHR) in Five Countries*. https://www.publichealth.columbia.edu/sites/default/files/multi-country_funding_2-pager_9_april_2021.pdf

- 216 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 217 Ibid.
- 218 Bongaarts, J., and Guilmoto, C. Z. (2015). *How many more missing women? Excess female mortality and prenatal sex selection, 1970–2050*, op. cit.
- 219 P. Tavares and Q. Wodon. (2018). *Global and regional trends in women's legal protection against domestic violence and sexual harassment*. World Bank. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/679221517425064052-0050022018/original/EndingViolenceAgainstWomenandGirlsGBVLawsFeb2018.pdf>
- 220 World Bank. (2020). *Women Business and the Law. Data for 1971–2020*. <http://pubdocs.worldbank.org/en/506381582842200909/WBL50YearPanelData2020.xlsx>
- 221 Fajnzylber, P., Lederman, D., and Loayza, N. (2002). *Inequality and violent crime*. *The Journal of Law & Economics*, 45(1), 1–39. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/338347>
- 222 Rashada, A. S., and Sharaf, M. F. (2016). *Income inequality and intimate partner violence against women: evidence from India*. Frankfurt School - Working Paper Series, No. 222. econstor.eu/bitstream/10419/148026/1/872003299.pdf
- 223 Budtender, D. (2004). *Why Should we Care About Unpaid Care Work? A Guidebook Prepared for the UNIFEM Southern African Region Office*. UNIFEM. <https://genderaids.unwomen.org/en/resources/2004/09/why-should-we-care-about-unpaid-care-work>
- 224 M. Bolis, et al. (2020). *Care in the Time of Coronavirus: Why care work needs to be at the centre of a post-COVID-19 feminist future*. Oxfam. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/care-in-the-time-of-coronavirus-why-care-work-needs-to-be-at-the-centre-of-a-po-621009/>. DOI: 10.21201/2020.6232
- 225 P. Espinoza Revollo. (2020). *Time to Care: Methodology note*. Oxfam. <https://dx.doi.org/10.21201/2020.5419>
- 226 M. Bolis, et al. (2020). *Care in the Time of Coronavirus: Why care work needs to be at the centre of a post-COVID-19 feminist future*, op. cit.
- 227 G. Azcona, et al. (2020). *From Insight to Action: Gender Equality in the Wake of COVID-19*. UN Women. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/09/gender-equality-in-the-wake-of-covid-19>
- 228 P. Espinoza Revollo. (2021). *The Inequality Virus: Methodology note*. Oxfam. <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/621149/tb-inequality-virus-methodology-note-250121-en.pdf?sequence=27>
- 229 E. Berkhout, et al. (2021). *The Inequality Virus: Bringing together a world torn apart by coronavirus through a fair, just and sustainable economy*, op. cit.
- 230 UN Women. (2016). *The economic costs of violence against women. Remarks by UN Assistant Secretary-General and Deputy Executive Director of UN Women, Lakshmi Puri at the high-level discussion on the "Economic Cost of Violence against Women"*. <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2016/9/speech-by-lakshmi-puri-on-economic-costs-of-violence-against-women>
- 231 UNFPA. (2020). *Chapter 5: Cost of Ending Gender-Based Violence*. <https://www.unfpa.org/resources/chapter-5-cost-ending-gender-based-violence>. In: *Costing the Three Transformative Results*. <https://www.unfpa.org/featured-publication/costing-three-transformative-results>. Pp 33-36.
- 232 The Feminist Humanitarian Network. (2021). *Women's Humanitarian Voices: Covid-19 through a feminist lens*. FHN. <https://www.feministhumanitariannetwork.org/covid-report>
- 233 H. Lock and K. Mlaba. (30 Eylül 2021). *10 Powerful Quotes From Vanessa Nakate & Greta Thunberg at the Pre-COP26 Youth Summit*. Global Citizen. <https://www.globalcitizen.org/en/content/vanessa-nakate-greta-thunberg-quotes-cop26/>
- 234 J. Hicel. (2020). *Quantifying national responsibility for climate breakdown: an equality-based attribution approach for carbon dioxide emissions in excess of the planetary boundary*, op. cit.
- 235 M. Rimmer. (2019). *Beyond the Paris Agreement: Intellectual Property, Innovation Policy, and Climate Justice*, op. cit.
- 236 M. Khor, et al. (2017). *Promoting sustainable development by addressing the impacts of climate change response measures on developing countries*, op. cit.
- 237 Burada, 2030'da küresel 1.5°C uyumlu kişi başına emisyon seviyesinden yaklaşık 10 kat daha yüksek olacak şekilde belirlenen en zengin %10'un kişi başına emisyonlarına atıfta bulunuyoruz. From T. Gore. (2021). *Carbon Inequality in 2030*, op. cit.
- 238 E. Berkhout, et al. (2021). *The Inequality Virus: Bringing together a world torn apart by coronavirus through a fair, just and sustainable economy*, op. cit.
- 239 T. Gore. (2020). *Confronting Carbon Inequality: Putting climate justice at the heart of the COVID-19 recovery*, op. cit.
- 240 T. Gore (2021). *Carbon Inequality in 2030*, op. cit.
- 241 R. Wilk and B. Barros. (16 Şubat 2021). *Private planes, mansions and superyachts: What gives billionaires like Musk and Abramovich such a massive carbon footprint*. The Conversation. <https://theconversation.com/private-planes-mansions-and-superyachts-what-gives-billionaires-like-musk-and-abramovich-such-a-massive-carbon-footprint-152514>

- 242 Abramoviç için 33.859 metrik ton bölü 4.8 ton kullanılarak hesaplanmıştır, bu (yazarın yazdığı gibi) dünya çapındaki ortalama bir insanın yıllık fosil CO2 emisyonlarında sorumlu olduğu rakamdır; R. Jordan. (2019). *Global carbon emissions growth slows, but hits record high*. Stanford Woods Institute for the Environment. <https://news.stanford.edu/2019/12/03/global-carbon-emission-increase/>
- 243 H. Murphy. (3 Ağustos 2021). *Will These Places Survive a Collapse? Don't Bet on It, Skeptics Say*. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2021/08/03/us/collapse-of-civilization-study-new-zealand.html> [paywall]
- 244 A. Gevers, T. Musuya, and P. Bukuluki. (2020). *Why climate change fuels violence against women*. UNDP. <https://www.undp.org/blog/why-climate-change-fuels-violence-against-women>
- 245 Oxfam. (2019). *Forced from Home: Climate-fuelled displacement*. Media briefing. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/forced-from-home-climate-fuelled-displacement-620914/>
- 246 WHO. (2014). *Quantitative Risk Assessment of the effects of climate change on selected causes of deaths, 2030s and 2050s*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241507691>
- 247 R.D. Bressler. (2021). *The mortality cost of carbon*, op. cit.
- 248 World Meteorological Organization. (31 Ağustos 2021). *Weather-related disasters increase over past 50 years, causing more damage but fewer deaths*. <https://public.wmo.int/en/media/press-release/weather-related-disasters-increase-over-past-50-years-causing-more-damage-fewer>
- 249 M.E. Hauer and A.R. Santos-Lozada. (2020). *Inaction on Climate Change Projected to Reduce European Life Expectancy*. *Population Research and Policy Review*, 40, 629–638. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11113-020-09584-w>
- 250 Dünya Bankası'nın üç yoksulluk sınırı vardır: aşırı yoksulluk için 1,95 dolar, 3,20 dolar ve 5,50 dolar. Oxfam öncelikle 5,50 dolar ölçüsünü kullanıyor çünkü bunun dünyadaki gerçek yoksulluğun en doğru resmini verdiğini düşünüyoruz. Ayrıca, her gün yoksullukla karşı karşıya kalan ve yoksulluktan bir kriz uzakta olan milyarlarca insanı göz ardı ettiği için, aşırı yoksulluğa özel odaklanmanın yeterince faydalı olmadığına inanıyoruz. Daha fazlası için: M. Lawson, et al. (2018). *Reward Work, Not Wealth*, op. cit.
- 251 Sánchez Páramo, C., et al. (2021, October 7). *Covid-19 leaves a legacy of rising poverty and widening inequality*, op. cit.
- 252 Ibid.
- 253 N. Yonzan, C. Lakner, and D.G. Mahler. (7 Ekim 2021). *Is COVID-19 increasing global inequality?* Op. cit.
- 254 Dünya Bankası tahminleri, kişisel iletişim. Eşitsizlik artarsa, Dünya Bankası, 2019'daki 3.190 milyona kıyasla, 2030'da 3.318 milyon insanın günde 5.50 doların altında bir gelirle yaşayacağını tahmin ediyor.
- 255 See: M. Lawson, et al. (2019). *Public Good or Private Wealth?* Op. cit.
- 256 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 257 WFP. (2020). *Global Monitoring of School Meals During COVID-19 School Closures*. <https://cdn.wfp.org/2020/school-feeding-map/>
- 258 WFP. (2020). *State of School Feeding Worldwide 2020*. <https://www.wfp.org/publications/state-school-feeding-worldwide-2020>
- 259 BBC. (31 Mayıs 2021). *Why Colombia's protests are unlikely to fizzle out*. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-56986821>
- 260 P. Chatterjee (2021). *Agricultural reform in India: farmers versus the state*. *The Lancet Planetary Health* Vol. 5, Issue 4. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00060-7](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00060-7)
- 261 *The Times of India*. (30 Kasım 2021). *Parliament approves repeal of farm laws with voice vote*. http://timesofindia.indiatimes.com/articleshow/87991135.cms?utm_source=contentofinterest&utm_medium=text&utm_campaign=cppst
- 262 I. Ortiz, et al. (2021). *World Protests: A Study of Key Protest Issues in the 21st Century*. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-88513-7#toc>
- 263 Center on International Cooperation. (2021). *From Rhetoric to Action: Delivering Equality and Inclusion*. NYU/CIC Pathfinders for Peaceful, Just and Inclusive Societies. https://530cfd94-d934-468b-a1c7-c67a84734064.filesusr.com/ugd/6c192f_c734a9b63b-b14e3bb3ea4d596efffd6d.pdf
- 264 Ibid.
- 265 Ibid.
- 266 Oxfam. (12 Ağustos 2021). *One-off emergency tax on billionaires' windfalls could fund COVID-19 jobs for entire world*. Press release. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/one-emergency-tax-billionaires-pandemic-windfalls-could-fund-covid-19-jobs-entire>
- 267 M. Martin, et al. (2020). *Fighting Inequality in the Time of COVID-19: The Commitment to Reducing Inequality Index 2020*. Development Finance International and Oxfam. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/fighting-inequality-in-the-time-of-covid-19-the-commitment-to-reducing-inequality-621061/>. DOI: 10.21201/2020.6515
- 268 IMF. (2021). *Fiscal Monitor April 2021: A Fair Shot*, op. cit.
- 269 UK Government, HM Treasury. (31 Ekim 2020). *Furlough Scheme Extended and Further Economic Support Announced*. <https://www.gov.uk/government/news/furlough-scheme-extended-and-further-economic-support-announced>

- 270 L. Wheaton, L. Giannarelli, and I. Dehry. (2021). *2021 Poverty Projections: Assessing the Impacts of Benefits and Stimulus Measures*. Urban Institute. <https://www.urban.org/research/publication/2021-poverty-projections-assessing-impact-benefits-and-stimulus-measures>
- 271 M. Martin, et al. (2020). *Fighting Inequality in the Time of COVID-19: The Commitment to Reducing Inequality Index 2020*, op. cit.
- 272 IMF. (2021). *Fiscal Monitor Database of Country Fiscal Measures in Response to the COVID-19 Pandemic*. <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Fiscal-Policies-Database-in-Response-to-COVID-19>
- 273 E. Berkhout, et al. (2021). *The Inequality Virus: Bringing together a world torn apart by coronavirus through a fair, just and sustainable economy*, op. cit.
- 274 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 275 F.D. Roosevelt. (29 Nisan 1938). *Message to Congress on Curbing Monopolies*. American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/message-congress-curbing-monopolies>
- 276 IMF. (2021). *Fiscal Monitor April 2021: A Fair Shot*, op. cit.
- 277 E. Seery. (2020). *50 Years of Broken Promises: The \$5.7 trillion debt owed to the poorest people*. Oxfam. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/50-years-of-broken-promises-the-57-trillion-debt-owed-to-the-poorest-people-621080/>. DOI: [10.21201/2020.6737](https://doi.org/10.21201/2020.6737)
- 278 M. Lawson and D. Jacobs. (2022). *Eşitsizlik Öldürür* metodoloji notu, op. cit.
- 279 N. O'Donovan. (2021). *One-off wealth taxes: theory and evidence*. *Fiscal Studies*, 42:565–597. <https://doi.org/10.1111/1475-5890.12277>
- 280 E. Saez and G. Zucman. (2019). *The Triumph of Injustice: How the Rich Dodge Taxes and How to Make Them Pay*. New York: WW Norton & Co; and F.D. Roosevelt. (February 15, 1943). *Letter to the House Ways and Means Committee on Salary Limitation*. Online by Gerhard Peters and John T. Woolley, The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/209776>
- 281 K. Georgieva. (7 Ocak 2020). *Reduce Inequality to Create Opportunity*. IMF Blog. https://blogs.imf.org/2020/01/07/reduce-inequality-to-create-opportunity/?utm_medium=email&utm_source=govdelivery
- 282 R. Sharpe. (2018). *Short-Changed: How the IMF's Tax Policies Are Failing Women*. ActionAid. https://www.actionaid.org.uk/sites/default/files/publications/actionaid_briefing_short-changed_-_how_the_imfs_tax_policies_are_failing_women.pdf
- 283 E. Berkhout, et al. (2021). *The Inequality Virus: Bringing together a world torn apart by coronavirus through a fair, just and sustainable economy*, op. cit.
- 284 Oxfam. (October 8, 2021). *OECD tax deal is a mockery of fairness: Oxfam*. Press release. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/oecd-tax-deal-mockery-fairness-oxfam>
- 285 Stenberg, K., et al. (2017). *Financing transformative health systems towards achievement of the health Sustainable Development Goals*. *Lancet Global Health*, 5: e875–87. [https://doi.org/10.1016/S2214-109X\(17\)30263-2](https://doi.org/10.1016/S2214-109X(17)30263-2)
- 286 *The Economist*. (2018). *The importance of primary care*, op. cit.
- 287 M. Lawson, et al. (2019). *Public Good or Private Wealth?* Op. cit.
- 288 Stenberg, K., et al. (2017). *Financing transformative health systems towards achievement of the health Sustainable Development Goals*, op. cit.
- 289 L. Marcos Barba, H. van Regenmortel, and E. Ehmke. (2020). *Shelter from the Storm: The global need for universal social protection in times of COVID-19*. Oxfam. <https://www.oxfam.org/en/research/shelter-storm-global-need-universal-social-protection-times-covid-19>
- 290 ILO, OECD, and World Bank. (2021). *Financing social protection through the COVID-19 pandemic and beyond*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---ddg_p/documents/publication/wcms_829965.pdf
- 291 Ibid.
- 292 Office of the UN High Commissioner for Human Rights (OHCHR). (2021). *World needs to prepare for next crisis by setting up Global Fund for Social Protection now – UN expert*. <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27239&LangID=E>
- 293 UNEP. (2021). *The Gathering Storm: Adapting to climate change in a post-pandemic world*. Adaptation Gap Report 2021. <https://www.unep.org/resources/adaptation-gap-report-2021>
- 294 A. Markandya and M. González-Eguino. (2018). *Integrated Assessment for Identifying Climate Finance Needs for Loss and Damage: A Critical Review*. In: Mechler R., et al. (eds) *Loss and Damage from Climate Change*. *Climate Risk Management, Policy and Governance*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-72026-5_14
- 295 J-A. Richards and L. Schalatek. (2017). *Financing Loss and Damage: A Look at Governance and Implementation Options*. Heinrich Böll Stiftung North America. https://www.boell.de/sites/default/files/loss_and_damage_finance_paper_update_16_may_2017.pdf
- 296 Just Transition Centre. (2019). *Just Transition in Action: Union Experiences and Lessons from Canada, Germany, New Zealand, Norway, Nigeria and Spain*. https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/191120_-_just_transition_case_studies.pdf

- 297 UNFP. (2020). *Costing the three Transformative results: The cost of the transformative results that UNFPA is committed to achieving by 2030*. https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Transformative_results_journal_23-online.pdf
- 298 CIVICUS. (2020). *State of Civil Society Report 2020*. https://www.civicus.org/documents/reports-and-publications/SOCS/2020/SOCS2020_Executive_Summary_en.pdf
- 299 Oxfam. (10 Temmuz 2021). *Women rights organisations hit harder by funding cuts and left out of COVID-19 response and recovery efforts*. Press release. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/women-rights-organisations-hit-harder-funding-cuts-and-left-out-covid-19-response>
- 300 D.A. Vázquez Pimentel, I. Macías Aymar, and M. Lawson. (2018). *Reward Work, Not Wealth*, op. cit.
- 301 World Bank Group. (2018). *Women, Business and the Law*, op. cit.
- 302 FP Analytics. (2021). *Elevating Gender Equality in COVID-19 Economic Recovery: An evidence synthesis and call for policy action*. <https://genderequality-covid19recovery.com/>
- 303 D. Alexander and M. Tindera. (29 Haziran 2021). *The Net Worth of Joe Biden's Cabinet*. *Forbes*. <https://www.forbes.com/sites/michelatindera/2021/06/29/the-net-worth-of-joe-bidens-cabinet/>
- 304 Forbes. (2021). *#1249 Najib Mikati*. <https://www.forbes.com/profile/najib-mikati/?sh=7abb35ec78d6>
- 305 T. Cross. (16 Aralık 2017). *One-third of Macron's ministers are millionaires*. RFI. <https://www.rfi.fr/en/france/20171216-one-third-macrons-ministers-are-millionaires>
- 306 *The Indian Express*. (15 Temmuz 2021). *PM Modi's new Council of Ministers: 42% have criminal cases, 90% are millionaires*. <https://indianexpress.com/article/india/pm-modi-council-of-ministers-criminal-cases-millionaires-7398120/>
- 307 The Sutton Trust. (2021). *Sutton Trust Cabinet Analysis 2021*. <https://www.suttontrust.com/our-research/sutton-trust-cabinet-analysis-2021/>
- 308 Inter-Parliamentary Union (IPU). (3 Mart 2021). *Proportion of women MPs inches up but gender parity still far off*, op. cit.
- 309 European Network Against Racism (ENAR). (2020). *Brexit to have significant impact on racial diversity in the EU institutions*. <https://www.enar-eu.org/Brexit-to-have-significant-impact-on-racial-diversity-in-the-EU-institutions>
- 310 ENAR. (2019). *ENAR's Election Analysis—Ethnic minorities in the new European Parliament 2019–2025*. <https://www.enar-eu.org/ENAR-s-Election-Analysis-Ethnic-minorities-in-the-new-European-Parliament-2019>
- 311 A.B. Kuhnke and P. Herzberger-Fofana. (10 Haziran 2020). *Black MEPs: Why no non-white EU commissioners?* EUobserver. <https://euobserver.com/opinion/148603>
- 312 K. Schaeffer. (28 Ocak 2021). *Racial, ethnic diversity increases yet again with the 117th Congress*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2021/01/28/racial-ethnic-diversity-increases-yet-again-with-the-117th-congress/>

OXFAM

OXFAM, yoksulluğun adaletsizliğinden arınmış bir gelecek inşa etmek için küresel bir değişim hareketinin parçası olarak 67'den fazla ülkede bir araya gelen 21 örgütün oluşturduğu uluslararası bir konfederasyondur. Daha fazla bilgi için lütfen bu kurumlardan birine yazın veya www.oxfam.org adresini ziyaret edin.

Oxfam America (www.oxfamamerica.org)
Oxfam Aotearoa (www.oxfam.org.nz)
Oxfam Australia (www.oxfam.org.au)
Oxfam-in-Belgium (www.oxfamsol.be)
Oxfam Brasil (www.oxfam.org.br)
Oxfam Canada (www.oxfam.ca)
Oxfam Colombia (lac.oxfam.org/countries/colombia)
Oxfam France (www.oxfamfrance.org)
Oxfam Germany (www.oxfam.de)
Oxfam GB (www.oxfam.org.uk)
Oxfam Hong Kong (www.oxfam.org.hk)
Oxfam IBIS (Denmark) (www.oxfamibis.dk)
Oxfam India (www.oxfamindia.org)
Oxfam Intermón (Spain) (www.oxfamintermon.org)
Oxfam Ireland (www.oxfamireland.org)
Oxfam Italy (www.oxfamitalia.org)
Oxfam Mexico (www.oxfammexico.org)
Oxfam Novib (Netherlands) (www.oxfamnovib.nl)
Oxfam Québec (www.oxfam.qc.ca)
Oxfam South Africa (www.oxfam.org.za)
KEDV (www.kedv.org.tr)